

CESTY
SPOLOČENSTVA
A DIALÓGU

ekkklesia

ek

Synodálny štýl: mystika a pracovná metóda v jednom

CHIARA LUBICHOVÁ	Aby sme generatívne počúvali...
PIERO CODA	Mystika a postupy
PIERO CODA	Nová etapa na púti Cirkvi
ANDREW SPITERI	Facilitácia ako ministérium?
NATHALIE BECQUARTOVÁ	Rozprávať sa v Duchu
PAOLO MONACO	Predpoklady ignaciánskeho rozlišovania
JESÚS MORÁN CEPEDANO	Spiritualita jednoty v službe synodálnej praxe
KARD. GIUSEPPE PETROCCHI	Mária, učiteľka a model synodality
CLINT RESSLER	Výzvy a kroky jednej „synodálnej“ farnosti v USA
DAVID RANSON	Farnosť v synodálnom štýle v Austrálii
PROKOP BROŽ A VLADISLAV BROKEŠ	Vývoj kňazskej služby v jednej z českých diecéz
GIANNI DE ROSSI A MARIANO STEFFAN	Kronika jednej františkánskej ľudovej misie
MATTHIAS HEMBROCK	Kríza zneužívania a odchodu z Cirkvi
MARIE-MARCELLE DESMARAISOVÁ	Charizma ako kľúč na odblokovanie strachu
ADRIANA MASOTTIOVÁ	Počúvať nové generácie
MARIA DO SAMEIRO FREITASOVÁ	Synodálne laboratória
VANESSA CHENGOVÁ	V Ázii tri dni príprav na synodálne zhromaždenie v Ríme
MERVAT KELLIOVÁ	Koptská pravoslávna cirkev a Rímskokatolícka cirkev

CESTY
SPOLOČENSTVA
A DIALÓGU

ekkklesia

č. 5 - ročník 2 (2024/3)

Časopis *Ekklesia* je medzinárodným projektom. Vychádza v trojmesačných intervaloch v rôznych formách a jazykových verziách, počnúc talianskou. Vyjadruje a podporuje komplementárnosť charizmatického a služobného rozmeru Cirkvi vo svetle učenia Druhého vatikánskeho koncilu. Pozýva kráčať a spoločne sa angažovať v hľadaní spôsobov komunikácie evanjeliového posolstva dnešným mužom a ženám. Čerpajúc zo starých a nových chariziem, časopis sa obzvlášť obracia na kňazov, pastoračných pracovníkov, animátorov a ostatných, ktorí pracujú v oblasti cirkevného života, aby im slúžil ako zdroj inšpirácie, nástroj formácie či pomôcka pre pastoračné pôsobenie.

Medzinárodná redakcia

Hubertus Blaumeiser (riaditeľ),
Carlos García Andrade, CMF, Enrique Cambón,
Else Castellittová, Maria do Sameiro Freitasová,
Mervat Kelliová, Oreste Paliotti, Heike Vesperová

Slovenská redakcia

Ludovít Pokojný (zodpovedný redaktor),
Miroslav Dancák, Cyril Dunaj,
Alena Piatrová

Finančne podporené v rámci grantovej podpory Konferencie katolíckych biskupov Spojených štátov amerických a slovenských kňazov z Hnutia fokoláre.

Preklad

Alexander Knorr, Jaroslav Mujgoš,
Katarína Páleniková, Vladimír Stahovec,
Stanislav Ščerba

Jazyková úprava

Ema Mihálová

Grafická úprava a sadzba

José Carlos Isla, Jozef Turlík, Peter Blaho

Vydavateľ

Vydavateľstvo Nové mesto, s. r. o.
Cablkova 10, 821 04 Bratislava
IČO: 31377424
www.nm.sk/ekkklesia
ekkklesia@nm.sk
ISSN 2730-0706 (tlačný)
ISSN 2989-3607 (online)

Tlač

Vydavateľstvo Michala Vaška, Prešov

Podpora

Ročná podpora 20 €
IBAN: SK35 1100 0000 0029 4906 1968

Vydavateľstvo
Nové mesto

PAY by square

Mystika a pracovná metóda v jednom

Hubertus
Blaumeiser

Druhé zasadnutie synody podnietilo vznik ďalšieho čísla so zameraním na synodalitu. Skúmame v ňom vzťah medzi teologálnym rozmerom (vzťah k Bohu podľa Ježiša Krista) a bohatstvom humanitných vied – súvzťažnosť medzi mystikou a pracovnou metódou. Nejde o dilemu formátu buď-alebo, ale naopak o mimoriadne zaujímavé spojenie, jeden z tých protikladných výrazov, ktorými sa vyznačuje kresťanská viera a ktoré jej zaručujú autenticnosť.

Pojmom *mystika v synodalite* chceme zdôrazniť, že často používaný – niekedy aj zneužívaný – výraz *synodalita* neoznačuje len spôsob života a konania človeka, ale že synodálny štýl Cirkvi je zakorenený v samotnom Božom živote, a preto môže a musí byť *skúsenosťou prítomnosti Boha*; praxou, ktorá sa nevyčerpáva v horizontálnom rozmere, ale ktorá má – ak si požičiame výraz blízky Iginovi Giordanimu – trojakú štruktúru: ja – brat/sestra – Boh. Vzájomné hlboké načúvanie slúži na to, aby sme dokázali zachytiť a pozorne si vypočuli, čo chce Duch povedať Cirkvi. V opačnom prípade hrozí, ako to ktosi pomerne drsne opísal, že sa synodalita zredukuje len na vyprázdnený, od významu oprostý bľabot.

Preto je potrebná skutočná spiritualita synodality, ktorá pomôže prežívať ju v jej nielen ľudskom, ale aj teologálnom rozmere; spiritualita, ktorá pomáha rozlišovaniu, ako to Cirkvi ponúkol napríklad svätý Ignác z Loyoly, avšak tentokrát ide o jej pre-formulovanie podľa línií spoločnosti, aby neupadla do cirkevného „urob si sám“ alebo aby sa z nej nestala ideológia. Naliehavo potrebujeme bezpodmienečnú, osobnú otvorenosť Bohu a nepredvídateľným hnutiam Ducha Svätého.

Aj v tomto prípade však platí, že „čo padá z neba, musí vyklíčiť zo zeme“ (Klaus Hemmerle). Preto tu niet žiadneho fideizmu, a teda ani žiadneho kvietizmu – ľudská časť celku nemôže chýbať. Odtiaľto vyvstáva ďalší pojem: *pracovná metóda*. Synodalita totiž nie je len „spoločenstvom“ – vyžaduje si aj pracovné postupy a štruktúry. V synodálnom procese je dôležitá tzv. *facilitácia*, ktorá synodalite poskytuje „súpravu nástrojov“; metód a vedomostí, ktoré pochádzajú z ľudskej skúsenosti a expertíz spoločenskovedných odborov. Práve tie jej môžu pomôcť vytvoriť vhodný priestor pre účastníkov a napokon aj pre Ducha Svätého.

Takto sa dostávame k pointe celého synodálneho procesu: spomínaná súprava nástrojov síce môže pripraviť pôdu a zúrodniť ľudské predpoklady – ako napríklad osvojenie si skutočného a hlbokého načúvania – ale nedokáže *vyprodukovat'* zostúpenia Ducha. A to je zároveň hlavným bodom kresťanstva: človek sa nemôže dostať do neba, môže sa len pripraviť na jeho zostúpenie (porov. *Jn 3*). Nikto to nevedel lepšie ako Mária, Matka Božieho Syna, ktorý sa stal človekom v jej lone.

V tomto svetle možno pochopiť, ako sa v kontexte synodálneho procesu stáva vhodnou a podstatnou *služba facilitátora*. Rovnako možno pochopiť, že samotná metóda rozhovoru v Duchu Svätom, ktorá sa prozreteľne dostala do popredia v tomto procese, je vždy skutkom pokory, nádeje a napokon vzývaním: „Príď, Pane Ježišu!“ (*Zjv 22, 20*).

Mystika a pracovná metóda: dva rozmary, ktoré nemožno od seba oddeliť, ale ani ich zamieňať, ako to správne učí kristologická dogma. Oba rozmary sú nevyhnutné a neredukovateľné jeden na druhý, avšak každý z nich si zachováva svoju prioritu. A tak je zrejmé, že synodalita nie je len „špecifický *modus vivendi et operandi* Cirkvi ako Božieho ľudu“¹, ale je aj *ľudsko-božským umením*, ktoré sme všetci pozvaní čoraz viac si osvojovať.

Príspevkami v tomto čísle, z ktorých niektoré pochádzajú zo študijného seminára Centra Evangelii Gaudium Univerziténeho inštitútu Sophia, chce *Ekklesia* prispieť k prehĺbeniu tohto umenia a podnietiť k ďalšiemu uvažovaniu. V hre totiž nie je len hladký chod Katolíckej cirkvi, či dokonca rozkvet kresťanstva v tejto zmene epochy, ale aj samotný osud ľudstva, ktoré tak veľmi potrebuje prijať za svoje toto umenie vzájomného načúvania a prijímania, otvárajúce priestor pre Ducha. On vie všetko urobiť novým.

¹ Prípravný dokument na synodu 2021 – 2024 (september 2021), č. 10, ktorý odkazuje na štúdiu Medzinárodnej teologickej komisie *Synodalita v živote a poslaní Cirkvi* (marec 2018), č. 3.

Aby sme generatívne počúvali...

Chiara Lubichová

„Synodálna Cirkev je Cirkev, ktorá počúva“ – tieto slová viackrát zopakoval pápež František. Už v exhortácii *Evangelii Gaudium* poznamenal: „Potrebujeme sa cvičiť v umení počúvať, ktorého obsahom je viac, než len schopnosť počuť“ (171). Toto načúvanie srdcom si musíme osvojiť, aby sme sa mohli skutočne stretnúť s druhým človekom a spoločne sa nechať prekvapovať stále novými Božími myšlienkami a plánmi. K takémuto radikálnemu počúvaniu nás vyzýva aj úryvok z príhovoru Chiary Lubichovej biskupom rôznych cirkví v Istanbule 9. októbra 1984. Prevzali sme ho z knihy *Blízkosť. Boží štýl v živote a myslení Chiary Lubichovej*, ktorú pripravili J. Povilusová a L. Ciccarelli, a vydalo vydavateľstvo Città Nuova v Ríme roku 2024, str. 124 – 125.

Nemôžeme sa „zjednocovať“ s druhými, nedokážeme vstúpiť do duše brata či sestry so zámerom ich pochopiť či zdieľať ich bolesť, ak je náš vlastný duch plný starostí, plánovania, premýšľania... čohokoľvek. „Stať sa jedným“ si vyžaduje duchov chudoby, chudobných v duchu. Iba s takýmto je možné dosiahnuť jednotu.

Na koho sa obrátiť, aby sme sa priučili tomuto veľkému umeniu byť chudobní v duchu; umeniu, ktoré so sebou, ako hovorí evanjelium, prináša Božie kráľovstvo, kráľovstvo lásky, lásku do duše?

Hľadme na opusteného Ježiša. Nikto nie je chudobnejší ako on: on, po tom, čo stratil takmer všetkých učeníkov, po tom, čo daroval svoju matku, za nás dáva aj svoj život a hrozne pociťuje, že ho opúšťa aj sám Otec.

Pri pohľade na neho človek pochopí, že sa musí všetkého vzdať alebo to všetko odložiť kvôli bratom a sestram: treba darovať či odsunúť nabok pozemské veci a tiež – ak je to potrebné – istým spôsobom aj nebeské dobrá. Pri pohľade na neho, ktorý sa cítil Bohom opustený, keď nás láska k bratom a sestram žiada – a to sa môže stávať často – aby sme dokonca opustili, ako sa hovorí, Boha pre Boha (Boha napríklad v modlitbe, aby sme sa „zjednotili“ s bratom či sestrou v núdzi; Boha v tom, čo sa nám zdá byť inšpiráciou, aby sme boli úplne prázdni a prijali v sebe bolesť nášho brata či sestry), pri pohľade na neho je možné všetkého sa zrieknuť.

„Stať sa jedným“ so sebou prináša takéto zrieknutie.

O „pracovnej metóde“ synodálnej Cirkvi

Mystika a postupy

Piero Coda

Určite je poučné pozorne si prečítať *Instrumentum laboris* druhého zasadania synodálneho zhromaždenia, ktoré sa konalo v októbri 2024. Jasne a dôsledne sa totiž snaží vymedziť línie cirkevnej praxe: „Ako môže nadobudnúť konkrétnu podobu vo vzťahoch, spôsoboch a miestach, na ktorých sa odvíja život Cirkvi, identita synodálneho Božieho ľudu v misii? (porov. Úvod).

Otázka teda vôbec nie je teoretická, nepýta sa, čo znamená byť synodálnou Cirkvou. Je to skôr praktická otázka zaoberajúca sa tým, ako byť vo vzťahu a konať tak, aby sme sa stali tým, čím kresťanské spoločenstvo nielen z milosti už je, ale ako je aj povolane sa prejaviť a konať. Uvedomenie si tejto skutočnosti už predstavuje zrelé ovocie synodálneho procesu. *Instrumentum laboris* to vyjadruje slovami: „Medzi úspechy doteraz uskutočneného procesu môžeme určite zaradiť to, že sme vyskúšali a osvojili si *pracovnú metódu*, pomocou ktorej možno v dialógu a rozlišovaní spoločne riešiť otázky“ (Úvod). Ide teda o metódu, ktorá sa so širokým konsenzom a diskrétnym úspechom začala nazývať *rozhovor v Duchu Svätom*.

Druhé zasadnutie Synody biskupov o synodalite sa zameralo na otázku:

„Ako byť synodálnou a misijnou Cirkvou?“

V tejto praktickej otázke sa stretávajú dva základné rozmery:

na jednej strane

láskyplný vzťah troch

božských osôb ako

zdroj a vzor života

a poslania Cirkvi a na

strane druhej konkrétne

ľudské postupy.

Čo sa o tom píše

v dôležitom synodálnom

Pracovnom dokumente

– *Instrumentum laboris*?

Hovorí o tom Mons.

Piero Coda, generálny

sekretár Medzinárodnej

teologickej komisie

a jeden zo synodálnych

teológov.

▲ Pritomnosť Ducha Svätého v aktuálnych dejinách

Široká zhoda pri používaní tejto metódy je nielen veľmi pozoruhodná, ale ukazuje, že táto metóda má rozhodujúci význam aj pri formulovaní odpovedí jednotlivých skupín a spoločenstiev na otázku ako byť synodálnou Cirkvou v misii. Ide totiž o to, aby sme si uvedomili – vychádzajúc z konkrétnych lokálnych skúseností – a zrealizovali evanjeliový základ tejto metódy, a tak boli schopní prijať otvárajúce sa neočakávané perspektívy a “novosť”. Len tak môže skutočný *synodálny duch* a s ním súvisiaca *synodálna kultúra* reálne a hlboko formovať život Cirkvi v službe príchodu Božieho kráľovstva.

A to v dôležitom bode zlomu našich dejín: vo chvíli, ktorá je náročná a dramatická, ale ktorá aj – a hovoríme to s vierou, nádejou a solidárne spojení so všetkými, ktorí trpia, hľadajú a volajú – sľubuje svetlo, spravodlivosť a pokoj. Bez tejto explózie novosti – počiatocnej a neistej, ale účinnej a prorockej – zostaneme len na úrovni dobrých, ale v konečnom dôsledku neúčinných idealistických zámerov.

Pracovný dokument – Instrumentum laboris, ktorý citlivo zhromaždil a inteligentne usporiadal rôzne informácie a trendy, ktoré sa dovtedy objavili, vyznieva ako premyslená a citeľná ozvena na tú výzvu, ktorú už pred desiatimi rokmi formuloval pápež František: „Buďte ženami a mužmi hlbokého spoločenstva; buďte odvážne prítomní tam, kde sú rozdiely a napätia, a buďte tam dôveryhodným znamením prítomnosti Ducha, ktorý v srdciach zapáľuje nadšenie, aby všetci boli jedno (porov. Jn 17, 21). Prežívajte *mystiku stretnutia*, schopnosť vnímať a počúvať druhých ľudí, otvárajúcu možnosť spoločne vytvárať cestu, metódu“. Dajte sa pritom inšpirovať vzťahom lásky prúdiacej medzi božskými osobami (porov. 1 Jn 4, 8), ktorý je vzorom pre každý medziľudský vzťah.“¹

▲ **Mystická, dynamická a komunitná identita Božieho ľudu**

Toto Františkovo pozvanie nepatrí medzi ľudské vyjadrenia povedané len tak do vetra – prehnané a v konečnom dôsledku utopické. Nepovzbudzuje nás náhodou, aby sme sa v živých vzťahoch cirkevného spoločenstva a v dialógu so všetkými ľuďmi snažili uplatniť túto zvláštnu metódu a pritom vychádzali z nevídaného a náročného *miesta* života, ktorého *dverami* (porov. Jn 10, 7) a *cestou* (porov. Jn 14, 6) je sám Ježiš: láska Otca, Syna a Ducha Svätého?

Toto je v skutočnosti to Božie „tajomstvo“, ktorého sa Cirkev z Božej milosti účastní a ktoré – ako učí Druhý vatikánsky koncil – je v Ježišovi „sviatosťou“ pre všetkých: „znakom a nástrojom dôverného spojenia s Bohom a jednoty celého ľudstva“ (*Lumen Gentium*, 1). Nie nadarmo sa v 1. bode dokumentu *Instrumentum laboris* uvádza: „Z krstu udeleného v mene Otca, Syna a Ducha Svätého pramení *mystická, dynamická a komunitná identita Božieho ľudu*, orientovaná na plnosť života, v ktorej nás Pán Ježiš predchádza, a na poslanie pozvať každého muža a ženu, aby v slobode prijali dar spásy (porov. Mt 28, 18 – 19). V krste nás Ježiš oblieka do seba, delí sa s nami o svoju identitu a svoje poslanie (porov. Gal 3, 27).“ To spúšťa dynamiku účasti na Ježišovom živote, ktorá dosahuje svoju plnosť v účasti na jeho tele a krvi skrz Eucharistiu. Liturgia je teda – ako „vrchol, ku ktorému smeruje činnosť Cirkvi, a zároveň prameň, z ktorého vyviera všetka jej sila“ (*Sacrosanctum Concilium*, 10) – „prameňom synodálneho života Cirkvi i prototypom každej synodálnej udalosti, vďaka ktorej vidíme ,ako v zrkadle‘ a zúčastňujeme sa tajomstva Najsvätejšej Trojice (1 Kor 13, 12; porov. *Dei Verbum*, 7)“ (*Instrumentum laboris*, 25).

Identita Cirkvi je predovšetkým *mystickou* identitou. Je totiž zakorenená v tom, čo apoštol Pavol nazýva veľké *mysterion*: zámer nekonečnej a univerzálnej *agapé*, ktorá vyviera zo srdca Otca, zjavuje sa svetu „v plnosti času“ v jednorodenom Synovi, ktorý sa stal človekom, a odovzdáva sa v nezmerateľnom dare Ducha Svätého, ktorý nás pozýva a uvádza do spoločenstva slobody a radosti s Bohom a v ňom medzi nami – ľudskými osobami a všetkými stvoreniami (porov. *Dei Verbum*, 2; *Instrumentum laboris*, 23). Toto je teda identita i poslanie

Cirkvi zároveň: odovzdávať mimoriadny a nevyčerpatel'ný dar, ktorým ona už žije a vďa-ka ktorému je skutočnou anticipáciou smerujúcou k stále väčšiemu naplneniu.

A práve preto, že identita Božieho ľudu je *mystická*, teda zakorenená a vyjadrujúca tajomstvo Boha v Ježišovi Kristovi, je zároveň *dynamická a komunitná*: kráča a rastie v dejinách a konkrétne sa realizuje v šerosvite ľudských vecí, prostredníctvom vzťahov a praktík, ktorými žije ako kresťanské spoločenstvo so všetkými. Pretože „*synodálna Cirkev je Cirkvou vzťahov*, v ktorej interpersonálna dynamika tvorí štruktúru života komunity v misii v kontexte rastúcej zložitosti“ (*Instrumentum laboris*, 2. časť, Úvod). Ide teda o aktivovanie „dynamickej vzťahovej vzájomnosti“ medzi každým a na všetkých úrovniach (*Instrumentum laboris*, 13): pretože v konečnom dôsledku „v tomto svete je všetko prepojené so všetkým a poznačené túžbou po druhom, čo sa nikdy neumenší. *Všetko predstavuje výzvu na vzťah*“ (*Instrumentum laboris*, Záver).

▲ Cirkev je zo svojej podstaty *synodos*, čo vzbudzuje špecifickú otázku „ako“

Ak je teda Cirkev – v Kristovi a skrz neho v lone Trojice – prorockým „my“, „komunitným a historickým subjektom“ (porov. *Instrumentum laboris*, 3) povolaným svedčiť a odovzdávať zámer Božieho spoločenstva a všetkých v ňom, je zrejmé, že forma a štýl jej života, ktorým je misia, sú povolané vyjadrovať to tajomstvo, ktorým ona žije a ktoré má zároveň aj sprostredkovať. To je dôvod, prečo *ekkklesia* (zhromaždenie Ježišových učeníkov) je zo svojej podstaty *synodos* (spoločné kráčanie) a žije a napreduje podľa špecifického *méthodos*: podľa špecifického *ako* sa orientovať a postupovať na póti, na ktorú sa celá Cirkev musí vydať vo svetle evanjelia s celým ľudstvom a pre celé ľudstvo.

Keď hovoríme o metóde rozhovoru v Duchu, máme na mysli predovšetkým a rozhodne toto. Nie je to „stratégia gescie, ale prax, ktorú treba žiť a vďačne oslavovať“: pretože v Cirkvi máme do činenia s nesmiernym a bezodplatným darom, ktorý treba prijať a zodpovedne s ním zaobchádzať pre dobro všetkých (*Instrumentum laboris*, 20). V tom spočíva prvé a základné obrátenie, ktoré sa vyžaduje od jedných i druhých, od každého ako aj od celej Cirkvi: odhodlane, s dôverou, trpezlivosťou a vytrvalosťou konať tak, aby sme sa naučili chrániť a vyjadrovať – v našich vzťahoch, v rozlišovaní situácií, robení rozhodnutí a pri ich vykonávaní, a napokon pri preberaní zodpovednosti – spôsob Ježišovho myslenia a konania. Tak, ako k tomu nabáda apoštol Pavol komunitu vo Filipách (porov. *Flp* 2, 1n).

Instrumentum laboris to definuje ako „*vzťahovú konverziu*, ktorá preorientuje priority a činnosť každého, najmä tých, ktorých úlohou je oživovať vzťahy v službe jednoty, v konkrétnej výmene darov, ktorá všetkých oslobodzuje a obohacuje“ (1. časť, Úvod). Následne ju podrobne opisuje v č. 62:

„Komunitné rozlišovanie nie je organizačná technika, ale náročná prax, ktorá skvalitňuje život a poslanie Cirkvi žijúcej v Kristovi a v Duchu Svätom. Preto sa musí vždy uskutočňovať s vedomím a vôľou byť zhromaždení v mene Pána Ježiša (porov. *Mt* 18, 20) a načúvať hlasu Ducha Svätého. Ako Ježiš prisľúbil, jedine Duch

Svätý môže Cirkev viesť na ceste k plnosti pravdy a života (porov. Jn 16, 13), ktoré sa majú rozdávať svetu túžiacemu po zmysle. Metóda, ktorou Boží ľud žije svoje ohlasovanie a vydávanie svedectva o evanjeliu, má svoje korene práve tu. Preto je prioritou naučiť sa praktizovať na všetkých úrovniach to *evanjeliové umenie*, ktoré umožnilo apoštolskému spoločenstvu v Jeruzaleme spečatiť výsledok prvej synodálnej udalosti v dejinách Cirkvi slovami: *„Lebo Duch Svätý a my sme rozhodli“* (Sk 15, 28). Práve v tomto duchu sa musí prekomponovať a presmerovať prax misijného synodálneho života Cirkvi na konkrétnych miestach, v konkrétnych orgánoch a na konkrétnych podujatiach.“

▲ Význam konkrétnych postupov

Po objasnení týchto skutočností a s prihliadnutím na to, že samotné nadobudnutie tohto povedomia si vyžaduje skutočný kvalitatívny skok a odhodlanie, ktoré sa určite neskončí zo dňa na deň, potrebujeme objasniť ešte dve špecifiká.

- 1) Zručnosť každého človeka pri uplatňovaní tejto metódy si vyžaduje nielen premenu srdca, mysle a životného štýlu, ale aj primeraný *trvalý tréning*. Nie nadarmo sa *Instrumentum laboris* – zamýšľajúc sa nad potrebou, ktorá sa objavila „mocne a univerzálne vo všetkých fázach synodálneho procesu“ (51) – podrobne venuje potrebe, formám, kritériám „integrálnej a spoločnej formácie“ (porov. 51 – 57). Zdôrazňuje okrem iného, že prvou výzvou je hlbšie „poznatie spôsobu, akým Duch pôsobí v Cirkvi a vedie ju v dejinách“ (*Instrumentum laboris*, 52); a že „cieľom formácie v perspektíve misijnej synodality je, aby existovali svedkovia; muži a ženy, schopní prevziať poslanie Cirkvi v spoluzodpovednosti a spolupráci s mocou Ducha“ (*Instrumentum laboris*, 55).
- 2) Ak je metóda rozhovoru v Duchu, ktorá *má rozhodne teologálny koreň* (čo znamená, že je zakorenená v nasledovaní Ježiša a v Bohu Trojici) – opisovaná *ako* prebývanie na *mieste* bytia a kráčania Cirkvi, musí sa aj vyjadriť *konkrétnymi a špecifickými postupmi*, a to podľa situácií a problémov, ktoré sa z času na čas vo fungovaní komunít musia riešiť. Inými slovami, *spôsob* synodálneho rozlišovania sa musí uskutocňovať s „*nohami na zemi*“, teda v danom, konkrétnom kontexte, ktorého zložitost' a osobitosť treba čo najlepšie poznať“ (*Instrumentum laboris*, 64; o „miestach“ cirkevného poslania porov. 80 – 83).

Ide teda o to, aby sme si vážili kompetencie, ktoré majú rôzni členovia Kristovho tela v pluralite povolání, chariziem a služieb, ktoré sú absolútne nevyhnutné (a prozreteľné: pretože sú to dary Ducha!) na účely presnej analýzy otázok a ich relevantného rozlišovania. Samozrejme, tieto kompetencie budú mať – v závislosti od konkrétneho prípadu – teologický, sociálny alebo administratívny charakter... Podstatné však je, že „konkrétne procedurálne možnosti musia byť vo svojej rozmanitosti v súlade s požiadavkami základnej teologickej metodológie“ (63): pretože „technická a vedecká odbornosť nemá mať posledné slovo – to by znamenalo technokraticky sa odkloniť a upadnúť. Naopak, úlohou teologickej metodológie je vytvoriť konkrétny základ pre etickú a duchovnú púť, ktorá nasleduje“(64).

▲ **Mária: živý model a generatívna sprievodkyňa**

Práve v tejto logike, teda v záväzku presne a v slobode Ducha prepojiť teologický rozmer s procedurálnym rozmerom synodálnej metódy, *Instrumentum laboris* pokračuje a predstavuje Máriu „v jej postoji modlitbovej prítomnosti v srdci apoštolského spoločenstva vo Večeradle (porov. *Sk* 1, 14)“ ako „živý model a generatívnu sprievodkyňu autentickej synodálnej spirituality: vo vytrvalom a zodpovednom načúvaní Slovu a v meditatívnom rozlišovaní udalostí (porov. *Lk* 1, 26-38; 2, 19.51), vo veľkorysej otvorenosti pôsobeniu Ducha Svätého (porov. *Lk* 1, 35), vo vďačnosti za Pánovo dielo (porov. *Lk* 1, 39-56) a v presnej službe každému (porov. *Jn* 2, 1 - 12), ktorého Ježiš zveril do jej materskej starostlivosti (porov. *Jn* 19, 25 - 27)“ (*Instrumentum laboris*, 59).

Máriina „púť“ – prvej učeníčky Syna a v ňom Matky Cirkvi, jeho živého tela – je ikonickou metódou, ktorú treba nasledovať. Samozrejme, bohaté indície, ktoré ponúka *Instrumentum laboris* boli podrobené skúmaniu synodálneho rozlišovania, avšak načrtávajú ideálnu *road map* – orientačnú mapu. Rozhodujúcou výzvou bude uchopiť vecnosť Máriinej cesty vo vernosti evanjeliu a rozoznať jej konkrétne formy, rytmus a tvorivú skúsenosť v lone dejín, v životnom tu a teraz a v misii kresťanského spoločenstva. Len tak Cirkev poslúži príchodu Božieho kráľovstva.

¹ František, *Apoštolský list pri príležitosti Roku zasväteného života*, č. 2, 28. novembra 2014.

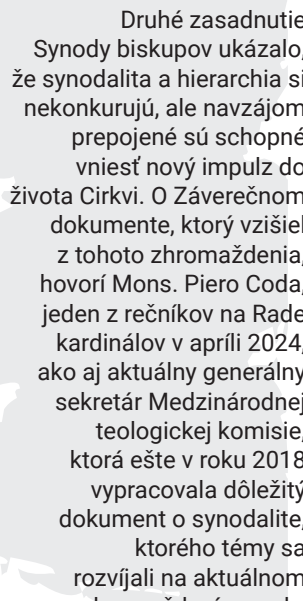
Po druhom zasadnutí Synody biskupov v Ríme v októbri 2024

Nová etapa na púti Cirkvi

Piero Coda

▲ Tri roky spoločného kráčania

Synoda 2021 – 2024: tri roky spoločného kráčania ako tri roky Druhého vatikánskeho koncilu. Táto paralela sa môže zdať nadnesená, ale v skutočnosti to tak nie je. Nielen preto, že synoda je jedným z najdôležitejších plodov koncilu, ale predovšetkým preto, že *táto* synoda predstavuje novú etapu na púti Cirkvi, ktorú odštartoval Druhý vatikánsky koncil: po prvýkrát sa na synode zišli nielen biskupi, ale všetci členovia Božieho ľudu, a to, ako poznamenal pápež František, nemôže byť jednorazová epizóda.

Druhé zasadnutie Synody biskupov ukázalo, že synodalita a hierarchia si nekonkurujú, ale navzájom prepojené sú schopné viesť nový impulz do života Cirkvi. O Záverečnom dokumente, ktorý vzišiel z tohoto zhromaždenia, hovorí Mons. Piero Coda, jeden z rečníkov na Rade kardinálov v apríli 2024, ako aj aktuálny generálny sekretár Medzinárodnej teologickej komisie, ktorá ešte v roku 2018 vypracovala dôležitý dokument o synodalite, ktorého témy sa rozvíjali na aktuálnom zhromaždení synody.

Ozajstnou novinkou je teda tento samotný proces, do ktorého sa vložil celý Boží ľud. Akoby sme sa vďaka nemu prebudili z istej letargie či (azda čiastočnej) rezignácie, a postavili sa na nohy, aby sme si s úžasom a vďačnosťou uvedomili, že evanjelium tisíckami spôsobov rozpaľuje srdcia, osvecuje mysle, a že ľudia ho očakávajú, ba potrebujú.

Synodálne zhromaždenie po ukončení prác „vrátilo“ Božiemu ľudu *Záverečný dokument*, ktorý schválil pápež František – a aj to je výrečné znamenie. Hovorím „vrátilo“, pretože dokument zhromaždil to, čo doteraz vzišlo z konzultácií Božieho ľudu a čo bolo podrobené komunitnému rozlišovaniu celého zhromaždenia za prítomnosti pápeža. Zhromaždenie to teda teraz „vracia“ Božiemu ľudu, aby z toho čerpal inšpiráciu pre ďalšie kráčanie. *Záverečný dokument* teda ponúka, odhliadnuc od svojich obmedzení, reálnu a podnetnú, už spomínanú, *orientačnú mapu*. A to aspoň v dvoch líniách:

▲ Road map synodálnej Cirkvi

- 1) *Záverečný dokument* prebúdza vedomie, že sme Cirkvou, avšak umožňuje aj rozkvitnutie tohto vedomia. Už Pavol VI. spomenul túto potrebu, vychádzajúc z atmosféry Druhého vatikánskeho koncilu, vo svojej inauguračnej encyklike *Ecclesiam suam*. Mimo iného v nej napísal: „Je nutnosťou, aby dnes Cirkev prehĺbila poznanie, ktoré má mať o sebe samej, o poklade pravdy, ktorej je dedičkou a správkyňou, ako i o poslaní, ktoré má vykonávať vo svete“ (19); „Cirkev (...) potrebuje v sebe cítiť pulzovanie života (...) potrebuje zakúsiť Kristovu prítomnosť v sebe“ (27), aby v ňom našla svoju formu a štýl a aby sa v ňom stala slovom, posolstvom; dialógom spásy so všetkými.

Záverečný dokument svedčí práve o tomto prebudení a rozkvitnutí a vyjadruje ho skrze zhodu všetkých účastníkov o tom, čo predstavuje „srdce synodality“. V jeho 28. bode čítame: „Synodalita je proces *duchovnej obnovy a reformy štruktúr*, aby sa Cirkev stala participatívnejšou a misionárskejšou, to znamená, aby bola schopnejšia kráčať s každým mužom a každou ženou vyzarujúc Kristovo svetlo.“

Synodalita teda nie je voliteľným doplnkom, ale je *konštitutívnou dynamikou života a poslania Cirkvi!*

- 2) Druhá línia sa dotýka *praktickej konfigurácie* prebudenia a zakvitnutia cirkevného vedomia: *Ako môžeme dnes žiť synodalitu* konkrétnymi spôsobmi a v rôznych kontextoch? *Záverečný dokument* navrhuje niekoľko základných usmernení a vyzýva, aby sme sa zamerali na dva ciele: *obrátene* a *reformu*.

- a. *Obrátene* sa dotýka nášho srdca – synodalita je duchovná skutočnosť. Práve preto je nečakaným a prozreteľnostným darom pre Cirkev prepojenie medzi končiacim sa synodálnym zhromaždením a zverejnením pápežovej encykliky *Dilexit nos – Miloval nás*. Synodálna spiritualita je totiž spiritualitou, ktorá vychádza zo srdca, z nášho vzťahu k Bohu, ktorý je Otcom, a vyznačuje sa bratstvom, spoločenstvom, službou.

Z tohto dôvodu, zdôrazňuje *Záverečný dokument*, sa od nás žiada *vzťahové obrátene* (porov. 2. časť): máme „zakúsiť, ako praktizovanie prikázania vzájomnej lásky predstavuje miesto a formu autentického stretnutia s Bohom“ (porov. 44).

„Konečným zmyslom synodality“, čítame ďalej, „je svedectvo, ktoré je Cirkev povoláná vydávať o Bohu, Otcovi, Synovi a Duchu Svätom, o Harmónii lásky, ktorá sa vylieva zo seba samej, aby sa darovala svetu“ (154). A tak, „keď vzťahy [ktoré žijeme], hoci krehké, zjavujú Kristovu milosť, Otcovu lásku, spoločenstvo Ducha Svätého, *vyznávame svojím životom, že Boh je Trojica*“ (50).

Toto vzťahové obrátene sa dotýka nášho spôsobu videnia a myslenia: stáva sa *kultúrnym obrátene*. Náš spôsob chápania nasledovania Ježiša, budovania spoločenstva, odovzdávania jeho posolstva a vydávania svedectva o ňom nemôže zostať uväznený vo formách, ktoré možno boli vhodné v minulosti, ale dnes už stratili svoju aktualitu.

Jeden zo zásadných úspechov synody je tento: aby sme mohli spoločne kráčať, potrebujeme sa priučiť *metóde* a riadiť sa ňou. „Rozhovor v Duchu“ znamená v živote Cirkvi *bod, z ktorého niet návratu*. Práve praktickým uplatňovaním tejto metódy človek zažíva tú vzácnu Ježišovu prítomnosť medzi svojimi (porov. Mt 18, 20), ktorá jediná umožňuje počúvať, „čo Duch hovorí cirkvám“. Takým spôsobom – v pokore, v pravdivosti a s presvedčením – sa dosiahne to, o čom čítame v Skutkoch apoštolov ako spečatenie prvého synodálneho zhromaždenia v dejinách: „Duch Svätý a my sme rozhodli...“ (porov. Sk 15, 28).

- b. Toto „nové víno“ však musí byť naliate do „nových mechov“. To znamená, že sú potrebné miesta, nástroje a podujatia, v ktorých sa môže prejaviť napredovanie a poslanie synodálnej Cirkvi. Duchovné a kultúrne obrátenie je tak predpokladom *reformy štruktúr*.

V tomto ohľade synoda zdôraznila dve skutočnosti: na jednej strane je potrebné vychádzať z „*miest*“, a to nielen v geografickom, ale najmä v existenčnom zmysle; a na strane druhej to, že synodálna Cirkev žije ako „*sieť vzťahov*“, čo umožňuje jednak stretávanie sa skúseností z rôznych miest sveta, ako aj obohatenie sa skrz vzájomnú výmenu darov, aby tieto skúsenosti prinášali úžitok všetkým (4. časť).

▲ Due poznámky

Na záver dve krátke poznámky:

- 1) Prvá sa týka témy, ktorú viackrát spomenula verejná mienka a ktorá počas hlasovania o *Záverečnom dokumente* zaznamenala výraznú rôznorodosť (avšak nie opozičnú, čo je tiež synodalita!): prítomnosť a pôsobenie žien v Cirkvi (60).

Sporným bodom, ktorý stále zostáva predmetom štúdia, je otázka prístupu žien k diakonátu. Táto otázka však jasne ukázala problém, o ktorý tu ide. A tým nie je prístup žien k diakonátu, ale, na jednej strane, potreba „*prestavať*“ koncepciu a gesciu autority, ktorá je vlastná ministériám posvätnému stavu; a na strane druhej jasné vysvetlenie nenahraditeľného prínosu žien, a to nielen pre život a poslanie Cirkvi, ale aj pri vykonávaní každej formy autority, kde sa otvárajú konkrétne možnosti ich účasti.

Uvedomenie si tejto skutočnosti si vyžaduje ďalšie a odhodlané rozlišovanie. Pápež František pozýva, aby sme upriamili našu pozornosť práve na túto líniu. *Záverečný dokument* k tomu dôrazne uvádza: „to, čo pochádza z Ducha Svätého, nemožno zastaviť“ (60).

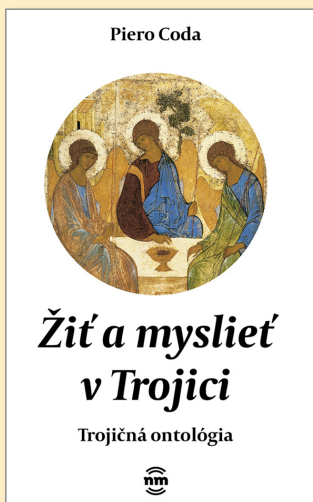
- 2) Druhá poznámka. *Záverečný dokument* zdôrazňuje, že synodalita predstavuje vhodnú metódu na vytvorenie „*kultúry schopnej prorocky čeliť dominantnému mysleniu*“ (47). V tejto línii sa synodálna Cirkev zaväzuje, že s veriacimi rôznych náboženstiev a s ľuďmi iných presvedčení si chce „osvojiť kultúru dialógu ako spôsob, spoločnú spoluprácu ako postoj, vzájomné spoznanie sa ako metódu a kritérium“ kráčania (123).

Hranice, ktoré kedysi predstavovali deliace čiary a v napredovaní ľudstva tak boli symbolickými miestami určovania vlastnej identity, a zároveň boli aj miestami prekročenia vzťahov s druhými, sa dnes príliš často a smutne menia na javiská bezprecedentnej neľudskosti a ohavného násilia. Ľudstvo dnes musí znovu objaviť hranice a využívať ich ako miesta vzťahu a stretnutia, ako miesta uznania a rešpektovania identity druhého, kde sa dá vyjadriť osobná či komunitná pohostinnosť voči druhým. Synodálna Cirkev, ktorá si s novým impulzom váži múdrosť evanjelia Ježiša Krista – ktorá jej prichádza z pochopenia daru, ktorým je *vzťah a vzájomnosť*, čo sa naučila prežívať podľa modelu Najsvätejšej Trojice – je povolaná ponúknuť tento tvorivý príspevok pre *kultúru stretnutia*: na osobnej, národnostnej či kultúrnej rovine. Aj toto je poslanstvom synody.

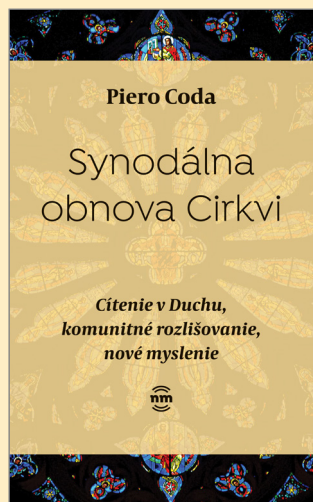
Kniha podáva atraktívnejší pohľad na kresťanskú vieru cez objav Boha-lásky, ktorý nás pozýva do dynamiky vzájomnej lásky podľa vzoru Ježiša Krista. Pretože iba láska je cestou a formou viery ako poznania a životného nasmerovania.

14,90 €

Trojičná ontológia sa pozerá na bytie z perspektívy Trojice a vďaka Ježišovi nás vtahuje do jej tajomstva. Taliansky teológ Piero Coda nás pozýva k tomu, aby sme sa snažili nielen žiť, ale aj myslieť na spôsob Trojice.

10,00 €

Táto útlá brožúra prináša text prednášky, ktorá približuje pochopenie a úvoj synodality.

4,00 €

Sprevádzanie procesov rozlišovania

Facilitácia ako ministérium?

Andrew Spiteri

▲ Synodálna metóda, duchovná skúsenosť

Pápež František v úvode knihy *Rozhovor v Duchu Svätom*¹ zdôrazňuje, že „synodálna metóda je duchovnou skúsenosťou, v ktorej slovo a počúvanie smerujú k tomu, aby sa Duch Svätý stal skutočným protagonistom“. Spresňuje, že „synodálna cesta, ktorú sme ako Cirkev nastúpili, predstavuje osobnú, komunitnú a cirkevnú duchovnú skúsenosť.“²

Pápež ďalej vysvetľuje, aké zásadné je mať správne vnútorné predispozície, aby sme „kráčali spolu ako sestry a bratia a počúvali Ducha Svätého“. Pokračuje: „Synodálny proces, ktorý Cirkev uskutočňuje, je cestou hlbokého načúvania. Rozhovor v Duchu, rozlišovanie a synodalita spočívajú predovšetkým v počúvaní. S postojom ‚otvoreného a zraniteľného počúvania‘ dovoľíme Duchu, aby nás pohol a presvedčil k zmene, aby nás prinútil rozhodnúť sa a viedol nás ku konkrétnym rozhodnutiam.

▲ Technika facilitácie

Aká je však v tomto kontexte úloha facilitácie? Zakaždým ma zaujala skúsenosť, ktorú Adam Kahane, jeden z najznámejších moderných facilitátorov, najmä vďaka svojej práci v sociálnej oblasti, uvádza vo svojej knihe *Facilitácia premeny: teória a prax transformačnej facilitácie*.³ Vysvetľuje ako po tom, čo spolu so skupinou facilitátorov pripravil proces upokojenia a dialógu medzi niekoľkými vplyvnými členmi kolumbijskej spoločnosti spolu s bývalými veliteľmi partizánov, ho v prvý deň prvého workshopu navštívil Francisco de Roux, bývalý provinciál jezuitov v Kolumbii a predseda *Komisie pre nastolenie pravdy, koexistencie a neopakovania*, jedného z orgánov zriadených na to, aby mierová zmluva medzi kolumbijskou vládou a FARC-EP nadobudla účinnosť.

Autor je povolaním facilitátor a bol jedným z facilitátorov XVI. synodálneho zhromaždenia. V tomto príspevku vysvetľuje novú profesionálnu službu, ktorá sa formálne objavila v posledných desaťročiach a týka sa „facilitácie procesov“ pri práci v rôznych typoch skupín. V kontexte súčasného synodálneho procesu sa čoraz viac pociťuje potreba prípravy facilitátorov v službe synodálnej Cirkvi a o facilitácii sa začína hovoriť aj ako o „ministériu“. Prečo a aké predispozície sú potrebné na to, aby facilitácia procesu bola úspešná?

Kahane hovorí: „Ráno v prvý deň seminára boli účastníci napätí. Boli medzi nimi veľké politické, ideologické, ekonomické a kultúrne rozdiely a veľmi sa rozchádzali v hodnotení toho, čo sa v krajine stalo, ako aj v predpovedaní toho, čo bude nasledovať. Niektorí z nich boli vzájomnými nepriateľmi a mali voči sebe silné predsudky... Všetci však aj tak prišli, pretože vedeli, že toto úsilie môže pomôcť vytvoriť lepšiu budúcnosť ich krajiny.“⁴

Kahane s jeho tímom facilitátorov plánoval ponúknuť štruktúrovaný sled skupinových cvičení slúžiacich na to, aby sa účastníci navzájom spoznali a pochopili svoje pohľady na to, čo sa deje a ako sa môže situácia zlepšiť. Deň bol plný aktivít a všetci sa ho zúčastnili. Tím facilitátorov „organizoval priestory, vysvetľoval cvičenia a pomáhal všetkým zúčastniť sa. Na konci prvého, dlhého dňa sa prítomní začali uvoľňovať a začala sa objavovať nádej, že sa budú môcť spoločne podieľať na niečom užitočnom.“⁵

Kahane spomína, ako mu šťastný de Roux po celodennom pozorovaní práce na rôznych sedeniach, ktoré Kahane a jeho spolupracovníci sprostredkovali, povedal, že pochopil, čo presne Kahane robí: „Odstraňujete prekážky na ceste k odhaleniu tajomstva.“⁶ Na Kahaneho otázku, v ktorej neskrýval prekvapenie a žiadal o vysvetlenie, de Roux povedal: „Všetko je prejavom tajomstva, ale nemôžete ho predvídať, vyprovokovať ani naprogramovať: jednoducho sa objaví. Naším hlavným problémom je, že tomuto prejavu bránime, najmä keď nás naše obavy vedú k izolácii.“⁷

A Kahane dodal: „V tej chvíli som si uvedomil, že väčšina ľudí už v skutočnosti chce spolupracovať alebo si myslí, že spolupracovať musí, napriek rozdielom alebo práve kvôli nim: keď sa im to nakoniec podarí, sú nadšení. Podstatou toho, čo teraz nazývam

transformačná facilitácia, nie je vymyslieť spôsob, ako prinútiť ľudí spolupracovať, ale *pomôcť im odstrániť prekážky, ktoré im v tom bránia*. Nemôžete prinútiť rieku, aby tiekla, ak však odstránite to, čo ju blokuje, bude tiecť sama.“⁸

▲ Transformačná rola

Táto skúsenosť, o ktorej rozpráva Kahane, mi pripomína dve veci súvisiace s tým, čo hovorí pápež František o synodálnej metóde ako o duchovnej skúsenosti:

- keď odstránime prekážky medzi sebou, alebo v akejkoľvek skupine, môžeme zažiť prejav tajomstva;
- úloha facilitátora je „transformačná“, keď pomáha s navrhovaním metódy a sprevádzaním procesov na odstránenie prekážok, ktoré blokujú skupiny.

Ako vlastne facilitátor reaguje na našu potrebu zúčastniť sa, ktorú cítime všetci? Facilitátor:

- sa javí ako „architekt“: hlboko načúva, aké sú potreby, ciele, zábery skupiny a zapojenia sa a navrhuje procesy, ktoré môžu viesť k ich dosiahnutiu;
- sa javí ako „kopilot“ skupiny: víta účastníkov, vysvetľuje metodiku a napreduje s nimi, pomáha meniť smer, keď je to potrebné, v závislosti od toho, čo skupina zažíva;
- pomáha skupine a vedie ju v napredovaní na často neprebádaných územiach, v ťažkých chvíľach, pochybnostiach a nezhodách alebo v znechutení, pričom vzbudzuje dôveru v schopnosť skupiny čeliť ťažkostiam a prijímať dobré rozhodnutia.

▲ Neuyhnutné predispozície

Pápež František v úvode knihy hovorí o duchovnej skúsenosti, avšak spomína aj správne *vnútorné predispozície*, ktoré sú potrebné na to, aby sme mohli kráčať spoločne: ako skupina, ako Cirkev.

Správne predispozície každého člena skupiny pri facilitácii procesu sú vskutku potrebné, inak proces zlyhá. To znamená, že je nutný vzájomný rešpekt, hlboké načúvanie a pozastavenie posudzovania. Preto sa treba snažiť skôr pochopiť ako presviedčať, rešpektovať názory odlišné od vlastných, hovoriť s použitím srdca a rozumu, snažiť sa o úprimnosť a hĺbku bez zdĺhavého rozprávania a dať každému priestor.

Pápež nakoniec hovorí o „otvorenom a zraniteľnom počúvaní“, ktoré, ak je dobre a obojstranne uskutočňované, má za následok, že *sa meníme, že sa rozhodujeme, pričom nás vedie ku konkrétnym rozhodnutiam, že odchádzame obohatení a že prehľubujeme spoločenstvo medzi nami a naše vlastné poslanie.*

Toto otvorené a zraniteľné počúvanie je súčasťou správnych predispozícií, ktoré musí mať každý človek, ktorý sa chce zúčastňovať na rozhodovacích procesoch so širokou účasťou. Rozhodujúca pre takéto procesy je *plná účasť všetkých* – čo si vyžaduje schopnosť prijať a uznať rôznorodosť názorov a ľudí v skupine – a vzájomné porozumenie: treba venovať čas pochopeniu názorov druhého. To znamená snažiť sa dôkladne spoznať druhého a učiť sa jeden od druhého.

Je to proces, ktorý je niekedy ťažký, napätý a plný sklamaní. Vytrvalosťou sa človek dostane hlbšie a možno si uvedomí, že jeho predstava vlastne už nie je aktuálna alebo je výsledkom stereotypného uvažovania. Týmto úsilím človek často zistí, že aj ostat-

ní si cenia spoločné porozumenie. Otvorené a zraniteľné počúvanie nás teda robí schopnými *inkluzívnymi riešeniami*. V ideálnom prípade to nie sú neuspokojivé kompromisy, ale rozuzlenia, ktoré naozaj fungujú pre všetkých. Riešenie sa zvyčajne objaví ako nová možnosť, ktorá *presiahne známy rámec „vždy sa to robilo takto“*. Nie sú samozrejmymi závermi, no objavujú sa, ak skupina vytrvá. V piatej meditácii pre synodálnych delegátov v roku 2023 otec Timothy Radcliffe v tejto súvislosti povedal: „Každá láska nás otvára pravde druhých. Čím viac človek vstupuje do perspektívy druhého, tým viac je schopný integrovať svoje vlastné ciele a potreby s cieľmi a potrebami druhých.“

Napokon, otvorené a zraniteľné počúvanie nám pomáha dospieť k spoločnej zodpovednosti. Udržateľná dohoda potrebuje podporu všetkých. To platí aj pre proces skupinového stretnutia. Čím viac sme zapojení, tým viac sa podieľame na zodpovednosti.

¹ J.A. Guerrero Alves - O.M. López, *La conversazione nello Spirito. L'arte del discernimento e la pratica della sinodalità*, LEV, Città del Vaticano 2024.

² *Tamtiež*, str. 10.

³ A. Kahane, *Facilitare la svolta: teoria e pratica della facilitazione trasformativa. Per andare avanti insieme e ottenere risultati sorprendenti*, La Traccia Buona, Pistoia 2023.

⁴ *Tamtiež*, str. 17.

⁵ *Tamtiež*, str. 17-18.

⁶ *Tamtiež*, str. 18.

⁷ *Tamtiež*.

⁸ *Tamtiež*, str. 18-19.

Synodálna metóda v spoločnom načúvaní Duchu

Rozprávať sa v Duchu

Nathalie Becquartová
MJCJ

V snahe zhromaždiť výsledky synodálnych stretnutí od roku 2021 do roku 2023 sa v *Instrumentum laboris 2023* pre prvé zasadanie synodálneho zhromaždenia najprv uvádza niekoľko charakteristických znakov synodálnej Cirkvi a potom sa zdôrazňuje chápanie, že synodálna Cirkev sa vyznačuje špecifickým spôsobom konania, ktorý bol na základe skúsenosti z prvej fázy synodálneho procesu charakterizovaný ako *rozhovor v Duchu*¹. Prvým ovocím tohto procesu je teda synodálna metodológia, ktorá vzbudila radosť, misijný zápal a vedomie, že sme Božím ľuďom. Toto sú niektoré z príspevkov, ktoré prišli na Generálny sekretariát synody.

Na úvod predpoludňajšieho medzinárodného stretnutia Farári za synodu, ktoré sa uskutočnilo medzi 29. aprílom a 2. májom 2024 v Sacrofane neďaleko Ríma, podsekretárka Generálneho sekretariátu Synody biskupov svojím príspevkom vysvetlila, ako sa čoraz viac dostáva do popredia synodálneho procesu metóda rozhovoru v Duchu a aké sú jej niektoré historické korene. Príspevok ponúka užitočné odkazy na dokumenty, ktoré synoda vypracovala. Ďakujeme autorku, že nám láskavo dovolila uverejniť text, mierne prepracovaný pre tento účel.

Biskupi Apúlie vo svojej správe o synodálnom procese píše: „Medzi prvé výsledky tejto synody patrí spôsob počúvania pri rozhovore v Duchu, ktorý Boží ľud veľmi ocenil, ako aj prítomnosť synodálnych referentov, ktorí v spolupráci s biskupmi, diecéznymi a farskými pastoračnými radami pomáhali a pomáhajú cirkvám pracovať v synodálnom štýle.“

Študenti Fordhamskej univerzity v USA potvrdzujú: „Skúsenosť synodality prostredníctvom rozhovorov v Duchu Svätom vzbudzuje pocit nádeje pre budúcnosť Cirkvi“. Preto sú presvedčení, že „rozhovory v Duchu môžu byť naďalej využívané na spoločné rozlišovanie tak v rámci Cirkvi ako aj univerzity aj po jarých stretnutiach v roku 2024“. A opakujú: „Je dôležité používať tento model v duchovnom aj sekulárnom prostredí, pretože uľahčuje cieľavedomé počúvanie a plodný dialóg medzi účastníkmi a môže byť okrem iného prospešný aj pri rozlišovaní rôznych aktivít univerzitného života“.

Na základe týchto a mnohých ďalších zistení sa v *Súhrnnej správe* (ďalej „SS“) z prvého zasadnutia synody konštatuje, že „skúsenosť rozhovoru v Duchu bola obohacujúca pre všetkých, ktorí sa ho zúčastnili“. Oceňovaný bol najmä „štýl ko-

munikácie, ktorý uprednostňuje slobodu vo vyjadrovaní vlastných názorov a vzájomnom počúvaní“. Účinok tejto metódy je zjavný: „Vyhýba sa tak príliš rýchlemu prechodu do debaty založenej na opakovaní vlastných argumentov, pričom sa stratí priestor a čas na uvedomenie si argumentov druhého“ (SS 15a).

▲ Všeobecne uznávaná a rozšírená metóda

V skutočnosti ide o metódu, ktorú sme ponúkli na začiatku synody pre miestne konzultácie (porov. *Vademecum*). Avšak osvedčila sa počas celého synodálneho procesu a čoraz viac je docenená, ako na to poukázal *Pracovný dokument pre kontinentálnu etapu* v októbri 2022, keď sa ešte všeobecne hovorilo o „duchovnom rozhovore“. Metóda duchovného rozhovoru „umožnila mnohým úprimne sa pozrieť na realitu života Cirkvi a pomenovať svetlé i nie tak svetlé stránky.“ Ba čo viac: „Toto úprimné zhodnotenie okamžite prinieslo misijné ovocie: nastala silná mobilizácia Božieho ľudu, radosť zo stretávania sa, spoločných prechádzok a slobodných rozhovorov. Niektorí kresťania, ktorí sa cítili zranení a vzdialili sa od Cirkvi, sa pri príležitosti tejto konzultačnej fázy vrátili (Biskupská konferencia Stredoafrickej republiky)“ (*Pracovný dokument pre kontinentálnu etapu*, 17).

Príspevky, ktoré postupne prichádzali z rôznych kontinentov, jasne ukázali, že ide o metódu, ktorá je predurčená na to, aby sa čoraz viac šírila na rôznych cirkevných miestach, počnúc diecézami a farnosťami, ako o tom okrem iného svedčí *Záverečný dokument Ázijského kontinentálneho stretnutia*: „Je to proces, ktorý musí preniknúť na všetky úrovne života Cirkvi. Proces synodality, teda rozlišovania a duchovného rozhovoru, musí byť odteraz súčasťou života a služby Cirkvi. Niektoré cirkvi v Ázii už začali v praxi uplatňovať plody načúvania prvej fázy synodálneho procesu“ (189).

▲ Odkiaľ pochádza táto metóda?

Predovšetkým je to praktická skúsenosť, ako to zvýraznila *Komisia synody pre metodiku*, keď si vypočula správu o dobrej synodálnej praxi. Metóda duchovného rozhovoru sa ukázala užitočná napríklad na plenárnom koncile v Austrálii (2018 – 2022), alebo v komunitách zasväteného života pri komunitnom rozlišovaní, a zvlášť pri ignaciánskych duchovných cvičeniach pre rôzne skupiny a organizácie (v Kanade a USA), ktorých cieľom bola skúsenosť komunitného rozlišovania so zámerom evanjelizácie.

Je spojená aj s prastarými zvyklosťami, ktoré vychádzajú z ľudskej múdrosti, ako napríklad *talking circles* (rozhovorové kruhy) u niektorých domorodých kmeňov alebo tzv. rozhovory pod stromom (*l'arbre à palabre*) v Afrike.

Môžeme si tiež všimnúť, že táto metóda má určitú podobnosť so súčasnými metódami používanými v profánom svete organizácií. V oblasti sociálnych vied a manažmentu poznáme *generatívnu konverzáciu* podľa U-teórie, ktorá je definovaná ako „dialóg okolo témy, ktorú sa skupina ľudí rozhodla spoločne preskúmať. Cieľom tohto dialógu je pochopiť skúmanú tému a zároveň prehĺbiť väzby medzi členmi skupiny alebo komunity. Generatívny rozhovor možno považovať za umenie počúvať v skupine.“

▲ Teologické základy

Spomedzi teologických základov rozhovoru v Duchu stojí za zmienku predovšetkým to, čo nám hovorí viera o Najsvätejšej Trojici, presnejšie povedané, aké ekleziologické a antropologické dôsledky má naša viera v Boha Trojicu.

Veľmi dôležitý je tiež príspevok Druhého vatikánskeho koncilu, ktorý nám okrem ekleziológie spoločenstva prítomnej v *Lumen gentium* a ďalších koncilových dokumentoch, ponúka v *Dei Verbum* výrazne dialogické pochopenie Zjavenia, keď prehlasuje, že „neviditeľný Boh (porov. Kol 1, 15; 1 Tim 1, 17) vo svojej veľkej láske hovorí k ľuďom ako k priateľom (porov. Ex 33, 11; Jn 15, 14 – 15) a rozpráva sa s nimi (porov. Bar 3, 38), aby ich pozval a prijal do spoločenstva so sebou“ (2).

Netreba zabúdať ani na encykliku Pavla VI. *Ecclesiam suam*, ktorá vychádzajúc z Božieho prístupu k ľudstvu vyzýva Cirkev k univerzálnemu dialógu: „Cirkev musí nadviazať dialóg so svetom, v ktorom žije. Cirkev sa stáva slovom, Cirkev sa stáva posolstvom, Cirkev sa stáva rozhovorom“ (67).

▲ Počúvať Božím spôsobom tak, ako to robil Kristus

Ako toto všetko využíva synodálna prax?

V *Pracovnom dokumente pre kontinentálnu etapu* čítame: „Počúvať je vlastne ochota prijať a vychádza z odhodlanej túžby začleniť do spoločenstva – kde nikto nie je vylúčený! – čo treba chápať v perspektíve spoločenstva so sestrami a bratmi a so spoločným Otcom.“ A naznačuje aj dôvod a štýl tohto spoločenstva: „Počúvanie sa tu javí nie ako zištná činnosť, ale ako osvojenie si základného postoja Boha, ktorý počúva svoj ľud a ako napodobňovanie Pána, ktorého nám evanjeliá neustále predstavujú ako toho, kto počúva ľudí na cestách Svätej zeme. V tomto zmysle už samotné počúvanie predstavuje poslanie a ohlasovanie“ (11).

V *Súhrnnej správe* z prvého zasadania synody nachádzame teologickú interpretáciu počúvania, a to v dvoch podobách: „Počúvanie má *kristologickú hodnotu*: zaujať Ježišov postoj k ľuďom, s ktorými sa stretával (porov. Flp 2, 6 – 11); a má tiež *ekleziologickú hodnotu*: Cirkev je tá, ktorá počúva, a to prostredníctvom činnosti niektorých pokrstených, ktorí nekonajú v mene svojom, ale v mene spoločenstva“ (16d).

Pre konkrétnu realizáciu rozhovoru v Duchu si pozrite infografiku pripravenú Generálnym sekretariátom Synody biskupov, ktorá približuje jeho jednotlivé etapy.²

▲ Silné stránky a postoje, ktoré si treba upestovať

Rozhovor v Duchu má mnoho silných stránok.

- *Dôvera*. Dôverujeme v Božiu prítomnosť a pôsobenie v našich srdciach a životoch, v skupine a v každom jej členovi.
- *Spravodlivosť*. Každý účastník má rovnaké výhody za rovnakých podmienok a času.

- *Spoločenstvo*. Cieľom nie je presadzovať vlastný názor na úkor názoru ostatných, ale spoločne načúvať tomu, čo nám hovorí Duch.
- *Inklúzia*. Hlas každého človeka je dôležitý. Každý je vypočutý a zohľadnený.
- *Zmierenie*. Hovoríme o našich skúsenostiach, nie o ideách. To nám umožňuje prekročiť osobné názory a spojiť sa na hlbšej úrovni.

Na dosiahnutie tohto cieľa je samozrejme potrebné vypestovať si určité postoje. Zhrnuté v skratke: viera a dôvera v Boha, počúvanie, pokora, modlitba, dialóg a zdieľanie, dôvera v druhých, vnútorná sloboda.

▲ Čo je u stáuke pri počúvaní?

Na záver chcem zdôrazniť dve základné perspektívy.

- 1) *Ide o to, aby sme sa stali Cirkvou, ktorá sa učí*. Počúvaním druhých a rozširovaním našich obzorov objavujeme a zažívame podobu a formu synodálnej Cirkvi, v ktorej sa „každý má čo naučiť. Veriaci ľud, kolégium biskupov, rímsky biskup: jeden počúva druhého; a všetci počúvajú Ducha Svätého, ‚Ducha pravdy‘ (Jn 14, 17), aby poznali to, ‚čo Duch hovorí cirkvám‘ (Zjv 2, 7).“³
- 2) *Ide o to, aby sme boli Cirkvou vzťahov*. Takáto potreba rozhodne vyplynula zo synodálneho procesu. V *Súhrnnej správe* z prvého zasadania synody sa uvádza: „Tento proces oživil našu skúsenosť s Cirkvou a túžbu po Cirkvi ako Božom domove a rodine. Práve s touto skúsenosťou a s touto túžbou po Cirkvi, ktorá by bola bližšie k ľuďom, menej byrokratická a viac vzťahová, sa spájajú pojmy ‚synodalita‘ a ‚synodálny‘, ktoré ponúkajú prvotné pochopenie, no teraz si vyžadujú ďalšie spresnenie. A práve o takejto Cirkvi mladí ľudia vyhlásili už v roku 2018 pri príležitosti synody o mladých, že po nej túžia“ (1b).

Načúvať vychádza z odhodlanej túžby začleniť do spoločenstva – nikoho nevynímajúc!

¹ XVI. riadne generálne zhromaždenie Synody biskupov, *Za synodálnu Cirkev: spoločenstvo, spoločnosť, misia, poslanie. Instrumentum laboris pre prvé zasadanie (október 2023)*, A1 a A2.

² Porov. infografiku na str. 20 tohto čísla.

³ František, *Príhovor pri príležitosti 50. výročia ustanovenia Synody biskupov*, 17. októbra 2015.

ROZHOVOR V DUCHU SVÄTOM

metóda rozlišovania v Cirkvi

- vzájomné počúvanie sa a spoločné načúvanie Duchu Svätému
- stav mysle, ktorý umožňuje zdieľať, cítiť, počúvať názor druhého bez toho, aby som na neho/ňu tlačil, vnucoval názor či hľadal v druhom to, čo chcem ja: jednoducho myseľ, ktorá miluje
- v prvom kole je pre každého účastníka najviac 5 min. na rozprávanie, v ďalších kolách najviac 3 min.

Ticho, úvodná modlitba a počúvanie Božieho slova

PRVÉ KOLO: VZIAŤ SI SLOVO A POČÚVAŤ

Vychádzajúc z vlastnej skúsenosti a modlitby sa zapojí každý, keď príde na neho/ňu rad a pozorne počúva príspevky ostatných.

Ticho a modlitba

Ticho a modlitba

TRETIE KOLO: SPOLOČNE TVORIŤ

Vedíme dialóg o tom, čo sa povedalo, aby sme rozpoznali a zhromaždili ovocie rozhovoru v Duchu Svätom: rozpoznať intuície a zhody; identifikovať odlišnosti, prekážky a ďalšie otázky; nechať zaznieť prorocké slová. Je dôležité, aby sa každého názor odzrkadlil v záverečnom súhrne rozprávania. „K akým krokom nás povzbudzuje Duch Svätý?“

OSOBNÁ PRÍPRAVA

Zveriť sa Otcovi, modlitbovo sa rozprávať s Ježišom a načúvať Duchu Svätému. Následne si každý pripraví svoj príspevok k téme, v ktorej sa bude rozlišovať.

DRUHÉ KOLO: DAŤ PRIESTOR INÝM A INÉMU

Vychádzajúc z toho, čo ostatní povedali, každý sa podelí s tým, čo najviac v ňom/nej zarezonovalo, alebo čo vzbudilo najsilnejší nesúhlas, pričom dáva pozor na prítomnosť Ducha Svätého: „Keď som počúval/la, horelo mi srdce?“

ZÁVEREČNÁ MODLITBA POĎAKOVANIA

Predpoklady duchovného rozlišovania
podľa duchovných cvičení svätého Ignáca z Loyoly

Konať tvoju vôľu!

Paolo Monaco SJ

Ponúkame úvahu o trojičnom základe osobného alebo kolektívneho duchovného rozlišovania vo svetle skúsenosti svätého Ignáca z Loyoly a prvých otcov Spoločnosti Ježišovej. Pri každom rozlišovaní sa treba osobne a spoločne postaviť do pozície Syna pred Otcom, ktorý v Duchu Svätom dáva jednotlivcovi alebo skupine osôb účasť na čítaní Trojice. Osobné alebo kolektívne duchovné rozlišovanie je predovšetkým skúsenosťou milosti, iniciatívou Ducha. Autor je riaditeľom CIS - Ignaciánskeho centra spirituality Eurostredomorskej provincie Spoločnosti Ježišovej.

Rozlišovať znamená pripraviť a disponovať dušu na hľadanie a nachádzanie Božej vôle v osobnom a kolektívnom živote¹. Je to základný postoj, ktorý predpokladá vieru v Boha Trojicu, prítomného a pôsobiaceho vo mne a v celej ľudskej rodine², ktorý prináša svoje dary zhora³ prostredníctvom Ježiša a Márie⁴.

Prvou osobou, ktorá rozlišuje dobro, ktoré sa má konať tu a teraz, berúc do úvahy dobro pre mňa a pre všetkých, dispozície každej osoby, situáciu medziľudských vzťahov, minulé, súčasnú a budúcu, skúsenosť osobných a kolektívnych dejín, je predovšetkým Otec. Pretože iba on v Duchu a skrz Ježišovo sprostredkovanie dôverne vie, čo je dobré pre mňa a pre všetkých.

Rozlišovať teda znamená podieľať sa na rozlišovaní Otca v Trojici, ktorý hľadá na svet a uskutočňuje vykúpenie ľudstva pôsobením najsvätejšieho vtelenia⁵. Hľadať a nachádzať Božiu vôľu znamená prijať určitý dar a určité povolanie – ako uskutočniť plán dobra pre prítomnosť, minulosť a budúcnosť moju a celého ľudstva tu a teraz, zapájajúc moju vlastnú slobu.

V tomto božsko-ľudskom prostredí, teda v tajomstve trojičného života, ktorý prebýva a zúčastňuje sa na mojom, či našom osobnom a kolektívnom živote, prebieha dialóg, v ktorom ma na jednej strane Otec zapája do svojho rozlišovania a na strane druhej ma Ježiš robí účastným na svojom postavení pred Otcom, od ktorého očakáva a s ktorým vedie dialóg o dobre, ktoré sa má konať v tejto chvíli, na tomto mieste: „Ja v nich a ty vo mne, aby boli tak dokonale jedno, aby svet poznal, že si ma ty poslal a zamiloval si si ich tak ako mňa“ (Jn 17, 23).

▲ Neuyhnutný trojičný základ

Bez uvedomenia si tohto trojičného základu osobného a kolektívneho života hrozí riziko, že sa akékoľvek duchovné rozlišovanie stane ideologickou ilúziou, skrytou psychologickou sebarealizáciou, márnym hľadaním vedecko-technických riešení; v každom prípade rafinovanou a silnou manipuláciou so sebou samým a druhými.

Všetky takto prijaté rozhodnutia sa skôr či neskôr dostanú do krízy. Človek bude schopný znovu objaviť zmysel týchto rozhodnutí a v prípade potreby ich aj zmeniť len vtedy, ak proces duchovného rozlišovania založí na skale trojičného tajomstva vo svojom (našom) živote a nie na sebe samom alebo, čo je ešte horšie, na vôli niekoho iného alebo dominantnej skupiny (klanu).

Len vďaka prebývaniu v tomto tajomstve bude vlastná sloboda naozaj slobodná, svedomie pocíti Otcovu vôľu a vôľa ju bude môcť úplne naplniť. Pretože celá osoba, plne zúčastnená na božskej prirodzenosti a na láske, ktorá koluje medzi Otcom a Synom, je synom/dcérou v Synovi, a tým Otcovi podobná. Iba Syn, ktorý sa podobá Otcovi, pozná Otca a Otec pozná jeho (porov. Lk 10, 21 – 22).

Takto zakončil svätý Ignác mnohé svoje listy: „Končím modlitbou k Najsvätejšej Trojici, aby nám svojou nekonečnou a najvyššou dobrotou dala hojnú milosť, aby sme cítili jej najsvätejšiu vôľu a úplne ju splnili.“⁶

▲ „Mariánsky“ postoj kresťana a Cirkvi

Na tomto základe sa duchovné rozlišovanie stáva udalosťou milosti, procesom uzdravenia a oslobodenia, ktorý vedie Duch. Je však potrebné byť prázdny, v úplnosti vyprázdnený od seba (od nás) a „uprostred“⁷, aby nás Otec mohol v Duchu pohnúť a aby sme mohli prijať to, čo chce do duše vložiť.⁸

To je Ježišova pozícia pred Otcom a je to pozícia, ktorú svätý Ignác v *Duchovných cvičeniach* žiada najprv od tých, ktorí dávajú cvičenia⁹ a potom od tých, ktorí ich prijímajú pred Otcom¹⁰. V konečnom dôsledku je to „mariánska“ pozícia kresťana a Cirkvi: byť ničím z lásky, aby druhý žil v nás. Ak osoba či skupina zaujali túto pozíciu, bezprostredná komunikácia/vzťah/zjavenie medzi Bohom Trojicou a stvorením sa plne realizuje a stelesňuje vo vyvolení, rozhodnutí. Vo svojej skúsenosti duchovného spoločníka som sa však len zriedkavo stretol s ľuďmi či skupinami v takomto nastavení duše, ktorú by si boli slobodne zvolili ako základnú pozíciu svedomia.

▲ Rozlišovanie – vychádzať z mystickej skúsenosti

Osobné a kolektívne duchovné rozlišovanie je možné len vtedy, ak sa vychádza z mystickej skúsenosti. Výborným príkladom je skúsenosť, ktorú prežil svätý Ignác v Manrese a ktorá sprevádzala celý proces rozhodovania samotného Ignáca, každého z jeho prvých spoločníkov a následne celej skupiny smerujúcej k založeniu Spoločnosti Ježišovej.¹¹

Vypočujme si jeho rozprávanie:

„Raz sa zo zbožnosti vybral do jedného kostola vzdialeného niečo vyše míle od Manresy: myslím, že to bol kostol svätého Pavla. Cesta viedla popri riečke. Ako tak kráčal, zaujatý svojimi pobožnosťami, na chvíľu si sadol s tvárou obrátenou k vode tečúcej v potoku. Nehybné sediac, začali sa mu otvárať oči mysle: nebolo to tak, že by mal videnie, no zrazu pochopil a spoznal mnohé veci: duchovné a týkajúce sa viery a listov, a to s takým veľkým osvietením, že sa mu všetko zdalo ako nové. Početné podrobnosti jeho vtedajšieho pochopenia sa nedajú opísať; dá sa len povedať, že prijal do svojho intelektu žiarivé svetlo. A toto osvietenie sa prejavilo tak silno, až sa mu zdalo, že je ako iný človek a že má iný intelekt, odlišný od toho, ktorý mal predtým. Táto skúsenosť bola tak intenzívna, že si uvedomil, že každú pomoc, ktorú dostal od Boha do svojich šesťdesiatich dvoch rokov veku, a každú vedomosť, ktorú nadobudol; dokonca aj keď ich všetky zhrnul, nezdalo sa mu, že by sa naučil toľko, ako v tom okamihu. Trvalo to dosť dlho; potom vstal a pokľakol si k úpätiu kríža, ktorý stál neďaleko, aby sa poďakoval Bohu. Tam sa mu zjavilo videnie, ktoré sa mu zjavilo už mnohokrát predtým a ktoré nikdy nedokázal pochopiť, totiž to, o čom už bola reč vyššie a čo sa mu zdalo byť veľmi krásne, s mnohými pohľadmi. Teraz však, keď stál pred krížom, jasne videl, že tá vec, ktorá bola tak krásna, už nemala takú farbu ako predtým, a mal veľmi jasné poznanie, sprevádzané veľkým súhlasom vôle, že to bol diabol. Aj potom sa mu ešte dlho a často zjavoval, ale on ho na znak výsmechu odháňal palicou, ktorú nosil v ruke.“¹²

▲ Dar rozlišovania: ovocie premeny u Krista

Páter Pedro Arrupe, generálny predstaviteľ Spoločnosti Ježišovej v rokoch 1965 – 1983, to komentuje takto:

„Osvietenie od rieky Cardoner je prakticky konvokáciou/povolaním. Ignác po ňom totiž prechádza od kontemplácie Trojice ku kontemplácii skutkov Trojice, aby sa nakoniec uchádzal o to, aby bol pripustený k spolupráci s týmto pôsobením Trojice. Je to mystika, ktorá ho vedie k činnosti, pretože to, čo najprv vníma s nepresnými kontúrami, ktoré sa následne budú postupne spresňovať a obohacovať od Cardoneru (1522) po La Stortu (1537), a to v období *Denníka* (1544) až po jeho smrť (1556), je pochopenie, v lone Trojice, tajomstva ohláseného Pavlom, že stvorenia pochádzajú od Boha a vracajú sa k nemu. Ignác vidí, že tajomstvá stvorenia, pádu človeka, vykúpenia a Cirkvi sú poznačené týmto pohybom zostupu a výstupu. Predovšetkým v tejto perspektíve sa zjavuje tajomstvo Krista. To, čo vidí v Kristovi, nie je vzor tej či onej cnosti, nech je akokoľvek dokonalá, ako je pokora, chudoba, trpezlivosť, horlivosť atď. Kristus je pre Ignáca predovšetkým ten, kto, vždy vedomý si toho, že od Otca vychádza a k nemu sa vracia, neustále kontempluje Otcove zámery, aby takpovediac v dokonalej ľahostajnosti srdca a otvorenosti ducha, bez vopred stanovených hraníc, rozoznal, čo od neho Otec očakáva pre naplnenie svojho Diela a svojej väčšej slávy.“¹³

Vo vízii pri Cardonery svätý Ignác dostáva od Boha dar duchovného rozlišovania ako ovocie premeny v Krista, ktorú v ňom vyvolal Duch Svätý: stal sa Svetlom vo Svetle, vidí/cíti Svetlo vo všetkých veciach, rozpoznáva falošné svetlo nepriateľa a je schopný plniť Otcovu vôľu. Svätý Ignác, ktorý dostal dar participovať na Duši Krista, pociťuje Trojicu ako svoju vlastnú. Ak je jednotlivec alebo spoločenstvo v správnom rozpoložení, teda participuje na Duši Krista jednotlivo i spoločne, milosťou pocítia vôľu Otca ako svoju vlastnú.

Osobná i kolektívna skúsenosť tohto trojičného fundamentu a premeny na Svetlo, spolu so správnym používaním vhodných nástrojov na prípravu a disponovanie Duše (osobnej alebo kolektívnej) a spolu s osobnou či kolektívnou úprimnosťou, čo zabezpečuje sprievodnú, resp. usmerňujúcu úlohu, umožňuje realizovať autentický a slobodný proces osobného alebo kolektívneho duchovného rozlišovania.

¹ Porov. Svätý Ignác z Loyoly, *Duchovné cvičenia*, Dobrá kniha, Trnava 2021.

² Porov. *tamtiež* 235-236, str. 126.

³ Porov. *tamtiež* 237, str. 126.

⁴ Porov. *tamtiež* 218-225, str. 120-121.

⁵ Porov. *tamtiež* 106-108, str. 75-76.

⁶ *List Tereze Rejadellovej*, 18. júna 1536, v Sant' Ignazio di Loyola, *Gli scritti*, AdP, Rím 2007, str. 941.

⁷ *Duchovné cvičenia* 179, str. 104. Výraz „uprostred“ (používa obraz jazýčka na váhe) opisuje pozíciu, ktorú počas duchovných cvičení a najmä vo chvíli rozlišovania musí zaujať jednak ten, kto dáva cvičenia, aby nebol „naklonený ani náchylný na jednu či druhú stranu; ale stojac uprostred ako na váhach necháva Stvoriteľa priamo pracovať so stvorením a stvorenie so svojim Stvoriteľom a Pánom“. Nesmie teda zasahovať do dialógu medzi Bohom a osobou/skupinou tým, že by navrhoval, tlačil alebo presviedčal, aká je Božia vôľa. Musí iba diskretné sprevádzať a to tým, že ponúka nástroje na rozlišovanie. Pozíciu „uprostred“ svätý Ignác taktiež vyžaduje od osoby/skupiny, ktorá rozlišuje: „Byť ako jazýček v strede váhy, aby som nasledoval to, čo cítim, že je viac na slávu a chválu Boha, nášho Pána, a spásu mojej duše.“ Prečo je dôležitá táto pozícia „uprostred“? Je to pozícia Ježiša, ktorý sa vždy nechal viesť Otcovou vôľou. A je to aj pozícia kresťana, ak sa naozaj chce nechať viesť Otcovou vôľou.

⁸ Porov. *tamtiež* 180, str. 105.

⁹ Porov. *tamtiež* 15, str. 28.

¹⁰ Porov. *tamtiež* 179, str. 104.

¹¹ V tejto súvislosti odporúčam prečítať si články P. Monaco, ktoré opisujú aj prostriedky potrebné na „prípravu a zmenu“: *Cercare insieme la volontà di Dio. Il primo gruppo di gesuiti*, v *Unità e Carismi* 16 (2006/6) str. 21-26: https://www.dropbox.com/scl/fo/nwt0xzq5xm578btks65nn/ABEBkqq6u4-oP2jznC_y3PM?rlkey=a0ja1dzsrurbeiwltzm0vgt1&e=1&st=5urhsri9&dl=0.

¹² *Autobiografia*, č. 30 - 31, v Sant' Ignazio di Loyola, *Gli scritti*, AdP, Rím 2007, str. 103-105.

¹³ P. Arrupe, *L'ispirazione trinitaria del carisma ignaziano*, č. 67-68, v *Appunti di spiritualità* 13 (1980) str. 31.

V službe synodálnej praxe

Spiritualita jednoty

Rozhovor
s Jeesúsom Moránom
Cepedanom

Od 16. do 17. mája 2024 sa v Castel Gandolfe (Rím) konal študijný seminár s názvom „Synodálna Cirkev – ako sa to robí? Viachlasný dialóg vo svetle charizmy jednoty.“ Spoluprezident Hnutia fokoláre sa pri tejto príležitosti zameral na vzťah medzi spiritualitou spoločenstva a synodalitou, na prínos, ktorý môže synodálnemu procesu prebiehajúcemu v Katolíckej cirkvi poskytnúť spiritualita spoločenstva, akou je spiritualita jednoty, typická pre Hnutie fokoláre. Požiadali sme ho, aby zhrnul obsah svojho príspevku zodpovedaním štyroch našich otázok.

▲ Ako môže spiritualita jednoty alebo spoločenstva prispieť k synodálnemu procesu?

Najprv by som chcel vysvetliť vzťah, ktorý vidím medzi týmito dvoma pojmami: spiritualita spoločenstva a synodalita. Apoštolským listom *Novo Millennio ineunte* (NMI) chcel Ján Pavol II. naznačiť Cirkvi navigačnú mapu pre tretie tisícročie. A v tomto zmysle spustil dôležitú výzvu:

„Učiniť Cirkev domom a školou spoločenstva: to je veľká výzva, ktorá stojí pred nami v tisícročí, ktoré sa začína, ak chceme byť verní Božiemu plánu a zodpovedať aj veľkým očakávaniam sveta. Čo to konkrétne znamená? Aj tu by sa naša reč mohla stať hneď praktickou, ale vyhovieť tomuto podnetu by bolo omylom. Pred plánovaním konkrétnych iniciatív treba podporiť spiritualitu spoločenstva a umožniť jej, aby sa ukázala ako výchovný princíp všade tam, kde sa formuje človek a kresťan, kde sa vychovávajú služobníci oltára, zasvätení pastorační pracovníci, a kde sa budujú rodiny a spoločenstvá. Spiritualita spoločenstva, to je predovšetkým zameranie pohľadu srdca na tajomstvo trojjediného Boha, ktorý v nás prebýva a ktorého svetlo treba vnímať aj na tvári bratov a sestier vedľa nás“ (43).

Toto je spiritualita spoločenstva, ktorú pápež Ján Pavol II. navrhuje ako spiritualitu pre Cirkev tretieho tisícročia. Je dôležité prečítať si teraz, v roku 2024, čo následne napísal v bodoch 44 – 45:

„Od Druhého vatikánskeho koncilu sa veľa urobilo aj pokiaľ ide o reformu Rímskej kúrie, organizovanie synod a pôsobenie biskupských konferencií. Ale určite ostáva ešte mnoho toho, čo urobiť treba, aby sa lepšie preukázala účinnosť týchto nástrojov spoločenstva. Dnes sú zvlášť po-

trebné, aby pohotovo a úcinne odpovedali na problémy, s ktorými sa Cirkev v rýchlych premenách nášho času stretá. Priestory spoločenstva sa musia v celom živote každej miestnej cirkvi deň čo deň udržiavať a rozširovať. Tu musí spoločenstvo žiariť vo vzťahoch medzi biskupmi, kňazmi a diakonmi, medzi duchovnými pastiermi a celým Božím ľudom, medzi klérom a rehoľníkmi, medzi cirkevnými združeniami a hnutiami.“

Určitým spôsobom teda už Ján Pavol II. predpovedal to, čo teraz zažívame ako synodálny proces. Ukázalo sa, že čas dozrel práve v pontifikáte pápeža Františka, pápeža, ktorý osobitným spôsobom začal proces reformy Cirkvi, lepšie povedané reformy v Cirkvi. Vskutku bolo ťažké prežívať spiritualitu spoločenstva bez hlbokjej duchovnej a cirkevnej reformy.

Dokument Medzinárodnej teologickej komisie *Synodalita v živote a misii Cirkvi* začína takto:

„Cesta synodalita je cestou, ktorú Boh očakáva od Cirkvi tretieho tisícročia: tento programový záväzok predložil pápež František pri príležitosti päťdesiateho výročia založenia Synody biskupov svätým pápežom Pavlom VI. Synodalita je totiž – ako zdôraznil – ‚konštitutívnym rozmerom Cirkvi‘, pretože ‚to, čo od nás Pán žiada, je v istom zmysle obsiahnuté v slove ‚synoda‘.“ (1).

Štvrtá kapitola tohto dokumentu, v ktorej sú formulované duchovné predpoklady na realizáciu synodalita, venuje spiritualite spoločenstva celú jednu časť s názvom *Spiritualita spoločenstva a formácia pre synodálny život*.

„Stadiaľ plynie požiadavka, aby sa Cirkev stala ‚domom a školou spoločenstva‘. Bez obrátenia srdca a mysle a bez praktizovania odriekania vo vzájomnom prijímaní a počúvaní sa by vonkajšie nástroje spoločenstva boli len málo užitočné, ba mohli by sa premeniť na masky bez srdca a tváre. ‚Ak teda právnická múdrosť kladením presných pravidiel pre angažovanosť ukazuje hierarchickú štruktúru Cirkvi a zaháňa pokúšenia svojvôle i nespravodlivých nárokov, spiritualita spoločenstva poskytuje inštitucionálnym prvkom dušu a vedie k dôvere a otvorenosti, ktorá plne zodpovedá dôstojnosti a zodpovednosti každého člena Božieho ľudu.“ (107; cit. v NMI 45).

Výchovný princíp a štruktúrny aspekt

▲ *Ak spiritualita spoločenstva a synodalita na seba navzájom odkazujú, vyvstáva otázka, v akom vzťahu sú navzájom? Zaujímá nás to vzhľadom k tomu, že jedno je „spiritualita“ a druhé je takpovediac „proces“.*

Spiritualita spoločenstva je podľa mňa, ako hovorí NMI, „výchovným princípom“, ktorý oživuje synodalitu. A je jej teologálny a teologicko-trojičný základ: „zameranie pohľadu srdca na tajomstvo trojjediného Boha.“ Na druhej strane, synodalita je aspektom štruktúry (v tom najkrajšom zmysle slova), lepšie povedané štýlom, ktorým sa má spiritualita spoločenstva žiť. Spiritualita spoločenstva je skúsenosť, kým synodalita je proces, púť. To, čo zažívame v synodálnom procese, je trojičné spoločenstvo. Synodalita zdôrazňuje ľudový charakter spoločenstva v Cirkvi (Božieho ľudu), ale aj charakter historický (apoštolský a katolícko-univerzálny) a misijný.

Vlastne hovoríme o dvoch medzníkoch (nie však v chronologickom zmysle) jedinej reality, pripútaných k nej natoľko, že môžu byť vzájomne zameniteľné. V skutočnosti sú ekleziológia spoločenstva a synodálna ekleziológia do istej miery synonymá. Jeden pojem odkazuje na tajomstvo a druhý na metódu. Obe sú nevyhnutné: synodalita bez tajomstva sa stáva jednoduchou neživou organizačnou štruktúrou; spiritualita spoločenstva bez synodality riskuje, že sa stane svojvoľným spiritualistickým konaním. Synodálny štýl dáva dôraz na mnohostrannosť spoločenstva, ktoré by inak riskovalo, že bude pokračovať podľa modelu gule (porov. *Evangelii gaudium* 236).

Príspevok charizmy jednoty k synodálnej spiritualite

▲ *Medzi rôznymi „synodálnymi spiritualitami“ uvedenými na webovej stránke Generálneho sekretariátu Synody biskupov je aj spiritualita vlastná Hnutiu fokoláre. Mohli by ste lepšie vysvetliť, ako môže charizma jednoty Hnutia fokoláre prispieť k procesu synody?*

Pokúsím sa v skratke načrtnúť, akým spôsobom to, čo by sme mohli považovať za základné jadro charizmy jednoty, môže podľa mňa pôsobiť ako lymfa pre synodálnu spiritualitu.

Boh Láska

Zakladajúcou udalosťou, prvotným objavom, z ktorého sa zrodil celý životný príbeh Chiary Lubichovej a jej prvých spoločníkov v kontexte extrémnych rozdelení Druhej svetovej vojny, bola ich hmatateľná skúsenosť, že *Boh je láska* (porov. 1 Jn 4, 7 – 16). To je vlastne podstatou a prameňom Ježišovho zjavenia Boha. Táto skúsenosť vysvetľuje dynamiku bratskej vzájomnosti medzi nami a preniká našim vnímaním Cirkvi v jej najhlbšom rozmere. Boh Láska vzbudzuje dynamiku spoločného synovstva – bez tejto dynamiky hrozí, že celý synodálny proces sa úplne zrúti. Len vedomie, že sme deti nekonečne milované Otcom a krstom povolané pripodobniť sa Synovi, nás stavia do správneho postoja skromnosti. Toto vedomie vylučuje túžbu dirigovať cirkevné zhromaždenie, ktoré má byť štruktúrované podľa obrazu Trojice, s rôznymi úlohami vrátane služby autority. Nekonečné tajomstvo Boha Lásky nás vedie k tomu, aby sme sa navzájom milovali a stále vysoko udržiavali latku kvality lásky (porov. Jn 15, 9 – 17).

Prítomnosť Ježiša medzi svojimi (porov. Mt 18, 20).

„Ježiš medzi nami“ je historickým a životne dôležitým stelesnením skúsenosti Boha skrz jednotu. Vieme, že táto prítomnosť nie je našou zásluhou, ale čistým darom. Sú však predpoklady na to, aby sa mohla prejaviť, najmä cez vzájomnú lásku. V konečnom dôsledku je to Ježiš uprostred, ktorý pomáha zviditeľniť prítomnosť Zmŕtvychvstalého v Cirkvi. Chiara Lubichová v poslednom znení *Všeobecných stanov Máriinho diela* chcela, aby sa táto Ježišova prítomnosť medzi tými, ktorí sú zjednotení v jeho láske, objavila ako posledný z „bodov spirituality“, ako zavŕšenie, aby sa tým zdôraznilo, že život všetkých ostatných bodov spirituality je akoby predzvesťou a smeruje k tejto prítomnosti Zmŕtvychvstalého, ktorá všetkému dáva zmysel. Ježiš prítomný uprostred ľudí je oporou komunitného rozlišovania, ústredným prvkom synodálnej spirituality. Preto je fundamentom rozhovoru v Duchu, bez ktorého by sa synodalita zredukovala len na akúsi metódu či organizovanie.

Ježiš Opustený

Ak je „Ježiš uprostred“ historickým a životne dôležitým stelesnením skúsenosti Boha skrze jednotu, kľúčom k nej je ukrižovaný a opustený Ježiš. V plnom súlade s evanjeliom (porov. *Mt 16, 24-27; Jn 12, 24-26*) si synodálna skúsenosť vyžaduje postoj radikálneho sebadarovania, ktorý pripomína kenózu – vyprázdnenie seba samého – ako najvyššie prejavenie sa Božieho Syna, ktorý sa stal človekom (porov. *Flp 2, 6-11*). Dynamika vzájomného počúvania, postavenia sa pred druhého ako ten, kto sa má čo učiť, ochota stratiť/darovať vlastný počiatočný názor, aby sme mohli prijať Ježišovu myšlienku, ktorá sa prejaví v dynamike rozhovoru v Duchu, kde sa v žiadnom prípade nič nestratí – toto všetko si vyžaduje kenotickú dispozíciu, ktorá nachádza svetlo a zmysel práve v tajomstve Synovej opustenosti na kríži. Opustený Ježiš predstavuje tesnú bránu (porov. *Mt 7, 13*), ktorá otvára nezmerný košiar Božieho kráľovstva medzi nami. Uvažovať o synodálnom procese bez tohto duchovného zdroja by bola osudová ilúzia. Veď práve v opustenom Ježišovi môžeme nájsť silu začať odznova vždy, keď kráčajúc zakopneme alebo dokonca spadneme. Vďaka zameraniu sa na neho sa dokážeme oslobodiť od predsudkov a zbytočného posudzovania.

L'ut omnes unum sint – aby všetci boli jedno (porov. Jn 17, 21)

L'ut omnes unum sint, čiže jednota všetkých a medzi všetkými, predstavuje cirkevný a spoločenský horizont charizmy jednoty. Je to „program“, na ktorom Ježiš chce, aby sa zúčastnilo celé ľudstvo. *L'ut omnes* v tomto zmysle definuje poslanie Cirkvi: byť pohostinný voči celému ľudstvu v ľudskosti Krista. Z tohto pohľadu sa synodálny proces neredukuje len na vnútro-cirkevnú či dokonca na-seba-zameranú záležitosť, ale spôsobuje otvorenosť Cirkvi voči svetu a ponúka cestu, ktorá môže byť veľkým prínosom pre ľudstvo. Táto metóda a skúsenosť sú schopné priam pretvárať aspekty ľudského života zdanlivo tak cudzie cirkevným procesom, akými sú politika, ekonomika, vzdelávanie a podobne. Jedná sa o všetky oblasti, v ktorých ľudstvo prejavuje svoju vlastnú identitu nielen ako sociálna spoločnosť, ale aj ako spoločenstvo ľudí.

Mária

Ak je „Ježiš uprostred“ historickým a životne dôležitým stelesnením skúsenosti Boha skrze jednotu, „opustený Ježiš“ kľúčom k jej realizácii a *L'ut omnes* jej cirkevným a spoločenským horizontom, Mária je jej formou. To najpodstatnejšie, čo charizma jednoty môže ponúknuť synodálnemu procesu, je *nový štýl – mariánsky štýl* existencie Cirkvi. Zdôrazňuje sa tým prepojenosť článkov v Cirkvi skrze lásku, predovšetkým jej podstata ako Božieho ľudu v rovnosti všetkých v Kristovi, jej prorocký charakter, jej univerzálne materstvo, jej otvorenosť voči utrpeniu ľudí, najmä tých posledných a odvrhnutých, zmätených a dezorientovaných; tých, ktorí stratili dôstojnosť i nádej.

Spoločná podstata hierarchických a charizmatických darov u Cirkvi

▲ *To, čo bolo povedané, naznačuje, že príspevok charizmy jednoty k synodálnemu procesu nespočíva len v niektorých prvkoch spirituality, ale predovšetkým v charakteristickej cirkevnej skúsenosti, ktorá sa opiera o tieto hlavné body spirituality. Súhlasíte?*

Odpoviem textom prevzatým zo spomínaného dokumentu Medzinárodnej teologickej komisie *Synodalita v živote a poslaní Cirkvi*:

„Navyše treba na základe učenia Druhého vatikánskeho koncilu rozhodne podporiť princíp spoločnej podstaty hierarchických a charizmatických darov v Cirkvi. To si vyžaduje, aby sa do synodálneho života Cirkvi zapojili aj spoločenstvá zasväteného života, cirkevné hnutia a nové komunity. Všetky tieto reality – ktoré vznikli často na podnet chariziem od Ducha Svätého prijatých na obnovu života a misie Cirkvi – môžu poskytnúť dôležité skúsenosti prejavov synodality v živote spoločenstva a dynamiky komunitného rozlišovania, ktoré sú v nich prítomné, ako aj podnety na objavenie nových spôsobov evanjelizácie. V niektorých prípadoch ponúkajú tiež príklady integrácie rôznych cirkevných povolání v perspektíve ekleziológie spoločenstva“ (74).

Prítomnosť ľudí rôznych povolání, zväčša laikov, no taktiež klerikov, rehoľníkov a rehoľníčok a dokonca aj biskupov a kardinálov v Máriinom Diele, resp. v Hnutí fokoláre, ktoré sa zrodilo z charizmy jednoty; jeho ekumenická, medzináboženská a medzikultúrna otvorenosť (vrátane ľudí bez náboženskej viery); významná úloha žien v ňom, ktorú príznačne zosobňuje žena v pozícii prezidentky; všetko toto podľa mňa predstavuje skutočne významnú skúsenosť synodálnej artikulácie, kde spoločne kráčame k jednote, o ktorú prosil Ježiš (*Jn 17, 21*). Javí sa to ako *proroctvo – ľudstvo obnovené evanjeliom*. Kvôli krátkosti priestoru som tu nespomenul niektoré reality, ktoré Chiara Lubichová založila v cirkevnej, kultúrnej a sociálnej oblasti, ktoré otvorili nové cesty evanjelizácie vo svete smädnom po božskosti vtelenej do ľudských vecí.

pripravila Maria do Sameiro Freitasová

Niekoľko úvah o rozhovore v Duchu

Mária, učiteľka a model synodality

kard. Giuseppe
Petrocchi

Tento príspevok autor predniesol na už spomínanom študijnom seminári, ktorý sa konal v polovici mája 2024 v Castel Gandolfe v iniciatívy Centra Evangelii Gaudium a ktoré je súčasťou Univerziténeho inštitútu Sophia (Loppiano, Taliansko). Arcibiskup a metropolita z mesta L'Aquila, medziasom emeritný, sa vo svojom príspevku pristavil pri „mariánskom rozmere“ synodality a pri niektorých jej dôsledkoch na cirkevnej a kultúrnej úrovni, pričom vyslovil niekoľko tematických ťažísk, ktoré treba zastávať, a ciest na ich primerané uskutočnenie, čo zveril účastníkom seminára na ďalšie štúdium.

Vychádzam z dvojakého presvedčenia:

- 1) synodalita, tak ako každé cirkevné konanie, je vďaka milosti povolaná k tomu, aby znovu ponúkla dynamiku vteľenia vyjadrenú slovami *Verbum caro factum est*;
- 2) Mária predstavuje „most“, aby sa aj dnes Slovo – pôsobením Ducha v živote a v poslaní Cirkvi – mohlo stať telom.

Samozrejme si treba dôkladne vysvetliť, čo je *Verbum – Slovo* vlastné dnešnému synodálnemu snaženiu: teda špecifická duchovnosť/spiritualita, ktorá ho musí oživovať. A rovnako je nevyhnutné s evanjeliovou múdrosťou preskúmať *caro – telo*: teda *ľudskú typológiu*, ktorú má *Verbum – Slovo* prijať, aby sa stalo rozpoznateľným a účinným.

Aj v synodalite sa „Slovo“ a „telo“ musia spojiť v jednote, ale bez toho, aby sa zmiešali a splynuli. Nejde o prispôsobenie sa zahŕňajúce kompromis, v ktorom každá strana niečo stráca, aby sa mohla spojiť s tou druhou. Naopak, ide o zachovanie si rozdielnosti, ktorá chráni vlastnú a plnú identitu v radostnom spoločenstve.

▲ Rozhovor v Duchu

Rozhovor v Duchu, ktorý predstavuje dynamické a zrozumiteľné vyjadrenie etáp synodálneho konania, má rovnaké charakteristiky.

Samotné pomenovanie rozhovor v Duchu vyjadruje skutočnosť, že je *vyvolaný a vedený Duchom a v Duchu*. Nedá sa preto zminimalizovať na srdečnú výmenu názorov a priateľský dialóg. Vyplýva z toho, že pojmové a operačné schémy psychologickéj a sociálnej povahy, ktoré navrhujú vedy o človeku, sú nevyhnutné, ale samy osebe nestačia na vysvetlenie a vzbudenie synodálneho štýlu: pomáhajú vybudovať systém

vzťahov, vyznačujúci sa spoločným chápaním, afektívnou zhodou a operačnou synergiou, avšak zostávajú na ľudskej úrovni. Bez pomoci milosti nie sú schopné povzniesť sa do sféry božského. Aby sa tieto prvky stali súčasťou „žitej Cirkvi“, musí si ich osvojiť synodálny štýl, ktorý má svoje korene v trojičnom spoločenstve. To znamená, že tieto prvky predstavujú antropologický rámec synodality, a teda sú nevyhnutné, avšak nie postačujúce. Preto je potrebné stanoviť, ako prejsť z úrovne jednoduchého stvorenia na úroveň evanjeliovkej jednoty, ktorú vzbudzuje a rozpaľuje Duch, pretože tu ide o charizmatickú a turíčnu udalosť.

Ak použijeme analógiu, *ide o proces, ktorý má podobnosť s Eucharistiou*, v ktorej je potrebné použiť chlieb (plod zeme a ľudskej práce), ale to nestačí: je potrebná epikléza, teda premenávajúci zásah Ducha Svätého, aby sa v tom chlebe sprítomnilo Kristovo telo.

Z tohto dôvodu aspekty dobrej ľudskej interakcie predstavujú základné podmienky synodality, avšak samostatne posudzované nás ešte neopravňujú hovoriť o synodalite, kým nie sú povýšené na proces tvorby spoločenstva prostredníctvom „trojičnej“ dynamiky aktivovanej milosťou.

▲ Komunionálna synodalita a ego-logická antisynodalita

Na základe týchto tvrdení možno pochopiť, že synoda vo svojom *antropologickom rozmere (caro)*, sa musí čoraz viac a lepšie konfigurovať ako „komunionálne ľudstvo“¹. Postupne tak musí rozvíjať kognitívne, etické a behaviorálne črty, ktoré jej umožnia napredovať po cestách, ktoré vedú od „ja“ k evanjeliovému „my“, pričom „my“ znamená výsledok prechodu od jednoduchého sociálneho zoskupenia k vzťahovo-komunionálnemu rozmeru, ktorým je účasť na živote Trojjediného Boha.

Aby sa tento Ľudsko-božský proces mohol uskutočniť prostredníctvom postupných etáp, je potrebné neutralizovať nájazdy *ego-logickej antisynodality*, ktorá vždy číha na osobnej a komunitnej úrovni. To znamená, že od synodálneho človeka sa vyžaduje – ako nachádzame v posynodálnej apoštolskej exhortácii *Pastores dabo vobis* – aby nebol „arogantný ani hašterivý, ale prívetivý, pohostinný, úprimný v slovách a v srdci, rozumný a diskrétny, veľkodušný a ochotný slúžiť, schopný prejavovať a so všetkými nadväzovať otvorené a bratské vzťahy, pripravený pochopiť, odpustiť a potešovať“ (43).

Na dosiahnutie týchto výsledkov je potrebné žiť evanjeliovú askézu – preto treba neprestajne pracovať na sebe samom. Avšak rovnako dôležité je aj zmobilizovať príspevok komunity. Je to aktivita, o ktorej sa má hovoriť nielen v jednotnom čísle, ale aj v množnom, čiže nielen „konám ja“, ale „konáme my ako Cirkev“.

▲ Niektoré podmienky pre rozhovor u Duchu

Uviesť do praxe rozhovor v Duchu, ktorý podporuje „aktívnu účasť, pozorné počúvanie, reflexívny rozhovor a duchovné rozlišovanie“², si vyžaduje systematický, rastúci a spoločný záväzok na rôznych úrovniach.

- *Synodalizovať myseľ, aby bola schopná konať pravdu v láske* (porov. Ef 4, 15). Ak totiž

chýba láska, vnútorné svetlo sa nedostaví: pravdu vtedy nemožno zazrieť a zostáva mimo dosahu egocentrického systému poznania. Naopak, komunióna inteligencia, vycvičená na „spoločné myslenie“, je vždy otvorená úprimnému a objektívnemu poznávaniu skutočnosti, neuchyľuje sa ku „kozmetike výrazov“ a je pozorná, aby mohla zneškodniť hocijaké skreslenia vnímania a ideologické vplyvy. Okrem toho, osvietená Duchom, vie zazrieť, uchopiť a posilniť pôsobenie Prozreteľnosti v dejinách, ktorá presahuje zdanlivosť jednoduchej existenciálnej skutočnosti.

- *Synodalizovať srdce*, čiže spôsobiť, aby srdce bolo pripravené prijať, chrániť a dať celú lásku. Srdce je schopné *dobře konať dobro* v prospech druhých. Je pripravené *milovať každého, vždy, nadovšetko a napriek všetkému* (porov. 1 Kor 13, 4 – 13). Lebo v srdci prebýva Múdrost' a bohatosť milosrdenstva: je ochotné prijať odpustenie (predovšetkým od Boha), odpúšťať a prosiť o odpustenie. Takéto srdce sa úplne oddáva tomu, aby Cirkev bola čoraz viac Cirkvou a ľudstvo čoraz viac ľudskejším. Srdce, ktoré neprestajne ženie Kristova láska, ktorú Duch Svätý vylial na veriacich (porov. Rim 5, 5).
- *Synodalizovať vlastné očakávania a plánovanie*, živiť hlbokú „cirkevnú nádej“ v súlade s tým, čo dnes Pán hovorí a žiada od Božieho ľudu. V tomto kontexte sa ako prvoradé javí venovať pozornosť skúmaniu znamení čias (porov. Mt 16, 3), aby sa všetky *myšlienky a zdroje synchronizovali s pohybmi Ducha a aby sme kráčali spoločne a v súlade s Božím krokom*. Nesmie sa vnucovať tempo a spôsoby synodálnej skúsenosti, je potrebné naopak rešpektovať rôzne etapy, ktorými táto skúsenosť prechádza a konať tak, aby sme objavovali a rozmnožovali talenty, ktorými Boh túto cestu vybavil.

▲ Mária, Žena Ducha

Prejdem teraz k druhému presvedčeniu, ktoré som vyslovil na začiatku a ktoré úzko súvisí s prvým: v Márii sa spiritualita a antropológia synodality ukazujú zrealizované naplno a exemplárnym spôsobom.

- *V Márii Slovo naplno žije, stáva sa historickou prítomnosťou a cez ňu sa naplno odovzdáva ďalej.*
- *Mária sa plne zúčastňuje Ježišovho vykupiteľského utrpenia.*
- *Mária je spolu s apoštolmi svedkom Pánovho vzkriesenia.* Biblický text v *Skutkoch apoštolov* rozpráva, že „všetci títo jednomyselne a vytrvalo zotrvali v modlitbách spolu so ženami, s Máriou, Ježišovou matkou a s jeho bratmi“ (Sk 1, 14).
- Práve preto, že zhromaždila okolo seba učeníkov, *Mária je „tvorkyňou“ Turíc.* Pápež František to vyjadril jasne: „Zhromažďovala učeníkov, aby ho [Ducha] vzývali (porov. Sk 1, 14), a tak umožnila misijnú explóziu, ku ktorej došlo na Turíce“ (*Evangelii gaudium*, 284).
- *V Márii sa Slovo stáva Cirkvou.*

Ján Pavol II. v apoštolskom liste *Mulieris dignitatem* píše:

„Druhý vatikánsky koncil potvrdzuje učenie celej tradície a pripomína, že v hierarchii svätosti je vlastne ‚žena‘, Mária z Nazareta, ‚obrazom‘ Cirkvi. Ona ‚predchádza‘ všetkých na

ceste svätosti; v jej osobe Cirkev „už dosiahla tú dokonalosť, vďaka ktorej je nepoškvrnená a bez vrásky“ (porov. Ef 5, 27, LG 65). V tomto zmysle možno povedať, že Cirkev je *súčasnne* „mariánska“ i „apoštolsko-petrovská“.³

A v poznámke cituje to, čo niekoľko mesiacov predtým povedal Rímskej kúrii:

„Tento *mariánsky* ráz je takisto – ak nie ešte viac – základným a charakteristickým pre Cirkev ako ráz *apoštolský a petrovský*, s ktorým je hlboko zjednotený. (...) Mariánsky ráz Cirkvi predchádza ráz petrovský, aj keď sú úzko späté a dopĺňa ho. Mária, Nepoškvrnená, predchádza všetkých ostatných, samozrejme aj samotného Petra a apoštolov. (...) Správne sa vyjadril istý súčasný teológ, že „Mária je *kráľovnou apoštolov* bez toho, aby si nárokovala apoštolskú moc. Ona už má iné a väčšie dobré.“³

Pápež František k tomu poznamenáva: „Pánovi sa nepáči, aby jeho Cirkvi chýbala ikona ženskosti“ (*Evangelii gaudium*, 285). Preto má „evanjelizačná činnosť Cirkvi mariánsky štýl“ (*Evangelii gaudium*, 288). A my môžeme spokojne konštatovať: mariánsky štýl má aj celá synodalita!

▲ Niektoré prostriedky na overenie

Synodálny rozhovor v Duchu, ak má mariánsky ráz, vzbudzuje synodálne účinky, ktoré sa dajú a musia preveriť.

- Dialóg sa nezastavuje pri konštatovaní faktov, ale vstupuje do *konštruktívneho počúvania*, čo umožňuje prekročiť perimenter hovoriacej individuality a objaviť nové horizonty významu a porovnávania.
- Človek sa učí pozerať nielen vlastnými očami, ale učí sa aj umeniu používať *pohľad druhých*, aby hlbkovo pochopil témy, o ktorých sa diskutuje (použijem príklad: podľa neurofyziologických vied si trojrozmerné videnie priestoru vyžaduje nie jedno oko, ale súčinnosť dvoch vlastných očí). Z tohto vzájomného prepojenia následne vznikajú privilegované možnosti *pochopiť sa navzájom; pochopiť a byť pochopený*.
- Človek si je vedomý, že nestačí len zbierať údaje, ale že len *Múdrosť*, ktorá pochádza zhora, umožňuje pochopiť plán, ktorý do udalostí vpísal Boh.
- V „partitúre“ synodality musia všetky „noty“ (teologické, inštitucionálne, súhrnné, kultúrne...) *ladiť v evanjeliovej tónine*, a tak vytvárať harmóniu, ktorá sa stáva *ozvenou trojičnej symfónie*. Keď si naraz všimneme vzťahové či komunikačné škripanie, treba zasiahnuť s pokojom, aby protichodné názory nevyvolávali konflikty a „odierajúce sa“ postoje v teoretickej či psychologicko-nej oblasti. To, že sa ukážeme odlišní, nesmie nikdy prerásť do prejavov nevraživosti.
- Tam, kde sa dvíha vietor Turíc, sa v priebehu rozhovoru v Duchu spozoruje *príchod k „niečomu väčšiemu a lepšiemu“*, než bola *počiatočná situácia*. To predstavuje ovocie Ducha, ktorý „všetko robí novým“ (porov. Zjv 21, 5). Vskutku, on je schopný aj na púšti vytvoriť cestu a na pustatine rieky (porov. Iz 43, 18 – 19).
- V rozhovore v Duchu *nestačí len korektne sa informovať*, ale je potrebné povzniesť sa na úroveň *dobrej komunikácie*, teda komunikácie, ktorá sa nespolieha len na rozprávanie,

na odovzdanie si správ, po čom zostávame rovnako vzdialení od seba ako predtým. V skutočnosti ide o rozpovedanie seba, to znamená, že subjekt vstupuje do hry a otvára sa priateľskej interakcii.

- Vzťah medzi subjektmi zapojenými do rozhovoru v Duchu sa vyznačuje *špirálovi-to-kruhovou dynamikou smerom nahor*, pri ktorej každá odlišnosť/polarita v celku je zároveň cieľovým i štartovacím bodom dialógu. Preto sa podobá tvaru vzostupnej špirály: *dobro pravdivej konfrontácie a tvorivého priateľstva sa každým stretnutím upevňuje a rozširuje*. Cieľom a ideálom tohto procesu je stať sa *jedným srdcom a jednou dušou* podľa vzoru prvého kresťanského spoločenstva (porov. Sk 4, 32).
- Duch sa postará o *dozrievanie kresťanských a ľudských postojov*. Treba zdôrazniť, že počas synodálnej práce *nestačí „asistovať“, ale je potrebné „zúčastňovať sa“*: je preto nevyhnutné zapojiť sa, prijať okrem výhod i riziká.
- Hlavným zámerom na tejto ceste je *získať si úctu a spoluprácu ľudí dobrej vôle, hoci aj s odlišným kultúrnym presvedčením*, ale túžiacich úprimne *prispieť k budovaniu spravodlivejšej a úctivejšej spoločnosti*, ktorá viac rešpektuje neodňateľnú ústrednú úlohu každého človeka, najmä ak je chudobný a marginalizovaný.
- Aby tieto zámery neskĺzli do utópie, je potrebné *vybaviť sa primeranými dávkami evanjeliovej pokory, ktoré treba neustále zvyšovať*, aby sme neutralizovali rôzne „synodálne alergie“, ktoré môžu vzniknúť v nás samých alebo v iných.
- *Conversatio – rozhovor súvisí s conversio – obrátenie, zmena*: to znamená zintenzívniť *naľadenia duše na Ducha*. Synodálna skúsenosť – ako už bolo spomenuté – je *veľkonočným počínom*. Preto je potrebné počítat s nečakanými vstupmi do temných tunelov, ktoré patria k oslávenému krížu a z ktorých človek vychádza posilnený a duchovne obohatený. Aby sa človek mohol *vážne vydať* na túto svätú púť, musí byť *pripravený trpieť* v jednote s Pánom.
- Synodálne spoločenstvo zakúša v čoraz väčšej šírke *„ovocie Ducha“*: „lásku, radosť, pokoj, zhovievavosť, láskavosť, dobrotu, vernosť, miernosť, sebaovládanie“ (Gal 5, 22), dary, ktoré Zmŕtvychvstalý udeľuje tam, kde sú dvaja alebo viacerí zhromaždení v jeho mene (porov. Mt 18, 20).

▲ Model rozhovoru u Duchu: stretnutie Márie a Alžbety

Dokonalým vzorom rozhovoru v Duchu je stretnutie Márie a jej príbuznej Alžbety. Tomuto výnimočnému okamihu spoločenstva dvoch žien, v ktorých Boh našiel dokonalý príbytok – Mária je „plná milosti“ (Lk 1, 28) a Alžbeta „naplnená Duchom Svätým“ (Lk 1, 41) – *predchádza presvedčivé svedectvo lásky*. Mária, len čo sa dozvedela, že jej príbuzná čaká dieťa v pokročilom veku, „vstala a ponáhľala sa do judského mesta v hornatom kraji“ (Lk 1, 39), pričom ju čakala nepríjemná a únavná cesta, ešte viac stresujúca kvôli jej vlastnému práve začínajúcemu tehotenstvu.

Každý rozhovor v Duchu by mal začať *od úprimného potvrdenia dobročinnosti* a rozvíjať sa v znamení vzájomnej oddanosti. Nosná štruktúra rozhovoru medzi týmito dvoma žen-

skými postavami, priateľkami a podporovateľkami, predstavuje paradigmu správania, na ktorú by sa malo vždy záväzne odkazovať.

Máriin pozdrav vyvolal vzrušenie dieťaťa, ktoré Alžbeta nosila vo svojom lone: práve toto vzrušenie jej umožnilo uvedomiť si, že jej nenarodené dieťa je povolané k vznešenému poslaniu, a zároveň, že jej vlastné povolanie je splodiť ho a vychovať ho pre túto úlohu. Ale aj slová, ktoré vyslovila Alžbeta, zjavujú Máriu Márii, pretože ju nazýva „Matkou Pána“ a „požehnanou medzi ženami“; rovnako ako za požehnaný vyhlasuje aj plod jej lona (porov. *Lk 1, 42*). Alžbeta, osvietená Duchom Svätým, vyzdvihuje primárny aspekt Máriinej veľkosti: „Blahoslavená, ktorá uverila, lebo sa splní, čo jej oznámil Pán“ (*Lk 1, 45*). Mária po tomto blahodarnom „vniknutí“ Pravdy a Lásky medzi ne intonuje hymnus *Magnifikat*, v ktorom prejavuje svoju úplnú príslušnosť k Bohu a opisuje spásanosné pôsobenie Všemohúceho spolu so sapienciálnou logikou, ktorá ju vedie (porov. *Lk 1, 46 – 55*).

▲ Na záver

Mária je dokonalou Ježišovou učeníčkou a plne realizovanou a večnou ikonou Cirkvi ako spoločenstva a Cirkvi ako misie. Preto *kresťanské spoločenstvo bude tým synodálnejšie, čím viac sa „zmariánšti“*. Podobne aj rozhovor v Duchu bude do tej miery autentický, do akej bude odrážať štýl a oddanosť pokornej Panny z Nazareta, ktorú Boh učinil služobnicou ľudstva.

Nech Mária, Archa synodality, sprevádza všetky naše dni a každú našu činnosť ako Matka, Učiteľka a Model a nech nám umožní aj prostredníctvom dobre vedeného rozhovoru v Duchu napomáhať *jednotnejšej Cirkvi*, čiže Cirkvi, ktorá bude stále viac trojičným spoločenstvom v misijnom nasadení. A nech pomáha veriacim, aby v dnešnej spoločnosti i v budúcom svete, ktorý príde, boli evanjeliovým kvasom svornosti a solidarity.

¹ Komunionálne ľudstvo – ľudia túžiaci po hlbokom spoločenstve medzi sebou.

² Generálny sekretariát Synody biskupov, *Vademecum pre synodu o synodalite* (smerom k Synode biskupov v októbri 2023), september 2021, Príloha B: Návrhy na organizáciu synodálneho konzultáčného stretnutia, č. 8.

³ Ján Pavol II., Apoštolský list *Mulieris Dignitatem*, 15. augusta 1988, č. 27, a poznámka pod čiarou č. 55, v ktorej cituje *Príhovor kardinálom a prelátom Rímskej kúrie*, 22. decembra 1987, kde sa odvoláva na H.U. von Balthasara.

Výzvy a kroky jednej „synodálnej“ farnosti v USA

Kráčať v načúvaní Ducha

Clint Ressler

Podobne ako v mnohých iných farnostiach v Texase, aj v našej farnosti sú osoby rôznych etníc, najmä však anglicky a španielsky hovoriace. Máme šesťdesiat farských organizácií a služieb², základnú školu a centrum pre deti predškolského veku.

Keď sme kvôli pandémie nesmeli konať farské aktivity, pochopili sme, že musíme zmeniť náš prístup ku komunite. Uvedomili sme si, že väčšia časť našich energií bola zameraná na tých, ktorí k nám prichádzali, zatiaľ čo sme veľmi málo mysleli na to, aby sme išli hľadať „stratené ovce“: mali sme totiž dosť práce so starostlivosťou o tých, ktorí prichádzali do nášho ovčinka.

Spomínam si na rozhovory s mnohými farníkmi, ktorí mali príbuzných a priateľov, ktorí sa vzdialili od farského spoločenstva a nedeľnej omše. Vtedy bolo zrejmé, že cesta, ktorou sa bolo treba uberať, bola výzva pápeža Františka, aby sme boli misionárskymi učeníkmi.

Pred pandemiou sa naša pastoračná rada pokúšala zistiť, či by farnosť nemala zrušiť jednu z nedeľných omší. Diskutovali sme o tom a požiadali sme farníkov o ich vyjadrenie. Tento proces trval niekoľko mesiacov a nakoniec som musel úprimne priznať, že to nedopadlo dobre. Čosi tomu chýbalo. Teraz si uvedomujem, že sme sa nesnažili viesť túto konzultáciu *duchovne*, ale len tzv. *politicky*. Azda sme sa snažili počúvať farníkov, no zdá sa mi, že sme nepočúvali Ducha Svätého.

▲ Medzi neúspechmi a úspechmi

Keď sa začala synoda o synodalite, zorganizovali sme niekoľko stretnutí. Po tom, čo sme boli vyškolení ako facilitátori a viedli sme tieto stretnutia, uvedomili sme si potrebu zlepšiť naše počú-

Farnosť Svätej Márie zo zázračnej medaily je jedinou katolíckou farnosťou v meste s približne päťdesiat tisíc obyvateľmi v diecéze Galveston-Houston v Texase (USA). Faráriovi Clintovi Resslerovi pomáhajú dvaja stáli diakoni a sedem ďalších zamestnancov¹. Rozpráva nám o výzvach a obavách, úspechoch a zlyhaniach pri iniciovaní a realizácii synodálneho procesu v tejto komunite.

vanie, a to nielen na individuálnej rovine, ale aj ako farnosť.

Nadšený týmto novým prístupom komunitného rozlišovania som to chcel hneď využiť. Stretli sme sa teda ohľadne jedného návrhu, ktorý bol doručený pre Správu radu našej katolíckej školy. Na začiatok sme si pripomenuli potrebný duchovný postoj a postup pri rozlišovaní, avšak viacerí účastníci stretnutia to odmietli, pretože tomu nedôverovali.

Naopak, s ďalšou farskou organizáciou sme zasa mali veľmi peknú skúsenosť. Medzi jej vedením a členmi vznikol rozkol. Došlo k hádkam, hnevu, slzám a narušeniu dôvery. Dvaja z nás, farských zamestnancov, sme sa ponúkli vypočuť si každého z nich, kto sa s nami chcel podeliť o svoje pocity a obavy. S každým sme sa najprv modlili, potom sme ich počúvali, robili si poznámky a prosili ich, aby sa naďalej modlili za jednotu tejto organizácie. Na záver sme sa zišli so všetkými a úprimne sme informovali o tom, čo sme počuli. Každý cítil potrebu prosiť o odpustenie a začať odznova. Táto skupina je teraz lídrom medzi ostatnými farskými skupinami.

▲ **Obnova farskej pastoračnej rady**

Po ukončení synodálnych stretnutí si členovia pastoračnej rady prečítali zozbierané príspevky. To nás priviedlo aj k obnove samotnej rady. V istom momente sme sa začali zaoberať skúsenosťami, ktoré sme nadobudli počas predchádzajúceho týždňa, zdieľali sme medzi sebou radosti, ale aj ťažkosti. Tento spôsob nám pomohol zlepšiť a prehĺbiť naše vzťahy. Spoločne sme vytvorili akúsi dohodu, ktorá odvtedy usmerňuje a chráni vzťahy medzi členmi rady, na stretnutiach aj mimo nich. Ako rada sme sa modlili k Duchu Svätému, aby

nás viedol k svojmu zámeru s našou farnosťou. Celý rok sme strávili hodnotením farských služieb a štruktúr a aj tvorbou pastoračného plánu.

Museli sme čeliť nepríjemnej pravde: farnosť poskytovala určitý štandard základných farských služieb a vysluhovania sviatostí, ale časom mnohí farníci prestali chodiť na sväté omše a pre mladšie rodiny nebol farský život pravidelnou súčasťou ich života. Viacerí zodpovední vo farnosti spolu s členmi pastoračnej rady tak dospeli k presvedčeniu, že farnosť potrebuje víziu – určité od Boha dané videnie budúcnosti, ktoré by inšpirovalo nadšenie a nasadenie ľudí.

Počas mesačných stretnutí sa členovia rady vždy zaoberali inými témami: liturgia, evanjelizácia, komunitný život, ako rásť ako učenci, ako využiť naše dary a podobne. Tieto úvahy nás viedli k prosbe Duchu Svätému, aby nám pomohol nájsť odpovede na „veľké“ otázky týkajúce sa farnosti. Napríklad: Do akej miery prispievajú farské skupiny a projekty k budovaniu Božieho kráľovstva v našom spoločenstve? Hľadáme vedome Ducha Svätého vo všetkých našich konaniach? Majú aspekty nášho života svoj spoločný stred v modlitbe?

Využili sme tak SWOT analýzu³, vďaka ktorej sme dospeli k určitým záverom. Pýtali sme sa: 1) *Aké sú naše silné stránky? Čo robíme dobre?* 2) *Aké sú naše ťažkosti? Naše slabé stránky?* 3) *Aké sú naše príležitosti?* 4) *Akým hrozbám a prekážkam musíme čeliť?*

Na základe výsledkov tejto analýzy sa začala ukazovať cesta vpred. Začali sme robiť poriadok a stanovovať priority medzi potrebami a túžbami, ktoré sme cítili ako ciele, a to: 1) podľa dôležitosti; 2) od „najľahších po najťažšie“; 3) od „krátkodobých po dlhodobé“. Tak sa zrodil prvý návrh nášho päťročného strategického plánu.

▲ „Synody farských lídrov“

Kým sa toto dialo, Duch Svätý pre nás „vymyslel“ niečo nové. Príležitosťou bola požiadavka niektorých zodpovedných za farské služby hľadať nových členov. Túto požiadavku sme nazvali „veľtrh farských služieb“.

Zorganizovali sme pracovné raňajky, kde sme si vypočuli týchto zodpovedných, čo viedlo k ďalšiemu stretnutiu, na ktorom sme chceli lepšie pochopiť výzvy, ktorým čelili. Vďaka týmto dvom tzv. „raňajkám pre zodpovedných“ sme objavili ďalšie dve možnosti: farská pastoračná rada a farský zamestnanci potrebovali dialóg medzi sebou a s týmito kľúčovými farskými zodpovednými a dobrovoľníkmi. Rozhodli sme sa teda, že sa budeme stretávať každé dva mesiace na „raňajkách“. Postupne sme tak prišli k ďalším nápadom.

Počas „raňajok“ sme venovali dostatok času hudbe a spevu, modlitbe a rozhovorom. Pastoračná rada pripravila témy k modlitbe a na diskusiu pri stoloch; často sa to týkalo cieľov a plánov farských aktivít. Odpovede, ktoré si jednotlivé skupiny zapísali, následne prezentovali ostatným a členovia rady o nich ďalej diskutovali na svojich mesačných stretnutiach. V istom momente niekto tieto stretnutia nazval „synody farských lídrov“.

▲ Farská pastoračná rada a „synody farských lídrov“

V júni farská pastoračná rada zorganizovala prvé výročné „stretnutie farských lídrov“, na ktoré pozvala členov Rady školy, Farskej ekonomickej rady, farských zamestnancov, kľúčových dobrovoľníkov a všetkých, ktorí vedú rôzne farské služby alebo organizácie. Počas dňa bola napláno-

vaná spoločná modlitba, zdieľanie, workshopy a tvorba plánov.

Po spoločných raňajkách a adorácii sa pri stoloch začali úvahy, diskusie a zdieľanie založené na modlitbe. Všetci mali identifikovať znamenia Božieho pôsobenia vo farnosti počas uplynulého roka. Pýtali sme sa: Za čo by sme mali ďakovať a čo oslavovať? A potom: Vychádzajúc z našej modlitby a prežitých skúseností, kam si myslíme, že nás Boh volá v nasledujúcom roku? A tiež: Akým spôsobom je hlboké spoločenstvo medzi nami prvým krokom evanjelizácie?

▲ Tím pre strategické rozlišovanie

Ako sa postupne formovala vízia a ciele farnosti, uvedomovali sme si, že ja ako farár, naši zamestnanci a dobrovoľníci potrebujeme pomoc pri rozlišovaní, ako tieto perspektívy realizovať.

Pozrel som sa na svoj stôl pokrytý zapísanými otázkami, požiadavkami, návrhmi a problémami a cítil som sa sklúčený. Ako sa konkrétne nechať viesť Duchom Svätým pri každodenných rozhodnutiach?

Asi pred dvoma rokmi ma šiesti farníci a farskí zamestnanci sprevádzali na konferenciu o evanjelizácii a obnove farnosti. Pochopili sme tam, že potrebujeme skupinu zloženú z rozličných ľudí, ktorí by boli schopní rozlíšiť, ako ďalej, v konkrétnych krokoch, postupovať.

Túto skupinu sa nám podarilo vytvoriť. Členovia sa zaviazali, že sa budú stretávať každý týždeň na dve až tri hodiny, aby sa spoločne modlili, rozlišovali a prijímali rozhodnutia. Bolo to skutočné požehnanie a výzva pre všetkých zúčastnených. Uvedomili sme si, že sa musíme naučiť pozorne a hlboko vzájomne počúvať. Ja sám som

si uvedomil, že potrebujem rásť v pokore. A čo sa týka laikov, uvedomili si, že sa potrebovali naučiť odvážne a úprimne hovoriť v prítomnosti kňaza.

Jedným z prvých plodov tohto nového *strategického rozlišovacieho tímu* bolo, že som sa cítil byť sprevádzaný v úlohe farára. Postupom času títo šiesti farníci začali chápať nespočetné množstvo záležitostí, otázok a problémov, ktorým som čelil ja i farnosť. Takto som začal vidieť ako konkrétne realizovať synodalitu. Kráčame spolu a snažíme sa počúvať hlas Ducha Svätého.

-
- ¹ Farský personál tvoria: obchodný manažér, účtovník a správca objektov, recepčný, zodpovedný za mládež, zodpovedný za hudbu, zodpovedný za náboženskú výchovu, farský tajomník.
 - ² Ide o viac-menej neformálne záujmové skupiny v rámci farnosti, ktorých vedúci zastupuje skupinu na úrovni farnosti.
 - ³ Nástroj používaný v podnikoch na definovanie stratégií a riadenia projektov. Skratka SWOT je vytvorená z iniciálok slov *Strength* (Silné miesta), *Weaknesses* (Slabé miesta), *Opportunities* (Možnosti) a *Threats* (Ohrozenia).

Zaujímavá skúsenosť v Austrálii

Farnosť v synodálnom štýle

David Ranson

Farnosť Panny Márie Bolestnej v Chatswoode v diecéze Broken Bay v Austrálii je mestskou multikultúrnou komunitou a zároveň centrom cirkevného života v severnej časti mesta Sydney. Vo farnosti sídlia tri veľké katolícke vysoké školy a má veľmi aktívny pastoračný život so značnými možnosťami rozvoja. V článku sa dočítate, ako je komunita zapojená do synodálneho procesu, pomocou ktorého rozvíja pastoračnú činnosť a zabezpečuje nasledovný rast. Autor je generálnym vikárom diecézy Broken Bay a farárom v tejto farnosti Panny Márie Bolestnej.

Pápež František v liste farárom z 2. mája 2024 uviedol: „Nikdy sa nestaneme synodálnou a misionárskou Cirkvou, pokiaľ charakteristickou črtou všetkých farských spoločenstiev nebude účasť všetkých pokrstených na jedinom poslaní ohlasovania evanjelia. Ak farnosti nebudú synodálne a misionárske, nebude taká ani Cirkev“.

Farnosť Panny Márie Bolestnej v Chatswoode na severnom pobreží Sydney sa snaží tento cieľ naplniť programovo, inovatívne a strategicky. Ako pomerne veľká mestská multikultúrna komunita, ktorá vstupuje do druhého storočia svojej existencie má značné možnosti duchovného, pastoračného a materiálneho rozvoja. Potenciál presahuje možnosti klasickej farskej pastoračnej rady, ktorá je svojou povahou obmedzená na účasť niekoľkých osôb. Potrebovali sme inkluzívnejší, participatívnejší a angažovanejší prístup.

▲ Vnímanie reality a sny o budúcnosti

Po Turícach v roku 2021, počas ktorých nový farár opísal ako vníma farnosť, ktorá mu bola zverená do opatery rok predtým, vypracovali kľúčoví lídri tohto farského spoločenstva spolu s ním širokú stratégiu pastoračnej angažovanosti, ktorá sa sústredila na päť otázok: 1) *Aké sú naše sny?* 2) *Kde sa nachádzame dnes?* 3) *Aké je naše poslanie?* 4) *Kam chceme ísť?* 5) *Ako sa tam dostaneme?* Na tieto otázky odpovedalo približne 90 ľudí, ktorí písomne uviedli, o čom snívajú pre túto komunitu, pre Cirkev a pre teritórium, do ktorého každý všedný deň prichádza približne dvetisíc študentov v troch katolíckych školách a každú nedeľu približne tisícdivo veriacich.

▲ Kde sa nachádzame dnes?

Pre získanie odpovedí na druhú otázku – *Kde sa nachádzame dnes?* – sa uskutočnil ešte ďalší prieskum v rámci spoločenstva a iniciovalo sa niekoľko rozsiahlych výskumov, vrátane *Národného prieskumu života Cirkvi v Austrálii*.

V našej farskej komunite je prítomných veľa pastoračných združení, s ktorými sme vytvorili desať pastoračných okruhov: 1) *Zjednotení oslavovať (liturgické služby)*, 2) *Premýšľať nad svojím životom (modlitebné a biblické skupiny)*, 3) *Rast vo viere (katechetické aktivity a formácia dospelých)*, 4) *Pestovanie vzťahov (združenia, ktoré podporujú a povzbudzujú členov komunity)*, 5) *Starosť o seba navzájom (rôzne nástroje vzájomnej podpory)*, 6) *Zapálenie srdc mladých ľudí (programy prípravy na sviatosti a služby pre mládež)*, 7) *Starostlivosť o náš svet (formy angažovania sa v sociálnej spravodlivosti a ekológii)*, 8) *Podpora našej komunity (materiálne prostriedky)*, 9) *Vzájomné zdieľanie dobrej zvesti (evanjelizačné, ekumenické a medzináboženské aktivity)*.

Všetky tieto okruhy podporuje a povzbudzuje 10. okruh s názvom *Animovať našu budúcnosť*, ktorý pôsobí ako poradný a výkonný nástroj farára.

▲ Aké je naše poslanie?

Spolupráca s mnohými skupinami služieb nám umožnila odpovedať na otázku: *Čo je naším poslaním?* A priviedla nás v roku 2022 najprv k organizovaniu workshopov na túto tému a potom k širšiemu procesu rozlišovania v kontexte nedeľných svätých omší. V prvej fáze sme dostali 239 odpovedí, v druhej dokonca 590. Záverečná etapa s 545 odpoveďami nám umožnila navrhnúť komunite poslanie našej farnosti, ktoré vyplynulo z tohto kolektívneho rozlišovania: *Prinášať Kristovo svetlo do mesta: milovať;*

rásť; slúžiť. Toto poslanie, ktoré bolo zverejnené na slávnosť Ducha Svätého v roku 2023 je teraz základom všetkých našich pastoračných a misijných aktivít.

▲ Parish-in-Council (farnosť na porade)

Vzhľadom na možnosti, ktorými disponujeme, inšpirovaní víziou 3. kapitoly benediktínskej reguly „Zvolať bratov na poradu“ a motivovaní synodálnou ekleziológiou ohlásenou pápežom Františkom ako aj metodológiou *table talk* (rozhovory pri stole), ktorú sme sa naučili od sociálne aktívnej skupiny *Sydney Alliance*, sa medzi nami objavila myšlienka byť *Parish-in-Council* (farnosťou na porade).

Trávili sme spolu veľa času a snažili sme sa pochopiť, čo presne to znamená, aká je logika takéhoto života a metodológia takejto činnosti, pričom sme si uvedomovali, že je to niečo úplne nové. Byť *Parish-in-Council* neznamenal organizovať stretnutia otvorené pre verejnosť. Naša farnosť sa nemala stať fórom, na ktorom by sa riešili otázky súvisiace s organizáciou farnosti, ani to neznamenal vznik prostredia vhodného na to, aby doň každý mohol priniesť svoje nápady prospešné pre rozvoj komunity. Nebol to ani demokratický proces koncipovania budúcnosti komunity, pretože podstatnou pri rozlišovaní a rozhodovaní spoločenstva o tom, čo robiť, zostala úloha farára.

Byť *farnosťou na porade* skôr znamenalo hlboké a modlitebné uvažovanie o našom poslaní ako spoločenstva veriacich a o tom, ako to realizovať. S týmto cieľom sme sa zaviazali, že sa ako *farnosť na porade* budeme stretávať trikrát do roka: v máji, v auguste a v novembri.

▲ Bratstvo – modlitba – formácia – rozlišovanie

Už od začiatku v máji 2023 sa každé stretnutie vyznačovalo bratstvom, modlitbou, formáciou vo viere a rozlišovaním. Pripravujeme päťhodinové stretnutie, ktoré začína spoločným jedlom a pokračuje liturgiou slova. Následne pokračujeme formáciou o charizmách a službách a nakoniec sa venujeme rozhovoru v Duchu.

Farnosť si teda vopred vzala k srdcu slová pápeža Františka z mája 2024 adresované farárom: „Z celého srdca vám navrhujem naučiť sa praktizovať umenie komunitného rozlišovania, využívajúc na tento účel metódu rozhovoru v Duchu, ktorá sa tak osvedčila na synodálnej ceste a v postupoch samotného synodálneho zhromaždenia.“

Aby sme boli čo najviac inkluzívni, počas popoludnia majú deti z rodín – ako *Children-in-Council* (deti na porade) – vlastný program, avšak primerane k ich veku sa aj ony môžu zúčastňovať na rozlišovaní.

▲ Youth-in-Council (mládež na porade)

V poslednom čase sme začali aj s tým, čo nazývame *Youth-in-Council* (mládež na porade). Táto iniciatíva spája približne 80 študentov posledných ročníkov z dvoch katolíckych vysokých škôl na špeciálnom stretnutí, kde sa používa rovnaká metodológia rozhovoru v Duchu na zdieľanie sa v otázkach, ktoré sa týkajú ich. Náš prvý projekt *Youth-in-Council* bol zameraný na tému príslušnosti. Zapojenie študentov a ich spätná väzba na nás urobili veľký dojem, preto sa teraz snažíme zorganizovať aspoň dve stretnutia *Youth-in-Council* za rok a prepojiť ich so zasadnutiami našej *Parish-in-Council*, aby mladí ľudia, z ktorých väčšina nemá vzťah k Cirkvi, mohli

cítiť, že sú súčasťou formovania budúcnosti našej miestnej Cirkvi.

▲ Päť pastoračných priorit

Od mája 2023 do augusta 2024 sme sa ako *Parish-in-Council* stretli štyrikrát. Prostredníctvom neustáleho rozlišovania si farské spoločenstvo určilo päť pastoračných priorit v Duchu: 1) vo všetkých vytvárať pocit spolupatričnosti; 2) podieľať sa na živote našej farnosti; 3) zapáľovať srdcia mladých ľudí; 4) v láske sa starať o druhých; 5) slúžiť nášmu spoločenstvu.

Na Vianoce 2023 po prvých dvoch stretnutiach farár zverejnil stratégiu v desiatich bodoch, ktorá konkretizovala komunitné rozlišovanie a bližšie načrtla prostriedky na realizáciu prvej priority. Obsahovala prehĺbenie spoločného uvedomovania si našej identity, nášho zmyslu existencie a našej kultúry; otázku finančných investícií do aktivít, ktoré mali zvýrazniť naše pastoračné priority; vzdelávacie programy vrátane ďalšieho vzdelávania v službe pohostinnosti.

Vychádzajúc z tejto rámcovej vízie sme na treťom zasadnutí *Parish-in-Council* skúmali, nakoľko a ako konkrétne je naša komunita pohostinná. Štvrté zasadnutie sa bude prioritne venovať rozvíjaniu témy zapáľovania srdca mladých ľudí.

▲ Každý vie, že jeho hlas bude vypočutý

Takto sa poslanie našej farnosti objasňuje. A predovšetkým rastie pocit spoločnej zodpovednosti. Do každého stretnutia sa zapojilo viac ako sto členov spoločenstva. Hoci je to len zlomok účastníkov svätých omší, ide o významný kvas. Vďaka metóde, akou sú zasadnutia vedené, každý účastník vie,

že jeho hlas bude vypočutý a rešpektovaný. Výsledkom je, že aj tí, ktorí by za normálnych okolností nikdy neprispeli na stretnutie spoločenstva, sa ho naplno zúčastňujú.

Prostredníctvom nepretržitej formácie o charizmách (o daroch, ktoré vlastní každá osoba) sa rozvíja kultúra povzbudzovania, ktorá oživuje komunitu a otvára nové perspektívy vďaka neobyčajnej a veľkorysej angažovanosti mnohých ľudí. Vďaka skúsenostiam získaným na každom zo stretnutí sme vytvorili výraznú skupinu lídrov komunity formovaných v službe vedenia rozhovorov v Duchu, ktorí teraz pôsobia ako hnacia sila našich stretnutí.

▲ Cesta, ktorá sa len začala

Táto naša cesta spoločenstva katolíckej viery sa prirodzene a stále vyvíja. Nebolo to vopred naplánované, ale každý krok poslúžil ako odrazový mostík pre ten nasledujúci. Cítíme sa byť privilegovaní, pretože Duch nás viedol k skutočne synodálnemu chápaniu „farností“. Po tejto ceste kráčame len krátko. Vďaka našej skúsenosti sme si však istí, že synodálna ekleziológia je nielen možnosťou, ale aj najúčinnjším spôsobom, ako byť naplno Cirkvou v súčasnosti.

Vývoj kňazskej služby v jednej z českých diecéz

Tri roky s rozhovorom v Duchu

Prokop Brož
a Vladislav Brokeš

V diecéze Hradec Králové v Českej republike sa stal synodálny proces vhodnou príležitosťou na prehodnotenie života a služby kňazov. Po úvodnom prieskume bola vytvorená task force – pracovná skupina, ktorej prácu nezastavili prekážky, ba podarilo sa jej vypracovať program permanentnej formácie kňazov v synodálnom štýle. O ňom nám rozprávajú Prokop Brož, biskupský vikár pre pastoraáciu a katolícke školy, dnes novomenovaný pomocný biskup a Vladislav Brokeš, farár, obaja členovia spomenutej task force.

Keď kňaz Jan Paseka v roku 2019 nastúpil do funkcie generálneho vikára v diecéze Hradec Králové (Česká republika), prostredníctvom dotazníka sa obrátil na štrnástich dekanov a všetkých ostatných kňazov, aby zozbieral ich názory na stav duchovnej služby a kňazského života v ich diecéze. Na základe tohto prieskumu bola vytvorená poradná skupina kňazov, ktorá sa mala hlbšie zamyslieť nad touto problematikou. Skupina sa stretla desaťkrát, vrátane niekoľkodňového pracovného stretnutia v čase pandémie formou online konferencie. Skupina nakoniec predložila dvanásť tém, ktoré odrážali ťažké podmienky kňazskej služby a kňazského života a navrhla riešenia. Jedným z riešení bol návrh vytvoriť malú *task force* – *pracovnú skupinu*, ktorá sa nakoniec sformovala v septembri 2021. Jej cieľom bolo vypracovať program formácie kňazov v aktuálnej spoločenskej a cirkevnej situácii.

Medzitým pápež František ohlásil synodu o synodalite, ktorá v októbri 2021 uviedla do pohybu celú univerzálnu Cirkev. Naša diecéza z mnohých dôvodov nemohla do tohto podujatia adekvátne zapojiť všetkých kňazov. A tak sa *task force* nakoniec rozhodla využiť v programe pre kňazov synodálnu metódu, to znamená rozhovor v Duchu¹.

▲ Dať novú úroveň stretnutiam dekanátu

Program, ktorý dostal názov *Kňazská služba*, bol navrhnutý tak, aby využil už existujúce pravidelné stretnutia kňazov v dekanátoch. Jeho obsah má tri základné línie, tak ako sú tri základné črty Kristovho poslania a teda aj tri konštitučné rozmery Cirkvi ako mesiášskeho ľudu: *prorocký* s poslaním vyučovať, *kňazský* s poslaním posväcovať a *kráľovský* s poslaním pastoračného vedenia².

Cieľom bolo zabezpečiť, aby sa kristologická podstata Cirkvi a osobný misijný prístup každého kňaza uskutočňovali v atmosfére obnovenej autenticity a dôvery. Základná novinka programu spočívala vo výbere metódy. Nešlo o to, aby sa konali operatívne a pracovné stretnutia, ako to často býva na dekanátnych stretnutiach, ani o jednoduchú diskusiu či debatu, hoci aj tie môžu byť veľmi užitočné. Vskutku išlo o to, aby sa kňazi na každom stretnutí mohli modlitbovo otvoriť Duchu Svätému a viesť rozhovor v Duchu alebo – ako sa to vtedy ešte nazývalo – duchovný rozhovor.

To znamenalo, že každý účastník mal dostať priestor na podelenie sa, s tým, že komunikácia alebo zdieľanie osobných skúseností a spôsobu vnímania a hodnotenia vecí bude zahrnuté do tohto programu³. Dôraz sme kládli na počúvanie, ktoré je často únavné, ale bystrý zmysel pre skutočné vnímanie duchovného prístupu ostatných. Potom mal byť vytvorený priestor aj pre diskusiu o otázkach, ktoré sa objavili v rozhovore.

Ako sme mohli vidieť zo spätnej väzby po prvých stretnutiach, boli to veľmi dôležité momenty tzv. novej kultúry stretávania sa. „Chodím na dekanátne stretnutia už viac ako 20 rokov,“ napísal jeden kňaz, „ale nikdy som nemal takúto skúsenosť. Prvýkrát sa mi nechcelo odísť domov.“

▲ Témy zamerané na kňazskú existenciu

Počas prvého roka sme pripravili sériu tém, ktorých cieľom bolo priblížiť osobný príbeh každého kňaza a posväcovania jeho života. Potom sme sa zamýšľali nad prvou formáciou a nad prvými krokmi v pastoračnej službe. Dotkli sme sa aj prvých kríz, zlyhaní a duchovných zápasov. Potom sme

sa venovali myšlienkam, ktoré dozrievali v priebehu kňazskej existencie, a rok sme uzavreli témou o zmene farnosti: preloženie do inej farnosti, ukončenie aktívnej služby z dôvodu zlého zdravotného stavu alebo dosiahnutia vekovej hranice a perspektíva odchodu do večnosti.

V druhom roku sme sa zamerali na poslanie vyučovať a ohlasovať Božie slovo. V kňazských spoločenstvách jednotlivých dekanátov sme sa potom zaoberali otázkou: Odkiaľ čerpáme inšpiráciu pre vlastný život? Následne sme skúmali činnosti, ktoré sprevádzajú celý náš kňazský život, ako sú homílie, katechézy a verejné vystúpenia. Na konci druhého roka sme sa zamysleli nad spätnou väzbou a nad tým, ako sme to zvládali.

▲ Cieľ: obnoviť uyarovanie Ducha

Na prvom plenárnom zasadnutí pri príležitosti výročného stretnutia v roku 2022 sme predstavili ako základný cieľ *obnovu kňazského srdca a spoločenstva medzi kňazmi*, ktorú vyjadrovali nasledujúce tri body:

- 1) Kňazi by mali byť plní sily a energie, aby ju vedeli uvoľniť a odovzdávať ďalej. Milosť kňazského svätenia im na to ponúka nespočetné možnosti a je dobré vydať sa na takú cestu.
- 2) Každý kňaz je vzácný na mieste, kde pôsobí (farnosť, skupiny, atď.). Preto je potrebné konať s úctou a skutočnou bratskou láskou, aby sa v bežnej činnosti inštitúcie nezmarili tie dary, ktoré charakterizujú jednotlivých kňazov, ale skôr aby sa posilnili a zveľadili tak, aby sa dali do služby spoločného dobra.
- 3) Obnovené uvedomenie si služobného kňazstva a Cirkvi je dielom predovšetkým samotného Krista. Preto všetko

závisí od načúvania Duchu Svätému a od spolupráce s ním.

Ako tento cieľ dosahujeme? Zo štrnástich kňazských spoločenstiev vo farnostiach nášho dekanátu sa do programu zapojilo desať. Dostali sme od nich spätnú väzbu, ktorá nám umožňuje hodnotiť prebiehajúci program. Začiatky boli rôznorodé. Na niektorých miestach kňazi a diakoni vyjadrili svoje uznanie, že „niečo také ešte nikdy nezažili“. Inde „väčšina nebola zapojená“. Počas prvého roka, v ktorom sa kňazi postupne zamýšľali nad osobným príbehom každého kňaza a jeho poslaním, sa naučili zdieľať skúsenosti, ktoré získali vo svojom živote. Vďaka tomu sa modlitba k Duchu Svätému a atmosféra načúvania stále viac rozvíjali a posilňovali.

▲ Kňaz ako človek neustálej syntézy

Skúsenosť rozhovoru v Duchu viedla k zásadnému poznaniu: kňazovi nestačí vykonávať svoje povinnosti tak, ako sa to raz naučil v určitom čase, ale musí stále načúvať Duchu Svätému a ľuďom okolo seba, aby dospel k novej syntéze, ktorú si vyžaduje dnešný život v jeho každodennom dani. Tak ako sa nezaobídeme bez počúvania a vnútorného obrátenia, nezaobídeme sa

ani bez permanentnej formácie, ktorá nám pomáha prehĺbiť chápanie nových výziev, ktoré nás čakajú. Máme dojem, že sme zažili zhmotnenie vynikajúceho spôsobu ako sa otvoriť pôsobeniu Božieho kráľovstva v dnešnom svete.

- 1 Materiály boli kňazom postupne sprístupňované na intranetovej adrese: <https://cis.bihk.cz/webcis/Store/Index/mkks>.
- 2 Mesiášsky Boží ľud má tieto charakteristiky, ktoré sú opísané v *Lumen gentium*, 9 – 16, pričom v č. 17 je vysvetlený misionársky štýl katolíckosti. Kňazská služba je opísaná podľa trojitého Kristovho poslania v *Presbyterorum ordinis* 4 – 6.
- 3 V mnohých častiach pracovného materiálu synody o synodalite sa veľa priestoru venuje pochopeniu základnej formy metódy rozhovoru v Duchu. Veľmi užitočná je kniha dvoch jezuitov J. A. Guerrera Alvesa a O. M. Lópeza *Rozhovor v Duchu. Umenie rozlišovania a prax synodalitity. S úvodom od pápeža Františka*, LEV, Vatikán 2023, najmä 1. kapitola: Od rozhovoru k duchovnému rozhovoru, s. 25 – 44.

Kronika jednej františkánskej ľudovej misie

Oznámte všetkým, že On žije!

Gianni De Rossi
a Mariano Steffan
OFMCap

Pre *Evangelii gaudium* „je dnes životne dôležité, aby sa Cirkev vydala hlásať evanjelium všetkým, na všetky miesta, pri všetkých príležitostiach, bez váhania, bez zdráhania a bez strachu“ (23). Svätý František z Assisi začal svoju *Schwálenú regulu* slovami: „Regulou a životom menších bratov je zachovávať sväté evanjelium nášho Pána Ježiša Krista“ (Rb 1,1 v FF 75).

Na mnohých miestach v Európe sú farnosti organizované do pastoračných jednotiek, kde sa nielen prijíma diecézne plánovanie podľa hesla „takto sa rozhodlo“, ale veriaci sa riadia princípom „takto sa to vždy robilo“. Ukazuje sa však potreba zanechať staré, nefunkčné formy a rozbehnúť *evanjelizáciu, ktorá by bola svedectvom evanjeliového života*. A to si vyžaduje *obrátenie*, ktoré sa dotkne srdca a ukáže, že *Ježiš je živý*.

Jednoduchý, ale náročný projekt

Táto *misia* nám bola jasná a vedeli sme, že bude náročná. Vyžadovala si ísť po dvoch (porov. Lk 10, 1), aby sme sa stretli s obyvateľmi mesta v ich domovoch a priblížili sa k nim priamo tam, kde existujú. Prechádzali sme od človeka k človeku, bez predsudkov či pocitu nadradenosti, s pokorou a vnútorným pokojom. Bolo to vynikajúce cvičenie na dialóg, výmenu názorov a ohlasovanie evanjelia, pri čom sme sa snažili spontánne vytvoriť vzťahy so všetkými.

Spomínam si na prípad staršej pani, ktorá trpezlivo čakala na misionára (jedného z nás) a keď ho uvidela prichádzať k nej domov, šťastím bola bez seba. Jej syn, vracajúci sa z práce, ju našiel ešte plnú radosti. „Čo sa ti stalo?“ pýtal sa jej prekvapený, a matka odpovedala: „Stretla som jedného pátra misionára a strávil so mnou celú hodinu!“ Obyčajná návšteva bola pre ňu chvíľou večnosti.

Evanjeliový imperatív adresovaný apoštolom „Oznámte!“ bol pre Cirkev vždy naliehavým záväzkom. V tejto línii sa skupina pätnástich ľudí – kapucíni, františkáni a laici – rozhodla zrealizovať evanjelizačný projekt na území mestskej časti Borgoricco v Padove. Názov „On je živý a kráča s nami“ je prevzatý z príbehu dvoch emauzských učeníkov (porov. Lk 24, 13 – 35).

Ježiš nerobí žiadny hluk, povedali sme si, ale kráča s nami. Táto naša rôznorodá, určite nedokonalá skupina sa snažila byť verná svojmu „mandátu“ a cieľu: byť nástrojmi Ježiša, ktorý ohlasuje Kráľovstvo, byť nástrojmi spásy.

Program

Program bol jednoduchý. Od rána do večera sme boli v uliciach a do domácností sme prinášali pozdrav pokoja a Božieho požehnanie. Mali sme príležitostné stretnutia, ktoré sa mnohokrát rozšírili po celej ulici alebo aj do vedľajších ulíc a zasiahli aj tých, ktorí o návštevu nepožiadali. Vo firmách si urobili príjemnú pracovnú prestávku a krátko sme sa spoločne pomodlili.

Taktiež aj rôzne cirkevné hnutia alebo modlitbové skupiny cítili potrebu zapojiť sa. Prítomnosť misionára bola pre nich výbornou príležitosťou opäť sa vidieť a zlepšiť sa. Položili si otázku ako podporiť hlbšiu a zdravšiu farskú interakciu, prekonať svoju autonómiu a konať v prospech cirkevného spoločenstva.

Kamkoľvek ustúpite (Mk 6, 10)

Misie boli naplánované tak, aby zasiahli všetkých. Misionári evanjelizovali na uliciach, námestiach, divadlách, rekreačných strediskách.

Veľkou a príťažlivou iniciatívou bol nepochybne *Stan stretnutia*, ktorý sa nachádzal na centrálnom námestí štvrte pri budove miestneho úradu. Jeden páter, umelec a sochár z Toskánska, v ňom vyrezával drevené sochy alebo kreslil náboženské námety pomocou pyrografického pera. Možno preto, že sa nachádzal pri miestnom úrade, iniciatíva zaujala aj mladého starostu a poslanca, ktorí sa zastavili na pár slov. Pri

Stane sa zastavovali ľudia rôzneho veku a citlivosti.

Riskovali sme, keď sme hovorili o *novej evanjelizácii* a skutočne to u ľudí vyvolávalo rozpačitosť. Ísť totiž do súčasnej postmodernej spoločnosti je ako ísť k pohanom! Znamená sú podobné: strata hodnôt, zatúlaní kresťania, nepochopenie, veriaci väčšinou kritizovaní a počtom v menšine... Nakoniec sa to známe „striasť prach a odísť inam“ neudialo, práve naopak: kde sme klopali, tam nás prijali a zostali sme v tom dome (porov. Lk 9, 4 – 5). Niekedy nás sprezdali aj miestni, čo nám pomohlo, aby sa nám dvere otvárali.

Školy a štvrte

Naša aktivita začínala skoro ráno príjemným *Dobré Ráno, Bože!*, čo bolo adresované deťom (a ich rodičom): o 7.30 pred začiatkom školského vyučovania sme v uliciach mesta vítali malých žiakov s ťažkými aktovkami. Čo sme pre nich pripravili? Hru, príjemnú pieseň, jeden disk v tvare slnka hodený vysoko, krátku myšlienku z *kocky lásky* na deň. Nikdy to netrvalo dlho, no malo to dopad na celú štvrť.

V miestnom štýle života s jeho rutinnými rytmami sme zaznamenali pozitívne ohlasy. Dospelí počas dňa pracovali, ale večer sa mohli stretnúť, takže tu a tam sme na našom misijnom území zriadili okolo tridsať *Centier počúvania evanjelia* s 15 až 20 ľuďmi. Stretli sa v niektorom zo svojich domov, aby si prečítali úryvok z evanjelia o Emauzských učeníkoch a podelili sa o ich vlastné prežívanie viery: o istoty, pochybnosti, problémy, očakávania a túžby... Tieto stretnutia sa konali počas dvoch večerov: počas prvého sa zamerali na tému viery; počas druhého hovorili o Cirkvi. Dialóg viedli dvaja misionári.

V tieto večery účastníci napriek obmedzeniam a krehkostiam prítomných vnímali prítomnosť Zmŕtvychvstalého. A môžeme povedať, že sme boli svedkami autentických vnútorných uzdravení. Napríklad, jeden bývalý policajt rozpovedal, ako znášal situáciu, v ktorej bol vážne zranený v službe, a to natoľko, že skončil na invalidnom vozíku. Vďaka viere prijal túto životnú situáciu a zostal silným človekom, plným života a nápadov. V inej skupine sa zasa urovnali vzťahy medzi príbuznými po mnohých rokoch hádok. Boh je prítomný medzi ľuďmi a my sme to zažili.

Katechézy pre mládež a dospelých

Aj liturgické slávenia mali zrazu inú atmosféru. V kostole sme na stenu premietali obraz Kristovej tváre s intenzívnym a prenikavým pohľadom. Túto tvár namaľoval jeden z prítomných misionárov a my sme ju zväčšili na rozmer 5 x 3,5 m. Kristus z toho obrazu hľadieť, vítal a každého pozýval k zamysleniu.

Evanjelizáciu sme zažili aj s mladými. Po počítačnom váhaní sme čoskoro pochopili ich potreby, ktoré možno zhrnúť do dvoch bodov, a to: radosť byť spolu a vedieť vytvárať vzťahy. Rôznymi spôsobmi sa nám to podarilo, čo vzbudilo úsmevy, pokoj a dobrotu.

Veľký záujem bol o katechetické večery pre dospelých na kľúčové témy viery. Vychádzajúc z úvahy, že viera nie je nikdy samozrejmosťou, pozreli sme sa na korene viery. Preto sme prehľadli tri témy: *znovuobjavenie krstu a viery, znovuobjavenie Cirkvi a znovuobjavenie významu Božieho slova*. Široká účasť ľudí na týchto stretnutiach prezrádzala, ako veľmi cítia nutnosť nanovo spoznať a aktualizovať to, čo prijali v krste; vziať to späť do vlastných rúk.

Koncerty a poďakovanie

Ďalší úžasný komunikačný kanál nám ponúkla hudba. Z iniciatívy hudobnej skupiny, ktorá sa vytvorila práve počas tejto františkánskej evanjelizácie, sa uskutočnili dva koncerty: prvý s liturgickými piesňami a druhý v záverečný večer s piesňami rozličných moderných hudobných žánrov, ohlasujúcimi radosť z viery.

Napokon sa vďačnosť celej pastoračnej skupiny premenila na modlitbu: „Pane, dar farských misií bol prejavom našej túžby stretnúť sa s Tebou a ty si nám odpovedal. Ďakujeme ti, Pane Ježišu, a prosíme ťa, kráčaj s nami, otvor naše mysle pre Tvoje slová a otvor naše oči, aby Ťa videli a spoznali živého a prítomného medzi nami.“

Misionári plní radosti na záver, pri slovách poďakovania z našej strany, pripomenuli slová z evanjelia: „Zadarmo ste dostali a zadarmo dávajte“ (Mt 10, 8). Všetkých nás teší, že v našej štvrti Borgoricco s 8900 obyvateľov sme pri misiách oslovili asi tridsať percent obyvateľov. Sme presvedčení, že toto bol len začiatok krásnej skúsenosti, ktorá pokračuje dodnes.

Kríza zneužívania a odchodu z Cirkvi

Otvorení pre tých, ktorí opustili Cirkev

Matthias
Hembrock

V tomto článku, ktorý pochádza z pôstnej kázne v katolíckej farnosti sv. Juraja v nemeckom Bocholte, farár opisuje, ako sa vyrovnáva s fenoménom početného opustenia Cirkvi v posledných rokoch. Treba mať na pamäti, že v Nemecku je členstvo v Cirkvi neoddeliteľne spojené s platením „cirkevných daní“ rovnajúcich sa desiatim percentám odvodov pre štát a že štát vyžaduje, aby sa mu nahlásilo, či niekto patrí do Cirkvi alebo nie. Dôvod opustenia Cirkvi je niekedy čisto ekonomický, inokedy ide ruka v ruku s rozhodným distancovaním sa od tej-ktorej cirkvi ako inštitúcie. Ako chápať túto situáciu a aký postoj zaujať?

Už roky je pre mňa ťažké prijať skutočnosť, že ľudia môžu pozastaviť členstvo v Cirkvi bez akéhokoľvek kontaktu s farnosťou. Keď nám o tom civilné úrady posielajú oznámenia, viackrát som odídených kontaktoval a žiadal o rozhovor, ale nikdy som nedostal odpoveď. Preformuloval som teda svoje formulácie a snažil sa, aby bol list v každom odseku pozitívny. Po tejto korektúre môj list neobsahoval žiadne výčitky ani vyhrážky a nevyjadroval ani sklamanie. Vypracoval som pre nich aj jednoduchý dotazník, v ktorom som prejavil ochotu spoznať dôvody a okolnosti, v ktorých tento krok spravili. Priložil som tam aj oznámkovanú spätnú obálku na faru. Vnímal som to ako znak toho, že túžime po spätnej väzbe a že máme záujem pochopiť, čo pre nich znamená opustiť Cirkev. Dva roky na dotazník tlačíme aj QR kód, aby sme tak ľuďom umožnili odpovedať aj online. Vďaka tomu sa počet odpovedí výrazne zvýšil. Povzbudilo ma to k novému premýšľaniu a snahe o lepšie pochopenie situácie.

Podme pekne po poriadku. Ešte nikdy neodišlo z Katolíckej či Evanjelickej cirkvi toľko ľudí, ako v posledných rokoch. Termíny na miestnych súdoch, kde sa tento krok robí, sú všetky zaplnené. Ak by to úrady umožnili robiť aj online, urobili by to aj mnohí ďalší. Je to dostatočný dôvod na to, aby sme sa pokúsili prísť na podstatu tohto problému.

Čo presne znamená „opustiť Cirkev“?

V prvom rade je dobré poukázať na to, že v skutočnosti nie je možné vystúpiť z Cirkvi. Pretože všetci krstom patria do Cirkvi a krst nemožno zrušiť. Musíme však rozlišovať medzi Cirkvou viditeľnou a neviditeľnou. Neviditeľná Cirkev je ako more, v ktorom plávate ako ryba a z ktorého sa nedá dostať von. Viditeľná Cirkev je stáročná inštitúcia s presnými kontú-

rami a jasnými ohraničeniami. Jej hmotnou súčasťou sú budovy a rôzne iné dobrá, organizuje stretnutia a vykonáva služby, má doktrínálne dokumenty a jasné pravidlá. Samozrejme, že je možné zanechať túto viditeľnú Cirkev. A dôvody na to môžu byť rôzne. Opusteniu často predchádza vývoj, ktorý trvá aj niekoľko generácií. Začína to tým, že človek v detstve a mladosti už nedostáva skutočnú náboženskú výchovu, a teda v určitom bode Boh a viera prestáva mať pre ľudí niekdajší význam. A keď sa pozerajú na svoje daňové priznanie, mnohí sa pýtajú: prečo by som mal platiť cirkevnú daň, keď aj tak neverím a do kostola nechodím? To je zrejmy a hlavný dôvod, prečo ľudia opúšťajú Cirkev. Existuje však ešte jedna príčina: sú to rôzne škandály a bolestivé prípady zneužívania v Cirkvi, ktoré v našej krajine viedli k čoraz častejšiemu rozchodu s Cirkvou. Dokonca aj ľudia, ktorí sami o sebe chcú byť katolíckmi a kresťanmi, sa už nepriznávajú k Cirkvi a na protest sa jej otáčajú chrbtom.

Ako riešime tento jav na mieste?

Ten, kto v Nemecku chce vystúpiť z Cirkvi, musí sa obrátiť na príslušný miestny súd, aby vykonal jednoduchý administratívny úkon. Súd o tom následne informuje diecézu, ktorá oznámenie postúpi príslušnej farnosti. Meno osoby sa však z knihy krstných nevymaže, keďže krst zostáva v platnosti. Zapisuje sa len to, že dotyčná osoba opustila Cirkev.

V tej chvíli to pre farnosť a farára predstavuje nemalú výzvu: Aký postoj zaujať k týmto ľuďom? Katolícka cirkev kedysi zvykla reagovať z pozície sily. Odchod z Cirkvi sa považoval za úplné zrieknutie sa Cirkvi a viery. Z tohto dôvodu sa napríklad pre takých ľudí odmietalo vykonať pohreb. V posledných rokoch však pas-

toračne čoraz viac objavujeme, že mnohí ľudia, ktorí opustili Cirkev, i keď sú voči nej kritickí a už nechcú platiť cirkevnú daň, zostávajú veriacimi a nechcú s ňou úplne prerušiť kontakt.

Táto skutočnosť pomaly prebudovala aj postoj Cirkvi. Mnohé farnosti umožňujú tým, ktorí oficiálne Cirkev opustili, pokrstiť svoje deti, pôsobiť ako krstní rodičia a sobášiť sa v kostole. Pred niekoľkými rokmi diecéza Münster oficiálne povolila aj cirkevné pohreby pre týchto ľudí.

Napriek tejto novej tendencii musíme úprimne uznať, že mnohí opúšťajú Cirkev preto, že sa skutočne a natrvalo chcú od nej dištancovať. Po správach o zneužívaní, ale aj z iných dôvodov sa od nej mnohí s pohrdaním a hnevom odvrátili a už nechcú mať nič spoločné s „týmto združením“. Myslím si, že Cirkev s touto skutočnosťou veľa urobiť nemôže. Musí si byť naplno vedomá, že veľa ľudí sa jej navždy obracia chrbtom.

Alarmujúce trendy

Niektoré čísla týkajúce sa našej farnosti sv. Juraja: Od roku 2016 do roku 2021 vystúpilo z Cirkvi 1025 ľudí, čo je asi šesť percent farníkov. Z toho je 658 mužov a 367 žien. V posledných rokoch výrazne vzrástol počet odchádzajúcich mladých žien. Ešte viac by ich bolo, keby miestny súd nebol býval dočasne zatvorený z dôvodu pandémie a keby aktuálne mohol ponúknuť viac termínov na stretnutie.

Bolí ma, keď dostávam tieto oznámenia. Pri ich čítaní ma zabolí ešte viac, keď objavím mená ľudí, ktorých dobre poznám. Cirkev v minulosti čelila takýmto situáciám z pozície nadradenosti, dnes musí ospravedlňovať svoje chyby a slabosti a vo verejnosti čoraz viac stráca rešpekt. Mnohí katolíci mi hovoria, že sa ocitli pod paľbou

na pracovisku, pretože sú stále v Cirkvi. Mladý sekretár, ktorý pracuje pre diecézu, často počúva: „Čo? Vy ešte pracujete pre Cirkev? To snáď nie?!“

Naduiazať kontakt a počúvať

Čo však v takejto situácii robiť z pozície farnosti? Myslím, že môžeme urobiť veľa! V posledných rokoch je stále viac ľudí, ktorý vracajú dotazník, často anonymne, občasne aj pod svojím menom. Teraz je možné vyplniť ho aj online. Pre mňa týchto asi 300 vyplnených dotazníkov predstavuje poklad.

V dotazníku sa najprv pýtame na základné osobné údaje, akými sú vek alebo pohlavie. Nasleduje šesť políčok, v ktorých možno uviesť príčinu opustenia: odmietnutie Cirkvi ako inštitúcie / nedôležitosť viery / ekonomické dôvody / dôvod spojený s Cirkvou ako celkom / dôvod spojený s miestnou farnosťou / iné. Nakoniec je tam niekoľko prázdnych riadkov, kde každý môže napísať, čo má na mysli. Ešte sme nestihli podrobne rozobrať každú odpoveď, avšak už možno vidieť jasný trend: v minulosti boli dôvody na opustenie Cirkvi najmä ekonomické, dnes je to skôr odmietnutie Cirkvi ako inštitúcie. Niektorí napíšu aj viac – často je to len niekoľko riadkov, inokedy sú to dlhé listy. Tu je niekoľko úryvkov:

60-ročný muž: „Neprijímam váš postoj k úlohe žien v Cirkvi, ani spôsob riešenia prípadov zneužívania (postoj k obeťam a najmä k páchatelom).“

39-ročná žena: „Názory Katolíckej cirkvi už nejdú s dobou. Je potrebné veci prehodnotiť. Kňazi by mali mať možnosť uzavrieť manželstvo a viesť bežný rodinný život ako protestantský pastori.“

22-ročný muž: „Ako homosexuál sa nedokážem stotožniť s názormi Katolíckej cirkvi.“

61-ročný muž: „Hnevá ma spôsob, akým sa ‚cirkevné kniežatá‘ správajú k zákonu a spoločenskému zriadeniu. Som hrdý na to, že som urobil tento krok a že som sa jasne vymedzil.“

A mohli by sme pokračovať. Títo ľudia často poukážu na otvorenú ranu v Cirkvi a to nie je nič príjemné. Samozrejme, ku každej téme by som mohol niečo povedať. Niektoré kritiky by som odmietol, iné zredukoval, iné zasa potvrdil. Avšak dôležitejšie je kritiku najprv prijať. Preto som si pozorne prečítal tieto listy, či už boli krátke alebo dlhé, aby som pochopil, čo je v mysliach ľudí, ktorí nás opúšťajú. Snažím sa odpísať tým, ktorí uviedli svoje meno či adresu.

Nový spôsob myslenia

Som vďačný každému, kto vyplnil a odoslal dotazník. Priznám sa, odpovede na mňa zapôsobili: Povzbudili ma! Po prvé preto, že ľudia sa obťažovali odpovedať na dotazník. To ukazuje, že im stále na Cirkvi záleží. Po druhé preto, že musíme najprv rozpoznať chyby a zlyhania, aby sme sa mohli zlepšiť. Vieme to z praxe ohľadom pokánia: všetko začína uvedomením si, že sme urobili chybu, až po ňom nasleduje pokánie. Len vtedy je možné uzdravenie.

Ľudia, ktorí nám píšu, vyjadrujú to, čo si myslia aj mnohí iní, napríklad o spôsobe, akým sa niektorí v Cirkvi správajú k homosexuálom, o obmedzenej úlohe žien v Cirkvi, o spôsobe hospodárenia s peniazmi a uplatňovania moci rozhodovania a vykonávania. Mali by sme sa z toho poučiť a zmeniť sa. Podľa môjho názoru sa Rímskokatolíckej cirkvi od 70. rokov minulého storočia nepodarilo uskutočniť mnohé potrebné reformy. V niektorých prípadoch dokonca odstúpila od toho, čo už bolo dosiahnuté. Mohli sme byť oveľa ďalej bez toho, aby sme porušili tradíciu. Faktom

je, že medzi súčasnou modernou spoločnosťou a Katolíckou cirkvou sa vytvorila priepasť. Stali sme sa jednoducho neprijateľnými pre mnohých našich súčasníkov. Pomôcť môže len návrat k prvým časom a k Ježišovmu posolstvu. Tí, ktorí odišli, nám v tom môžu pomôcť. Musíme prijať ich kritiku a brať ju vážne.

Byť otvorení pre tých, ktorí opustili cirkev

Mnohí ľudia, ktorí opustili Cirkev, poukazujú na to, že keď ju opúšťajú, neodmietajú vieru. Naďalej sa cítia byť súčasťou (neviditeľnej) Cirkvi a pevne podporujú kresťanské hodnoty. To sa tiež objavuje v dotazníkoch:

49-ročný muž: „Samozrejme, že stále verím v Boha! A ďakujem za ponuku, že sa môžem naďalej zúčastňovať liturgie. Budem si to pamätať. V budúcnosti rád zvážim možnosť návratu.“

69-ročná žena: „Moje opustenie Cirkvi nemá nič spoločné s mojou vierou v Boha.“

39-ročný muž: „Áno, bol som kresťanom a aj po odchode z Cirkvi ním vždy budem. Som veriaci a nábožný, neviem si predstaviť svoj život bez Boha. Viera je zároveň nádejou i vodcom... Ako cirkevné spoločenstvo nesmierne prispievate k súdržnosti našej spoločnosti a našej miestnej komunity. Za to vám ďakujem.“

47-ročný muž: „Naďalej verím v Boha a tiež sa zúčastňujem aktivít a omší. Využívam túto príležitosť a ďakujem za citlivosť pri pohrebných obradoch pre môjho zosnulého otca.“

Samozrejme, v dotazníkoch je len pár vyjadrení, ktoré aj povzbudzujú. Mnohí z tých, ktorí opustili Cirkev, sú jednoznač-

ne jej odporcami a nemajú zmysel pre vieru a liturgiu. Mnohí však dlho premýšľali, kým sa rozhodli odísť.

Rešpekt, spolupráca, solidarita

Na záver by som chcel spomenúť tri postoje, ktoré by sme si ako Cirkev a ako spoločenstvá mali osvojiť.

1) Tí, ktorí opustili Cirkev, si zaslúžia úctu a rešpekt. Oni sa nevyparili. Ani nie sú *ipso facto* protivníkmi. Často žijú hodnotami zlučiteľnými s vierou a Cirkvou, ako je napríklad pomoc núdzným či dôležitost' pravdovravnosti a čestnosti. Samozrejme, že som presvedčený, že je lepšie zostať v Cirkvi a pracovať v nej na jej obnove, ale protest proti zneužívaniu má aj pozitívny a konštruktívny aspekt. Tí, ktorí odišli, odmietajú skutočnosť, že násilníci neboli zastavení, požadujú rovnaké práva pre ženy a homosexuálov, kritizujú plytvanie peniazmi a chcú Cirkev, ktorá kráča s dobou. Toto všetko je pozitívne!

2) Stále s nimi môžeme spolupracovať. Ktosi sa provokatívne spýtal: Ale kam odchádzajú tí, ktorí opúšťajú Cirkev? Odchádzajú do sveta! Môžeme dúfať, že si so sebou odnesú aj kresťanské hodnoty, ktoré vdychujú desaťročia a ktoré sú dnes také potrebné. Predovšetkým lásku a dobročinnosť. Nikdy ich nie je dosť. Môžeme ich preto vnímať ako potenciálnych spoločníkov a spoločníčky pre lepší svet. Dôležité je otvárať sa im a hľadať styčné body, aby sme spolu konali dobro. Pápež František nás dôrazne vyzýva, aby sme sa nezameriavali na seba. Aby sme neboli sebeckí. Vyďajme sa teda do sveta a spolupracujme s druhými pre dobro, či už sú členmi Cirkvi alebo nie.

3) Tí, ktorí opustili Cirkev, sú stále pokrstení. A všetci spoločne sme Božie deti. Toto

ma privádza späť na začiatok: krst nemožno zrušiť. Medzi všetkými pokrstenými je podprahové puto, bez ohľadu na ich príslušnosť k viditeľnej a inštitucionálnej Cirkvi. Ba viac: v Božích očiach sú všetci bratmi a sestrami. Žalm 15 hovorí: „*Pane, kto smie byť hosťom v tvojom stane? Kto môže bývať na tvojom svätom vrchu?*“ V odpovedi na túto otázku márne hľadáme zmienku o náboženskej príslušnosti! Odpoveď znie: „*Ten, kto žije bezúhonne, kto koná spravodlivo, kto zo srdca pravdu hovorí, kto neškodí jazykom, kto neubližuje druhému, kto netupí blížneho.*“ V Božích očiach je dôležitá pravdivosť a spravodlivosť.

Je prirodzené, že chcem, aby ľudia boli kresťanmi a členmi Cirkvi. Som vďačný a šťastný, že som katolík. Aj keby som nebol kňazom, nikdy v živote by som nemohol opustiť Cirkev. Vždy v nej zostanem a budem ju brániť. Ako Cirkev Ježiša Krista sme naplnení mnohými darmi a máme všetko, čo potrebujeme, aby sme viedli dobrý a zmysluplný život. Som vďačný všetkým, ktorí sú živou súčasťou Cirkvi – určite nie bez ťažkostí, ale vždy s veľkou láskou a vernosťou! K tým, ktorí opustili Cirkev, však nesmieme zaujať negatívny postoj, ale skôr sa cítiť s nimi spojení a hľadať v nich to dobré. Verím, že Boh ich neodsudzuje ani neodmieta. Skôr ich miluje a oceňuje ich snahu žiť dobrý život. Preto musí byť Cirkev otvorená aj tým, ktorí sa od nej dištancovali.

Svedectvo obnovy

Charizma ako kľúč na odblokovanie strachu

Marie-Marcelle
Desmaraisová
CND

Inštitút pre integrálnu ľudskú formáciu v Montreale (Institut de Formation Humaine Intégrale de Montréal – IFHIM)¹ je medzinárodné centrum založené v roku 1976 s cieľom pomáhať ľuďom rásť v rôznych aspektoch ich identity. Prinášame svedectvo súčasnej výkonnej riaditeľky, sestry Marie-Marcelle Desmaraisovej. Hovorí nám o tom, ako sa návrat k počiatkom vlastnej charizmy, a najmä k životu zakladateľov, môže stať zdrojom pri riešení najťažších situácií.

Vybrať si určitú rehoľnú kongregáciu či inštitút znamená rozhodnúť sa dlhodobo orientovať svoj život na presnú cestu, podľa jasného itinerára, ktorý má svoje špecifické zafarbenie. Napríklad členka kongregácie Dcér Múdrosti nie je Malou sestrou svätej Terézie. Ich zakladateľky sú rôzne.

Ak teda osoba uverí, že určitá charizma sa nachádza v realizovanom diele zakladateľa či zakladateľky, čoskoro objaví aj krásu tohto diela, ktoré predstavuje akúsi špecifickú „záhradu“. Ak zistí, že táto charizma je prítomná v samotnej osobe zakladateľa či zakladateľky, potom bude cesta dlhšia. Osobne som presvedčená, že charizma je činná v osobe každého zakladateľa alebo zakladateľky – v osobe, ktorá si vybrala túto konkrétnu cestu poľudštenia.

To ma naučila moja skúsenosť. A videla som to aj v životoch stovkách ľudí z rôznych kongregácií a krajín, s ktorými som pracovala na ich charizme.

▲ Objau na ceste

V roku 1989 som bola na Haiti, kde som rozpoznala charizmu viac v osobe zakladateľky, ako v jej dielach. Cestovala som starým autom na stretnutie s členmi siete IFHIM. Bolo to po prvýkrát, čo som takto cestovala s haitskými mužmi a ženami, ktorí nemali také zázemie ako misionári, ktorí ma sprevádzali predtým. Asi hodinu sme cestovali z Port-au-Prince, keď sa v aute niečo zrazu pokazilo. Dve Haiťanky, ktoré boli so mnou, nevedeli nič o technike auta. V blízkosti nebola žiadna autodielnia. Čo robiť? Vrátiť sa do Port-au-Prince alebo pokračovať v ceste? Trvalo by to šesť hodín, pretože cesty boli v tých dňoch zlé. Ich rozhodnutie bolo: Pokračujme ďalej!

Auto sa pohybovalo vpred trhavými skokmi a vydávalo veľký hluk. Ľudia vychádzali z domovov, aby videli, čo sa deje. Vzhľadom na lokálnu politickú situáciu bola ich náklonnosť k bielym ľuďom prinajlepšom minimálna. Zvlášť nepriateľsky sa správali k Američanom. Keďže som bola biela, nič nenasvedčovalo tomu, že som Kanadanka. Mala som strach a tento pocit prenikol celú moju bytosť. Mohla som v takomto stave mysle navštíviť ľudí, ku ktorým som šla a ktorých som milovala? Čo som mala robiť?

Som sestra z kongregácie Notre-Dame de Montréal. Poznala som život svojej zakladateľky Marguerity Bourgeoysovej. Vďaka nej, cestovateľke, misionárke, som si vybrala túto kongregáciu, prvú kanadskú, domorodú. Od môjho príchodu do IFHIM, keď som začala navštevovať vysoko rizikové krajiny, zaujala ma jedna jej vlastnosť. Začala som si uvedomovať, ako riskovala svoj život ocitajúc sa tvárou v tvár nebezpečenstvám, keď napríklad cestovala loďou do nie príliš pokojnej kolónie Ville-Marie. Prepady a masakry tam boli na dennom poriadku. Na začiatku svojho rehoľného života, ale aj potom som veľakrát čítala jej životný príbeh, aby som sa pevne zakorenila v jej šľapajach.

V ten deň v aute, keď som sa bála, sa mi pripomenulo niečo z jej života. Akoby mi hovorila: „Čoho sa bojíš? Ja som bola síce na lodi a ty si v aute. Avšak hoci prešlo tristo rokov, poslanie máme rovnaké. Nebezpečenstvo je súčasťou našej charizmy.“ Vtedy mi akoby spadli lupiny z očí. Charizma sa nachádza v osobe zakladateľa! Pre sestru kongregácie Notre-Dame de Montréal charizma znamená aj rozhodnutie položiť svoj život na záchranu iného človeka, ako to urobila Marguerite Bourgeoysová na sklonku svojho života. Bola v dobrom zdravotnom stave, zatiaľ čo mladá kanadská rehoľníčka, prvá osoba zodpovedná za

formáciu, zomierala. Marguerite Bohu obetovala svoj vlastný život za ten jej... A bola vzatá za slovo! Na druhý deň zakladateľka ochorela a o niekoľko dní zomrela. Mladá rehoľníčka sa však uzdravila.

To mi pomohlo pochopiť, ako nezostať uzavretá v dielach zakladateľov. Život zakladateľa alebo zakladateľky ponúka oveľa viac ciest a perspektív ako rôzne diela, ktoré predstavujú spôsoby ako inkarnovať ducha. Život je oveľa obsiahlejší a hlbší.

▲ Charizma: tri línie, ktoré treba spojiť

V roku 1994 ma generálna rada mojej kongregácie požiadala, aby som viedla stretnutie o charizme. Vtedy som navzájom prepojila tri línie, ktoré som odvtedy nikdy neoddelila. Skúmala som ich najprv oddelene. Keď som ich prepojila, ukázali zjednotenú ľudskú osobnosť.

- Uvedomiť si *všetko*, čo som v živote urobila. Pochopila som, že ľudia v tých najjednoduchších skúsenostiach môžu objaviť, že nimi zvolená charizma sa v ich živote prejavila už od ich mladosti. Určité udalosti v ich živote ich veľmi zblížili so zakladateľom, aj keď ho v tom čase ešte nepoznali.
- Epizódy zo života zakladateľa či zakladateľky.
- Skúsenosti, ku ktorým tieto epizódy viedli, a duchovné cesty, ktoré zakladateľ alebo zakladateľka zanechali. To, čo nám umožňuje uvedomiť si ich charizmy, je náš vlastný špecifický spôsob pochopenia ich prežitých skúseností a vytvárania prepojení.

To je to, čo som jasne pochopila a čo som pozorovala ako živé u tých, ktorých som sprevádzala: ak si uvedomili svoju chariz-

mu, objavili zdroj jednoty svojej existencie, a ten dával zmysel a nadšenie pre ich vlastné povinnosti a poslanie.

▲ Charizma je ako kompas

Druhá skúsenosť mi jasne potvrdila, že charizma odstraňuje strach. V marci 1995 som bola v Burundi. Niekoľko Belgičanov bolo práve zabitých pri prepade uskutočnenom medzi mestami Gitega a Bujumbura. Hneď po mojom príchode došlo k útoku v štvrti, kde som sa stretla s predsedom vyšších rehoľných predstavených. Nemala som strach, ale vnímala som nebezpečenstvo a hrozby.

Keď som telefonovala s kláštorom v Montreale, kde boli moji kolegovia znepokojení touto situáciou, rozhodla som sa vrátiť skôr. Po návrate z tejto cesty po Afrike sa mi kolegovia snažili vysvetliť, že sa nemôžem ocitnúť v situáciách, v ktorých riskujem svoj život, pretože misia IFHIM ma potrebuje. Vtedy som si jasnejšie uvedomila, koľko čerpám zo života Marguerite Bourgeoysovej a ako veľmi verím Bohu. Pravdepodobne sa mi to podarilo objasniť im natoľko, že o tri mesiace neskôr som sa znovu vrátila do Burundi, ktoré bolo v tej istej situácii a vykonala som tú istú cestu.

▲ Sila charizmy tuárom v tuár nebezpečenstve

Tam som veľmi jasne pochopila, že charizma odstraňuje strach. Situácia bola horšia ako predtým, pretože som musela opustiť hlavné mesto a obávať sa možných násilných prepádov, ktoré boli medzi Bujumburou a Gitegou bežné. Toľkokrát strieľali na autá a zabíjali ľudí!

Tvárou v tvár tejto výzve som sa zamyslela a rozlišovala. Áno, strach je stále vo mne.

Avšak spomenula som si na jednu vetu Marguerite Bourgeoysovej. Tá veta sa nachádza v tom, čo zostalo z jej listov, ktoré boli takmer všetky spálené: „Dcéry kongregácie sa nezrieknu žiadnej cesty, počas ktorej treba vykonať nejakú charitatívnu činnosť alebo nejaké iné dobro.“ Pri týchto slovách som pocítila, ako ma preniká veľký pokoj. Jasne som pochopila, že je správne a dobré ísť do Gitegy na stretnutie s biskupmi. A odrazu som sa už nebála. Pochopila som, že charizma predstavuje kompas v našom rozlišovaní a v našom živote!

Stále som však vtedy netušila, čo ma tam čakalo. Stretla som sa s biskupmi a noc som prespala v hlavnom seminári. Vzhľadom na to, že to bola tzv. červená zóna, opäť som pocítila strach. Počúvala som, čo mi rozprávali: jeden prišiel o oko, druhý o nohu; strieľali na auto a ľudia zomreli. Rozhodla som sa napísať Bohu a medzitým som si spomenula na prepadnutie, ktoré zažila Marguerite Bourgeoysová. Vo Ville-Marie sa vtedajší pôvodní obyvatelia bránili, aby ochránili svoju pôdu, ale aj oni prepadávali a zabíjali. V tomto kontexte žila moja zakladateľka a dala zrod našej kongregácii. V tejto situácii však nezomrela. Vtedy som ešte intenzívnejšie pochopila, že nebezpečenstvo a smrť sa nemusia nevyhnutne zhodovať. A že prepadnutia sú súčasťou našich dejín. A opäť som v sebe našla pokoj. Na druhý deň sme sa s našou karavánou vydali na spiatočnú cestu. Slobodu mi dali to, že som sa nechala viesť charizmou.

▲ Zdieľanie môjho objavu

Počas spiatočného letu som premýšľala nad tým, že mám z letiska v Paríži zatelefonovať jednému kňazovi z Burundi, ktorý sa mal vrátiť do svojej krajiny, ale predtým chcel vedieť, čo sa tam deje. Ak by som mu však povedala všetko, čo som počula o ta-

mojšom násilí, bude sa chcieť vrátiť? Na druhej strane, čo sa stane, ak mu nič nepoviem, on sa vráti a zabijú ho?

Vtedy som si spomenula na to, čo som ja zažila na tejto mojej ceste. Po prvých správach, ktoré som mu podala a ktoré ho znepokojili, som sa ho spýtala, kedy bola založená jeho kongregácia. „Počas vojny,“ odpovedal. „A čo robili tvoji zakladatelia?“ „Budovali napriek padajúcim bombám.“ A zrazu nastalo ticho! O niečom práve premýšľal. Po chvíľke mi začal rozprávať ako ho v jeho krajine spolu s ostatnými z jeho etnickej skupiny zavreli do väzenia: všetkých okrem neho zabili a on si uvedomil, že dostal poslanie jednoty. Keď som toto počula, bola som si istá, že on jasne pochopí, čo preňho chce Boh. A pozvala som ho, aby si spomenul na svoju históriu a na začiatky svojej kongregácie.

O dva dni neskôr som už v Montreale dostala správu, že tento kňaz odletel do Burundi s vážnou a pokojnou tvárou. Svojim spolubratom povedal, že pri pohľade na svoj život si uvedomil, že ho tam volá Boh. Môžem povedať, že teraz je „mostom“ medzi svojimi ľuďmi.

O niekoľko mesiacov neskôr mi istý biskup z vojnou postihnutej krajiny napísal o svojom kňazovi, ktorý odišiel do Belgicka a bál sa vrátiť domov. Prosil ma, aby som mu pomohla. Zavolala som teda tomu kňazovi

a dohodli sme si stretnutie na letisku. Pýtam sa sama seba: Čo mu mám povedať? Keď sme sa konečne stretli, snažila som sa zjednotiť s jeho charizmou, preto sme začali hovoriť o Dobrom pastierovi. Vtedy sa mu pomaly začali vynárať rôzne spomienky, aj to, že už aj on bol vo väzení. Spýtala som sa ho, ako prežil tú skúsenosť, na čo mi jasne odpovedal. Krátko potom som dostala list, v ktorom mi oznámil, že sa vrátil do svojej krajiny. A že strach sa mu rozplynul, keď si uvedomil svoj charizmu.

▲ Vzácny kľúč

Keď som bola na Haiti, našou úlohou bolo pomôcť opäť nájsť zmysel ľudskej existencie 165 ľuďom, ktorí tam 12. januára 2010 zažili apokalyptické zemetrasenie. Bola to veľká výzva a ambiciózný zámer. Pre všetky skupiny sme mali len šesť dní. S pomocou šiestich študentov tretieho ročníka IFHIM a štyroch bývalých študentov, ktorí už boli vyškolení a venovali sa haitskému ľudu, sme im mohli odovzdať „kľúče od dverí“, za ktorými bola ich životná energia. Medzi tými vzácnymi „kľúčmi“ je aj charizma, ktorá odstraňuje strach a umožňuje traumatizovaným ľuďom „vyjsť z ulity.“

¹ <https://www.ifhim.ca/>

Skúsenosti so synodalitou
v miestnych cirkvách vo svete

Naučiť sa jednote v rôznosti

Adriana Masottiová

Na základe správ miestnych cirkví o práci, ktorú v posledných mesiacoch vykonali, aby hľadali odpoveď na otázku „Ako byť synodálnou Cirkvou v misii?“, a najmä z čítania správ o „dobrej praxe“, čo prišli na Generálny sekretariát Synody biskupov pred októbrovým zhromaždením, vzniká dojem, že sa stretávame so „živou Cirkvou v pohybe“. Na tlačovej konferencii, na ktorej bol predstavený Pracovný dokument - Instrumentum laboris, to 9. júla povedal generálny relátor synody, kardinál Jean-Claude Hollerich.

Zdieľanie a počúvanie

Takmer všetci delegáti prvého zhromaždenia vo Vatikáne (roku 2023) sa po návrate do svojich diecéz podelili s ich spoločenstvami o výslednú Súhrnnú správu a predovšetkým o osobné skúsenosti, ktoré prežili. Následne pokračovali so svojimi vlastnými aktivitami. „Naša Cirkev prežíva čas milosti, v ktorom sa navzájom počúvame a sme počúvaní“, uvádza Konferencia biskupov Panamy, ktorá synodálny proces vníma ako významnú etapu poznačenú vytvorením „priestoru pre dialóg a reflexiu

o súčasných výzvach.“ „Vďačnosť za tento synodálny proces je hlboká“, píše americký biskupi a v niektorých prípadoch hovoria o nových vyhlídkach „pre budúcnosť miestnych spoločenstiev.“

Rozhovor u Duhu a formácia

Príspevky, ktoré prišli na Generálny sekretariát Synody biskupov, približujú časté používanie rozhovoru v Duchu ako metódy synodálneho „počúvania“ a „vnútorného ticha“. Konferencia biskupov Indie využila túto metódu na národnej úrovni „pri strategickom plánovaní, konzultáciách so skupinami a ľuďmi v celej krajine“. Rovnako postupuje aj Arcidiecézny organizačný výbor v Soule v Južnej Kórei pri svojich stretnutiach v rámci prípravy na budúce Svetové dni mládeže. Ďalšou úspešnou iniciatívou sú ponuky na vzdelávanie v témach synodality, ktoré realizujú diecézy, združenia, hnutia a rehoľné kongregácie. Kurzy a školenia synodality vznikli na rôznych miestach: od Vietnamu po francúzsky hovoriacu Afriku, od Spojených štátov po Taliansko a viacjazyčný teologicko-pastoračný kurz, ktorý v spolupráci s Generálnym sekretariátom Synody biskupov už tretí rok organizuje Centrum pre vysokoškolské vzdelávanie Evangelii gaudium pri Univerzitetnom inštitúte Sophia.

Nie je to okamžitá konverzia

Zo správ je vidieť, že sa v porovnaní so syntézami z predchádzajúcej fázy udiala zmena v miestnych Cirkvách. Táto skutočnosť predstavuje podľa generálneho relátora synody už dôležité ovocie: „Ak sa v prvých správach – poznamenal – viac zdôrazňovala nevoľa a opozícia voči synodálnemu procesu, posledné správy viac zdôrazňujú únavu a vyčerpanosť v tomto procese obrá-

tenia, ku ktorému sa nepríde ľahko a okamžite.“ Druhým plodom je podľa kardinála „veľká sloboda a úprimnosť, ktoré v správach nachádzame.“ Ďalšia skutočnosť, ktorá sa často objavuje v správach, je väčšie zapojenie laikov, žien a mladých ľudí do života Cirkvi. V Zimbabwe sa osem diecéz rozhodlo zapojiť aspoň jedného mladého človeka do každej pastoračnej rady.

Schopnosť chápať vlastnú synodálnu skúsenosť

Kardinál Hollerich spomenul aj otvorenosť miestnych cirkví voči zamysleniu sa nad svojim synodálnym správaním, čo „napomáha byť konkrétnejší v transparentnosti, ekonomickom vyúčtovaní a hodnotení, ako to nachádzame v Instrumentum laboris“. Táto otvorenosť „umožnila miestnym cirkvám hovoriť o aspektoch ich vlastných kultúr, ktoré obsahujú semienka synodalít a ktoré sa majú doceniť, alebo aj o prvkoch, ktoré synodalite bránia.“ Inšpiráciou môže byť aj správa z Papuy Novej Guiney, kde sa píše: „Navrhujeme prehĺbiť synodalitu skrz integráciu našich kultúrnych hodnôt dobra a krásy s evanjeliom. Naše hodnoty života, spoločenstva, vzťahov, spravodlivosti a starostlivosti o životné prostredie inšpirujú naše vzťahy, hľadanie potrebných štruktúr a procesy rozlišovania a rozhodovania.“

Synodalita a dialóg

V Chorvátsku sa v júli konal tretí ročník Stredomorských teologických stretnutí na tému Kresťanstvo a islam: slúžiť bratstvu v rozdelenom svete, ktoré zorganizovala arcidiecéza Rijeka v Lovrane na chorvátskom pobreží Jadranského mora. Prvýkrát boli prítomní mladí moslimskí teológovia a učители. Sestra Nathalie Becquartová, pod-

sekretárka Synody biskupov, hovorila na tému „Synodalita, ekumenizmus a medzináboženský dialóg“. „Cirkev sa nesmie báť rôznosti, pretože ju už nosí v sebe a nevynucuje si uniformitu,“ povedal Becquartová. Synodálna Cirkev je povolaná „realizovať kultúru stretnutia a dialógu“ s každým, „nielen s katolíkmi, ale aj s inými kresťanmi a ľuďmi iného vierovyznania“. Celý proces synody o synodalite, zdôraznila, „bol príležitosťou naučiť sa, čo znamená žiť jednotu v rôznosti.“ Pokiaľ ide o medzináboženský dialóg na miestach, kde sú katolíci menšinou, sestra Becquartová sa podelila o dojem, ktorý mala počas svojej návštevy v Bangalore v Indii v januári 2023, kde „bolo takmer prirodzené v niektorých momentoch zapojiť predstaviteľov iných náboženstiev do lokálnych synodálnych stretnutí.“ „V synodálnych správach sa môže hovoriť aj o ľuďoch dobrej vôle“, povedala, „s ktorými vytvárame skutočnú harmóniu rozdielov, aby sme spoločne tvorili lepší svet.“

Doposiaľ zhromaždené plody ukazujú, že synoda už poznačuje spôsob existencie a konania miestnych cirkví, ktoré „podnecuje k duchovným, štrukturálnym a pastoračným zmenám“, uzavrel svoju správu kardinál Hollerich.

Mladí ľudia a synoda

Počúvať nové generácie

Adriana Masottiová

Potreby mladých ľudí vo Francúzsku

Francúzska Národná rada pre evanjelizáciu mladých ľudí a pre povolania pozvala 700 mladých ľudí vo veku od 18 do 35 rokov z približne štyridsiatich diecéz, aby v kontexte synodálneho procesu vyjadrili svoje názory. V záverečnom zhrnutí prác, počas ktorých sa riadili metódou rozhovoru v Duchu, mladí ľudia navrhli svojej Cirkvi prehĺbiť štyri témy: prijatie, integrálna ekológia, priestor na premýšľanie a zdieľanie, reforma riadenia.

Podľa mladých ľudí je potrebné zlepšiť sa v schopnosti prijatia, a to smerom k migrantom. A čo sa týka kresťanov, tak aj z liturgického hľadiska. V oblasti integrálnej ekológie žiadajú realizovať „edukačné aktivity pre všetkých a pre všetky vekové kategórie“, podporovať technológie s nízkou spotrebou energií a prispieť k tomu, aby sa všetky náboženstvá zaviazali k ochrane životného prostredia. V Zhrnutí sa tiež zdôrazňuje potreba mladých katolíkov byť adekvátne formovaní vo viere, mať príležitosti na premýšľanie a dialóg najmä v „kontroverzných otázkach“ a prichádzať na spôsoby, ktorými sa môžu efektívne

zapojiť do života Cirkvi. Štvrtým ústredným bodom bola myšlienka diferencovanej spoluzodpovednosti celého Božieho ľudu, aby v Cirkvi mohli prispieť k lepšiemu riadeniu, počnúc farnosťami. Navrhujú vymenovať skupinu troch ľudí, vrátane farára, „aby farár nemusel sám niesť zodpovednosť za rozhodnutia.“ Aj biskupovi, osoby, ktorá zostáva podstatná pre život Cirkvi, by malo pomáhať viac ľudí, a riadenie diecéz by malo byť „viac transparentné“. Napokon Zhrnutie zdôrazňuje väčšie docenenie žien. Mnohí pripomenuli, aké sú ženy dôležité pri najrôznejších edukačných aktivitách, a teda aj v kňazských seminároch, a to s cieľom „podporiť vzájomnú a správnu úctu medzi ženami a mužmi“.

Mladí ľudia a biskupi u dialógu u Južnej Kórei

Významný dialóg a zdieľanie skúseností sa udial 28. júna medzi približne 600 mladými ľuďmi a tromi biskupmi, ktorí sa zúčastnili na podujatí Camp at the Cathedral na nádvorí katedrály Myeongdong v arcidiecéze Soul. Mladí ľudia, rozdelení do skupiniek s jedným facilitátorom v príjemnej atmosfére zažili metódu rozhovoru v Duchu. Počas akcie vystúpili štyria mladí rečníci a poukázali na významné výzvy, ktorým čelia nové generácie. „Bola to vzácna chvíľa načúvania príbehom vašich životov“, komentoval arcibiskup hlavného mesta Južnej Kórey Mons. Peter Chung Soon-taick, jeden z troch prítomných biskupov. Iniciatíva bola prvou zo série podujatí, ktorých cieľom je vypočuť si hlasy mladých ľudí a „poskytnúť jedinečnú príležitosť na dialóg medzi cirkevnými predstaviteľmi a novými generáciami, čím pripravila pôdu pre inovatívnejšie a interaktívne stretnutia v príprave na Svetové stretnutie mládeže v Soule v roku 2027“.

Z iniciatívy
Centra Evangelii Gaudium

Synodálne laboratóriá

Maria do Sameiro Freitasová

„Ako odpoveď na Pánove dary má sa každý pokrstný starať o svoju vlastnú formáciu a využívať schopnosti a talenty, ktoré dostal, aby prinášali ovocie a slúžili všetkým.“ Takto sa vyjadrila *Súhrnná správa XVI. synodálneho zhromaždenia*, ktorá srdečne ďakuje a povzbudzuje „všetkých, ktorí sa angažujú v tejto práci“ a pozýva ich „aby prijali nové línie formácie, ktoré vyplynuli zo synodálneho procesu Cirkvi“ (14a).

Centrum Evangelii gaudium Univerziténeho inštitútu Sophia s nadšením prijalo toto pozvanie. Už dva roky sa s podporou a za spolupráce Generálneho sekretariátu Synody biskupov snaží uchopiť novinky, ktoré synodálny proces v Cirkvi vyvoláva, a organizuje edukačné kurzy na rôznych úrovniach: výskumné granty, semináre, nadväzovanie kontaktov s inými fakultami a združeniami po celom svete a kurz formácie k synodalite.

Jeho záber je tak všestranne-účinný, že počas tlačovej konferencie, na ktorej bol predstavený *Pracovný dokument – Instrumentum*

laboris pre októbrové zasadnutie synody 2024, kardinál Jean-Claude Hollerich povedal: „Na záver by som chcel pripomenúť početné iniciatívy formácie v oblasti synodality: (...) na medzinárodnej úrovni pripomíname MOOC Boston College, na ktorom spolupracovali mnohí odborníci synody, alebo univerzitný kurz, ktorý pripravilo Centrum Evangelii Gaudium Univerziténeho Inštitútu Sophia.“

Nedávny seminár v máji 2024 niesol názov: „*Synodálna Cirkev – ako sa to robí? Viachlasný dialóg vo svetle charizmy jednoty*“. Cieľom bolo zamyslieť sa nad tým, aký prínos môže mať charizma jednoty Chiary Lubichovej pre synodálnu „metodológiu“ a najmä pre metódu rozhovoru v Duchu, ktorá sa počas synodálnej cesty dostáva čoraz viac do popredia. Páter Giacomo Costa SJ, osobitný sekretár XVI. riadneho generálneho zhromaždenia synody, tlmočil účastníkom srdečný pozdrav kardinála Maria Grecha, generálneho sekretára Synody biskupov, pričom zdôraznil prínos, ktorý môže dať spiritualita jednoty celému synodálnemu procesu. Vyzdvihol tiež potrebu väčšieho docenenia charizmiem, nakoľko Duch Svätý prostredníctvom nich obnovuje Cirkev i ľudstvo.

Už tretí rok prebieha interkultúrny a interdisciplinárny online kurz *formácie k synodalite*. Za uplynulé dva roky sa v ňom vystriedali desiatky docentov z rôznych odborov a na rozličných miestach sa konali workshopy a edukačné aktivity. Samotné prednášky majú charakter mini workshopov, pretože ich neoddeliteľnou súčasťou sú skupinové stretnutia podľa metódy rozhovoru v Duchu. Na pomoc prichádzajú telematické platformy, ktoré umožňujú interkontinentálne prepojenie. Program pre Európu je určený na večer (18.00 – 21.00 SEČ), ale sú aj takí, ktorí sa pripájajú o

tretej ráno zo Singapuru a Malajzie alebo v čase obeda z Amerických kontinentov.

Obzvlášť zaujímavé sú workshopy s osobnou fyzickou prítomnosťou (dajú sa sledovať aj online). Po prvom z nich, ktorý sa konal v roku 2023 v Loppiane (Taliansko), navrhla jedna študentka z USA svojej farnosti, aby sa ako skupina zúčastnili nasledujúceho ročníka kurzu: a prihlásilo sa ich dvanásť. Na konci roka požiadali o workshop priamo v San Antoniu v Texase. Zúčastnilo sa ho štyridsať ľudí z rôznych diecéz a *Teologickej oblačtskej školy v San Antoniu*.

Tvorí sa tak spoločenstvo ľudí, ktorí sú odhodlaní žiť a šíriť synodalitu tam, kde sa nachádzajú: niektorí ju prinášajú do svojej diecézy, organizujú formálne aktivity; iní ju žijú vo svojej farnosti alebo rehoľnom spoločenstve v Írsku, na Trinidade, v Taliansku, v Sydney. Nedávno sa uskutočnilo vzdelávanie pre sto kňazov z ôsmich diecéz v Demokratickej republike Kongo.

Kurz sa snaží vytvárať siete, ktoré sa navzájom prelínajú s inými sieťami existujúcimi v rôznych hnutiach, cirkevných spoločenstvách alebo univerzách, čím podporuje synodálnu *mentalitu*.

Ďalší kurz sa začal 4. novembra 2024 a zameriava sa na témy, ktoré vyplynuli zo synodálneho zhromaždenia v októbri 2024, s cieľom nájsť nové cesty a nové postupy pre synodálnu Cirkev.

V Ázii tri dni príprav na synodálne zhromaždenie v Ríme

Bratstvo, spoločenstvo a prehĺbenie

Vanessa Chengová

Od Vanessy Chengovej Siu Wai, členky XVI. riadneho generálneho zhromaždenia Synody biskupov, ktorá sa zúčastňovala synodálneho procesu v Ázii, sme 20. augusta tohto roka dostali túto správu.

Práve som sa vrátila z trojdňového stretnutia s ázijskou delegáciou pre synodu, ktorá sa konala od 6. do 8. augusta v Thajsku. Bola to intenzívna skúsenosť vzájomného spoznávania sa, rastu v spoločenstve a prehĺbovania *Instrumentum laboris*.

Ázijskú delegáciu tvorí 44 účastníkov: členovia, facilitátori a asistenti synodálneho procesu. Na tomto prípravnom stretnutí sa nás zúčastnilo 38, vrátane štyroch kňazov, ktorí sa zúčastnili na medzinárodnom stretnutí *Farári za synodu*. Ich skúsenosti boli naozaj cenné.

Mali sme niekoľko rozhovorov v Duchu, aby sme sa zamysleli nad rôznymi aspektmi, ktoré spomína *Instrumentum laboris*

s cieľom odpovedať na otázku: Ako byť synodálnou Cirkvou v misii so zameraním na ázijský kontext?

Počas záverečnej svätej omše nás kardinál Oswald Gracias, arcibiskup Bombaja a člen kardinálskej skupiny C9, povzbudil slovami, že Ázia má čím obohatiť univerzálnu Cirkev, pretože Ázijský kontinent v sebe nesie veľa prvkov a hodnôt, ktoré sú konštitutívne pre povahu synodality, ako je napríklad nadprirodzený rozmer, religiozita, zmysel pre rodinu, dialóg či tolerancia rôznosti. Aj keď sme v Ázii ako Cirkev menšina, môžeme prispieť do univerzálnej Cirkvi. Stačilo by, keby sme priniesli bratstvo a spoločenstvo, ktoré sme vybuodovali spoločnou prácou počas týchto dní. Z Thajska sme odchádzali plní elánu a *connectedness* (vedomí si vzájomného prepojenia), čo nám pomohlo cítiť sa oveľa viac ako bratia a sestry.

Nedávny dokument o pápežskom primáte a synodalite v ekumenizme

Rímsky biskup

Mervat Kelliová

Dikastérium na podporu jednoty kresťanov v júni tohto roka zverejnilo študijný materiál, ktorý zhrňa päťdesiat dokumentov ekumenického dialógu a približne tridsať odpovedí na encykliku *Ut unum sint* (UUS)¹. V tejto encyklike, ako je známe, pápež Ján Pavol II. zdôraznil potrebu prehliťbiť „rozlišovanie medzi podstatou a formou výkonu pápežského primátu.“ Spätná väzba od rôznych cirkví a cirkevných spoločenstiev predstavuje objektívny prehľad nedávneho ekumenického vývoja, ktorý odráža intuície, ale aj limity samotných dokumentov dialógu.

151-stranový materiál je rozdelený do štyroch kapitol, ktorým predchádza úvod. Ten vysvetľuje pôvod, účel a štruktúru dokumentu a uvádza niektoré pápežské vyjadrenia, ktoré nabádajú „nájsť formu výkonu primátu“. Dokument ukazuje, že o problematike sa v posledných desaťročiach intenzívne diskutuje takmer vo všetkých ekumenických súvislostiach. A hoci sa tento materiál obmedzuje len na teologické dialógy, skúmané dokumenty a odpovede predstavujú dôležitý podnet na ďalšie zamyslenia a svedčia o novom a pozitívnom ekumenickom duchu v diskusii o tejto otázke v skutočne synodálnom

duchu, čo potvrdzuje túžbu kráčať spoločne. Je povzbudzujúce vedieť, že „uznanie bratstva (...) ďaleko presahuje ekumenickú zdvorilosť a predstavuje základné ekzeziologické tvrdenie“ (UUS 42). Okrem toho, „ekumenické hnutie prispelo k vytvoreniu zmierlivejšej atmosféry, v ktorej sa diskutovalo o určitom ministériu, ktoré má byť v službe jednoty celej Cirkvi.“²

Záver prameniace z dialógov sa líšia v závislosti od rôznych ekzeziológií príslušných vyznaní a odrážajú sa aj v ich voľbe terminológie: niektorí radšej hovoria o *univerzálnom primáte*, iní o *pápežskej službe*, *Petrovej službe*, *Petrovej funkcii* alebo *rímskom biskupovi* s rôznymi odteňmi.

Pápež František pri rôznych príležitostiach zdôraznil vzájomný vzťah medzi synodalitou a ekumenizmom, keď uviedol, že „cesta synodality, po ktorej kráča Katolícka cirkev, je a musí byť ekumenická rovnako, ako je ekumenická cesta synodálna.“³ Z tohto pohľadu je synoda o synodalite zvolaná Katolíckou cirkvou príležitosťou aj pre ekumenizmus.

Koptská pravoslávna cirkev a Rímskokatolícka cirkev

Skúšané a obnovené priateľstvo

Mervat Kelliová

Pápež František a koptský pápež Tawadros II. majú už jedenásť rokov hlboký osobný a bratský vzťah. Živý kontakt medzi týmito dvoma cirkvami existuje už od čias pápeža Jána Pavla II. a koptského pápeža Šenudu III., najmä odvtedy, keď Ján Pavol II. vo februári 2000 na začiatku svojej jubilejnej púte na Sinajskú horu navštívil Šenudu III. v Káhire, čím uskutočnil prvú návštevu rímskeho biskupa u koptského pravoslávneho patriarchu.

▲ Tawadros II., zvolený za pápeža Koptskej pravoslávnej cirkvi v roku 2012 po 41 rokoch pontifikátu Šenudu III., uskutočnil svoju prvú zahraničnú návštevu Ríma v dňoch 9. – 13. mája 2013, pri príležitosti 40. výročia návštevy svojho predchodcu. Pri tejto príležitosti Tawadros II. navrhol pápežovi Františkovi nadviazať úzke duchovné puto večného priateľstva v Kristovi. Odvtedy je 10. máj *Dňom priateľstva medzi Katolíckou cirkvou a Koptskou pravoslávnuou cirkvou*. Obe strany vynaložili veľké úsilie na jeho upevnenie: pápež Tawadros II. bol prvým koptským pravoslávnym patriarchom, ktorý sa zúčastnil na intronizácii koptského katolíckeho patriarchu – patriarchu Ibrahima Isaaca Sidraka v januári 2013 – a vo februári 2013 podporil vytvorenie Národnej rady kresťanských cirkví v Egypte.

¹ Dikastérium na podporu jednoty kresťanov, *Rímsky biskup. Primát a synodalita v ekumenických dialógoch a v odpovediach na encykliku UUS*, Študijný materiál 2024. Dostupné na internete: <http://www.christianunity.va/content/unitacristiani/it/collana-ut-unum-sint.html>

² Komisia pre vieru a poriadok Svetovej rady cirkví; porov. Dikastérium na podporu jednoty kresťanov, *Rímsky biskup*, cit., s. 58.

³ František, *Príhovor k Jeho Svätosti Mar Awoui III., katolikosovi – patriarchovi Východnej Asýrskej cirkvi*, 19. novembra 2022.

V apríli 2017 pápež František odcestoval do Egypta a počas návštevy u pápeža Tawadrosa II. spoločne podpísali vyhlásenie pastoračného charakteru, v ktorom okrem iného vyjadril želanie nájsť spoločný dátum slávenia Veľkej noci a neopakovať krsty udeľované v jednotlivých cirkvách. V júli 2018 nasledovalo ďalšie osobné stretnutie s pápežom Františkom, keď sa koptský pápež Tawadros II. zúčastnil modlitbového stretnutia za mier na Blízkom východe, ktoré bolo zorganizované v talianskom meste Bari.

V tomto roku sa rozpútala silná diskusia o dokumente Katolíckej cirkvi *Fiducia supplicans*. Tento dokument vyvolal v Koptskej cirkvi veľké zdesenie, a to až do takej miery, že Svätá synoda 7. marca 2024 vydala vyhlásenie, v ktorom opätovne odmietla „takzvané manželstvá osôb rovnakého pohlavia“. Podľa niektorých Cirkev nesmie „strkať hlavu do piesku“, akoby tieto situácie neexistovali, ale odvážne im čeliť. Iní sa zasa pýtali, na čo slúži požehnanie párov rovnakého pohlavia: na uzdravenie ich vzťahov a návrat do Cirkvi, alebo na to, aby si upokojili dušu a povedali „Cirkev nám požehnala“?

22. mája 2024 koptský pápež Tawadros II. prijal kardinála Victora Fernandeza, prefekta Dikastéria pre náuku viery, ktorý mu priniesol osobný pozdrav pápeža Františka a pripomenul rôzne stretnutia, ktoré sa medzi nimi uskutočnili, najmä poslednú návštevu pápeža Tawadrosa II. vo Vatikáne 10. mája 2023. Pri tej príležitosti si pripomenuli 50. výročie bilaterálnej *Spoločnej kristologickej dohody*, ktorú podpísali pápež Šenuda III. a pápež Pavol VI. a zároveň 10. výročie Dňa priateľstva.

Hlavnou témou stretnutia kardinála s pápežom Tawadrosom II. bolo vyhlásenie *Fiducia supplicans*. Po pripomenutí, že ako vo *Fiducia supplicans*, tak aj v následnej doktri-

nálnej deklarácii *Dignitas infinita* sa opätovne zdôrazňuje, že manželstvo je len zväzok medzi mužom a ženou otvorený odovzdávaniu života, kardinál Fernandez potvrdil, že Katolícka cirkev je tiež proti manželstvám osôb rovnakého pohlavia, a preto zdieľa učenie vyjadrené v deklarácii Svätej synody Koptskej cirkvi zo 7. marca a víta jej pastoračný prístup. Zároveň objasnil, že sa tým medzi ľuďmi nepožehnáva zväzok. Ak sú ľudia predstavení spoločne, požehnávajú sa tak, že sa nad každým z nich urobí znak kríža a pridá sa krátka modlitba. Musí sa to však urobiť krátko, spontánne, bez akéhokoľvek rituálu, bez liturgického rúcha a bez akýchkoľvek vonkajších obradov, ktoré by mohli viesť k mylnému presvedčeniu, že toto požehnanie znamená uznanie manželstva. Tento druh jednoduchého, spontánneho a pastoračného požehnanie, vysvetlil kardinál, sa môže udeľovať aj na ulici, na púťach a môže ho prijať každý bez ohľadu na svoj stav. V tomto prípade nejde o udelenie „posväcujúcej milosti“, ale o udelenie tej pomoci Ducha Svätého, ktorú katolíci nazývajú „aktuálna milosť“ a ktorá posúva človeka k obráteniu a zrelosti. Kardinál následne pripomenul, že v januári 2024 poskytol komplexné vysvetlenie tejto otázky v podrobnom liste, o ktoré požiadala delegácia východných pravoslávnych cirkví prítomných v Komissii pre dialóg s Katolíckou cirkvou. Pápež Tawadros II. kardinálovi Fernándezovi zasa vysvetlil historický, kultúrny a sociálny étos egyptského národa.

Na záver stretnutia koptský pápež Tawadros II. požiadal kardinála, aby Jeho Svätosti pápežovi Františkovi odovzdal pozdravy plné lásky a uznania. I toto stretnutie ukázalo, že úprimné a priateľské vzťahy pomáhajú prekonať aj nevyhnutné ťažkosti.

Rôzne náboženstvá v Castel Gandolfe

Skutočne revolučná cesta, ktorá robí toľko dobrého

Roberto Catalano

„Skutočne revolučná cesta, ktorá robí toľko dobrého pre Cirkev. Je to skúsenosť, ktorú oživuje Duch Svätý, a ktorá je zakorenená – môžeme povedať – v Kristovom Srdci, v jeho túžbe po láske, spoločenstve, bratstve.“ Tieto slová, ktoré vyjadril pápež František vo svojom posolstve účastníkom medzináboženskej konferencie konanej od 31. mája do 4. júna tohto roka v Castel Gandolfe a v Assisi, sú najlepšou syntézou tohto podujatia. Sú vlastne skutočným kľúčom k pochopeniu toho, čo sa udialo. Vskutku, nebolo by možné pochopiť celú cirkevnú a ľudskú hĺbku tých chvíľ, ktoré prežilo 380 účastníkov a členov siedmich náboženstiev zo 40 krajín, ak by sme nezohľadnili skutočnosť, že táto konferencia sa inšpirovala proroctvom charizmy spoločenstva a dialógu, ktorú dostala Chiara Lubichová. Chiara sa narodila v tradičnom katolíckom prostredí mesta Trident, ktoré je mostom medzi stredomorským regiónom a strednou Európou, v rodine bez jednoznačnej nábožensko-politickej orientácie. V priebehu jej života (1920 – 2008) sa jej angažovanosť v dialógu – najprv ekumenickom, potom s veriacimi iných náboženstiev a s ľuďmi bez náboženského presvedčenia – čoraz viac ukazovala ako konkrétna a inovatívna charakteristika Cirkvi.

Ak pozorne čítame historické udalosti, zdá sa, že Duch priniesol ako prvú a prekvapujúcu inšpiráciu v *Nostra aetate*, najkratšom koncilovom dokumente, ktorý predstavo-

val radikálnu zmenu správania sa vo vzťahu medzi Cirkvou a veriacimi iných náboženstiev. Avšak aj tak dôležitý dokument, ako bol ten koncilový, by mohol zmeniť len málo v myslení a konaní veriacich bez praktických pastoračných nástrojov každodennej angažovanosti a aktívnej spolupráce, aké sa objavili v nedávnych charizmách a tak prispeli k realizácii jeho myšlienok. Táto nedávna konferencia práve v tomto zmysle poukázala na to, že ak sa podarí konštantne a dôsledne realizovať spiritualitu spoločenstva Chiary Lubichovej, staneme sa svedkami vzťahov, ktoré sú schopné prekonať akékoľvek bariéry (etnické, sociálne, náboženské,...). To, čo sme zažili v Castel Gandolfe, je výsledkom niekoľkých desaťročí budovania tohto typu vzťahov v konkrétnom čase a priestore medzi ľuďmi rôznych náboženských a kultúrnych tradícií.

V dobe bezuzdnej polarizácie a politických napätí, ktorým niektorí chcú manipulatívne dať náboženské zdôvodnenie, tieto štyri stovky ľudí – zastupujúce mnohých ďalších – vydali jednoznačné svedectvo o tom, že sú pevne presvedčení a majú skúsenosť s tým, čomu sa hovorí *One Human Family*.

Nejde o utópiu alebo o unáhlené vyhlásenie z úst niekoho, kto si neuvedomuje, čo sa vo svete deje. Pre tých, ktorí prežili tieto dni, sa za týmito slovami skrýva nielen dialóg, ale skúsenosť skutočného bratstva. Účastníci sa tu nesnažili byť politicky korektní, vyhýbajúc sa citlivým otázkam prinášajúcim napätie, o ktorých komunikačné médiá referujú. Medzi účastníkmi sa hovorilo jasne, ale s úctou – a predovšetkým s ochotou počúvať sa – o náboženstve a mieri, náboženstvách a medzinárodných vzťahoch, náboženstve a umelej inteligencii, náboženstvách a spoločnom dome pre celé ľudstvo. Boli to horúce témy, ku ktorým sa pristupovalo s rôznou citlivosťou. Predovšetkým však účastníci zažili, čo znamená objaviť bohatstvo, ktoré prinášajú druhí.

editoriál

- 1** Mystika a pracovná metóda v jednom
Hubertus Blaumeiser

spiritualita jednoty

- 3** Aby sme generatívne počúvali...
Chiara Lubichová

prehĺbenie

- 4** Mystika a postupy
O „pracovnej metóde“ synodálnej Cirkvi
Piero Coda
- 9** Nová etapa na púti Cirkvi
Po druhom zasadnutí Synody biskupov v Ríme v októbri 2024
Piero Coda
- 13** Facilitácia ako ministérium?
Sprevádzanie procesov rozlišovania
Andrew Spiteri
- 16** Rozprávať sa v Duchu
Synodálna metóda v spoločnom načúvaní Duchu
Nathalie Becquartová XMCJ
- 21** Konať tvoju vôľu!
Predpoklady duchovného rozlišovania podľa duchovných cvičení
svätého Ignáca z Loyoly
Paolo Monaco SJ
- 25** Spiritualita jednoty
V službe synodálnej praxe
Rozhovor s *Jesúsom Morán Cepedanom*
- 30** Mária, učiteľka a model synodality
Niekoľko úvah o rozhovore v Duchu
kard. Giuseppe Petrocchi

skúsenosti

- 36 Kráčať v načúvaní Ducha**
Výzvy a kroky jednej „synodálnej“ farnosti v USA
Clint Ressler
- 40 Farnosť v synodálnom štýle**
Zaujímavá skúsenosť v Austrálii
David Ranson
- 44 Tri roky s rozhovorom v Duchu**
Vývoj kňazskej služby v jednej z českých diecéz
Prokop Brož a Vladislav Brokeš

dobrá prax

- 47 Oznámete všetkým, že On žije!**
Kronika jednej františkánskej ľudovej misie
Gianni De Rossi a Mariano Steffan OFMCap
- 50 Otvorení pre tých, ktorí opustili Cirkev**
Kríza zneužívania a odchodu z Cirkvi
Matthias Hembrock

svedkovia

- 55 Charizma ako kľúč na odblokovanie strachu**
Svedectvo obnovy
Marie-Marcelle Desmaraisová CND

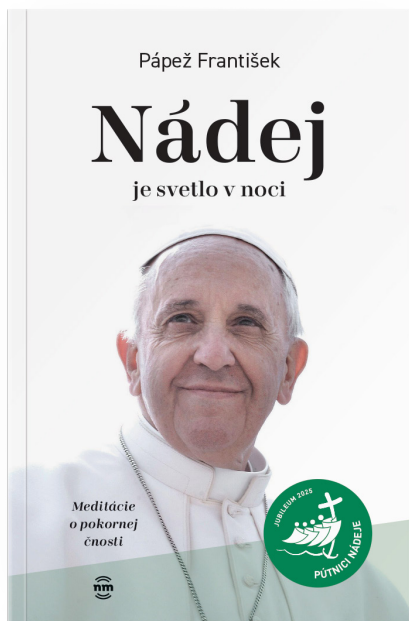
synodálny proces

- 59 Naučiť sa jednote v rôznosti**
Skúsenosti so synodalitou v miestnych cirkvách vo svete
Adriana Masottiová
- 61 Počúvať nové generácie**
Mladí ľudia a synoda
Adriana Masottiová
- 62 Synodálne laboratóriá**
Z iniciatívy Centra Evangelii Gaudium
Maria do Sameiro Freitasová
- 63 Bratstvo, spoločenstvo a prehĺbenie**
V Ázii tri dni príprav na synodálne zhromaždenie v Ríme
Vanessa Chengová

Cirkev v dialógu

- 64 Rímsky biskup**
Nedávny dokument o pápežskom primáte a synodalite v ekumenizme
Mervat Kelliová
- 65 Skúšané a obnovené priateľstvo**
Koptská pravoslávna cirkev a Rímskokatolícka cirkev
Mervat Kelliová
- 67 Skutočne revolučná cesta, ktorá robí toľko dobrého**
Rôzne náboženstvá v Castel Gandolfe
Roberto Catalano

Jubilejný rok s knihami Pápeža Františka

Žiť nádej znamená žiť čnosti viery a lásky. Každý kresťan je na ceste za cieľom – Ježišom Kristom – poslaný dosvedčovať vlastným životom lásku nebeského Otca. Prajem si, aby sme využili Jubilejný rok 2025 ako príležitosť na prijatie a ohlasovanie Božieho milosrdenstva a dobroty, na ktoré tak čaká dnešný svet. Nech je jubileum pre všetkých príležitosťou vykročiť na cestu odpustenia a zmierenia vo vzťahu k Bohu, k sebe i blížnym.

Mons. Bernard Bober

Predseda Konferencie biskupov Slovenska, košický arcibiskup metropolita

Knihy budú dostupné od 1. 2. 2025.

Navštívte náš eshop
obchod.nm.sk

Objednávajte telefonicky
0910 974 024

Vydavateľstvo
Nové mesto

Ekklesia vo svete

Anglická verzia: www.ekkleσιαonline.org

Francúzska verzia: *Unité et Charismes*, Nouvelle Cité
unitecharismes@focolari.fr

Nemecká verzia: *Das Prisma*, Verlag Neue Stadt
verlag@neuestadt.com

Španielska verzia: *Ekklesia*, Editorial Ciudad Nueva
info@ciudadnueva.es

Slovinská verzia: *Ekklesia*, Zavod Novi svet
narocila@novisvet.si

Talianska verzia: *Ekklesia*, Città Nuova edd.
ekkleσια@cittanuova.it

Južná Amerika a Karibik: *Ekklesia*, Ciudad Nueva
ekkleσια@ciudadnueva.com.ar

Brazílska verzia: *Ekklesia*, Editora Cidade Nova
ekkleσια@cidadenova.org.br

